

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

PRIVATE SCHOOLS IN TÜRKİYE AND THE WORLD

ISBN 978-605-80903-7-8

TÜRKİYE'NİN İLK MATEMATİK MÜZESİNDE

MATEMATİĞİ **DOKUNARAK** KEŞFET

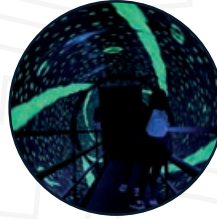
MATEMATİK MÜZESİ

Matematiksel kavramları somut materyal ve etkinliklerle daha anlaşılır ve eğlenceli hale getirir.

BİLİM PARKI

Fizik ve fen bilimleri ders konularını kolaylaştıran etkileşimli materyaller sunar.

VORTEX TÜNELİ

Optik illüzyon ve hareket algısıyla dengeyi etkileyen, duyuşsal algıları sınanan dönen bir sistemdir.

AMES ODASI

Perspektif ve algının yanıltılabildiğini görsel algının beyin tarafından nasıl yorumlandığını anlatan bir optik illüzyon odasıdır.

2024 YILI NASIL GEÇTİ!

QNB – Müzede 1 gün Projesi

Tales Matematik Müzesi, QNB işbirliğiyle 10 ildeki devlet okullarında öğrenim gören 5000 dezavantajlı öğrenciyi ağırladı.

Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak ve matematiğe olan ilgiyi artırmak amacıyla hazırlanan proje, 5 farklı istasyonda “yaparak ve yaşayarak” öğrenme modeline dayandırıldı.

Enerjisa – Bilim ve Enerji Parkı

Tales Matematik Müzesi ve Enerjisa Üretim iş birliğiyle Adana, Manisa, Çanakkale illerinde kurulan parklar, ziyaretçilere enerji üretimi, verimlilik ve sürdürülebilirlik konularında etkileşimli sergilerle eğitici bir deneyim sunuyor.

Lale Vakfı – Da Vinci Sergisi

Leonardo Da Vinci: Merak Edilen Her Şey sergisi, 28 Eylül – 15 Ocak arasında İstanbul Lale Müzesi'nde ziyaretçilerini bekliyor. Tales Matematik Müzesi tarafından hazırlanan eserler, Da Vinci'nin sanat, mühendislik ve bilime olan ilgisini gözler önüne seriyor.

Pergeller ve Cetveller Öğretmen Atölyesi

Burak Karabey ve Uğur Mert rehberliğinde öğretmenlerin geometriyi daha etkili ve yaratıcı yöntemlerle öğretmesini sağlamak, derslerini daha ilgi çekici ve zengin içeriklerle donatarak öğrencilerin matematiğe olan ilgisini artırma fırsatı sunulması amacıyla yapılıyor.

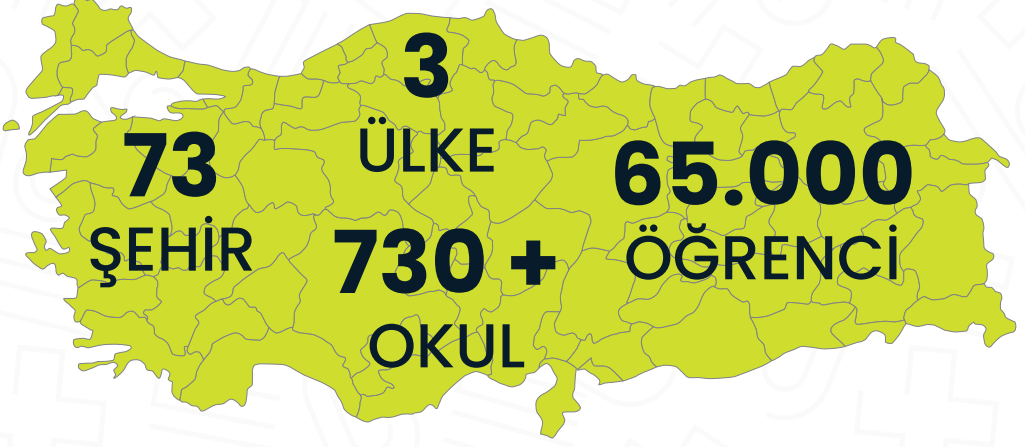
Yapay Zeka Çağında Eğitim Semineri

Dr. Işıl Boy Ergül rehberliğinde yapılan seminerde yapay zekanın eğitimde nasıl boyut kazandığını keşfettik. Öğretmenlerin ve velilerin yapay zeka konusunda dünyadan örnekler, yapay zeka okuryazarlığı ve etik konuları ele alındı.

ULUSLARARASI TALES MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ YARIŞMALARI

Yarışmalarımızı İncele

Yarışmalarımız, öğrencilerin matematik ve fen bilimleri derslerindeki alan bilgisi üzerine inşa edilerek düşünme becerilerini geliştirmeyi ve bu becerilerin seviyesini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Tales Matematik Yarışması

Tales Fen Bilimleri Yarışması

2 Farklı Aşama

Video Çözümler

Yarışma Karnesi

Sertifika & Ödül ve Burslar

2 - 10. Sınıf Öğrencileri İçin

Çoktan Seçmeli Açık Uçlu Sorular

Her Sınıf Seviyesi İçin Farklı Kitapçıklar

Daha Fazla
Bilgi İçin QR
Kodu Okutun !

TALESKOP

LGS DENEMELERİ

TALESKOP NEDİR?

Öğrencilerimizin LGS'ye etkili bir şekilde hazırlanmalarını desteklemek amacıyla 1. dönem ve 2. dönem olmak üzere iki ayrı deneme sınavı kurumlara özel hazırladık. Bu denemeler, öğrencilerin sınav tecrübesi kazanmalarına ve eksiklerini belirlemelerine yardımcı olacaktır.

NASIL KAYIT OLUNUR?

Örnek kitapçık ve kayıt işlemleri için QR kodu kullanabilirsiniz.

DENEMELERİN KAPSAMI

LGS - 1

1. Dönem Müfredatı

LGS - 2

2. Dönem Müfredatı

LGS Denemelerimize yalnızca kurumlar katılım sağlayabilmektedir.

TALESKOP ile hedefiniz daha yakın!

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

Zafer ÖZTÜRK
Hulusi ŞAHİN
Prof. Dr. Yusuf TEKİN
Prof. Dr. Acar BALTAŞ
Bedrettin DALAN
Martin TCSHERNER
Xavier WASSON
Emin ÇAPA
Alp KÖKSAL
Prof. Dr. Eren CEYLAN

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER
Rodrigo Queiroz e MELO
Rudolf Elliott LOCKHART
Dr. Darlene FISHER
Dina KHALAF
Paul SANDERS
Piet JANSEN
Markku MOISALA
Francesco BANCHINI

XXIII. GELENEKSEL EĞİTİM SEMPOZYUMU

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR
30 Ocak – 1 Şubat 2025, Antalya

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

YÖNETİM KURULU

Zafer ÖZTÜRK
Fuat EREZ
Zafer ERASLAN
Saim MERAL
Cenk EYÜBOĞLU
Mina AKCEN
Deniz ERALP
A. Can AKYOLLU
S. Bünyamin ÇELİKTEN
Hande GÖKSEL
Hüma ÇOBANOĞLU NALDEMİRCİ
F. Oğuzhan ERTEM
Hasan Cahit KOÇ
Av. Abdullah AKBIYIK

AKADEMİK DANIŞMAN

Prof. Dr. R. Didem TAYLAN SAYGILI

YAYINA HAZIRLAYAN

Nalan TUĞ

BASKI VE TASARIM

Everest Basım Reklam ve Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. 2. Matbaacılar Sitesi
5. Kat F Blok No: 3NF7 Zeytinburnu / İSTANBUL
Tel: 0 (212) 434 5134

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

İstiklal Cad. Odakule İş Merkezi No. 142 K. 5
Beyoğlu /İSTANBUL
TEL: 0212 249 00 00 (pbx) FAKS: 0212 249 00 10
www.tozok.org.tr info@tozok.org.tr

ISBN 978-605-80903-7-8

İÇİNDEKİLER

► SUNUŞ	5
► AÇILIŞ KONUŞMALARI	
• Zafer ÖZTÜRK Türkiye Özel Okullar Derneği, Yönetim Kurulu Başkanı	9
• Hulusi ŞAHİN Antalya Valisi	14
• Prof. Dr. Yusuf TEKİN Milli Eğitim Bakanı	15
► KONFERANSLAR	
• Prof. Dr. Acar BALTAŞ Psikolog YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA BİLGELİK ZEKÂSI	25
• Bedrettin DALAN İstek Vakfı ve Yeditepe Üniversitesi Kurucu ve Onursal Başkanı EĞİTİM KÜLTÜRÜNE BÜTÜNSSEL BAKIŞ	38
• Martin TCSHERNER Almanya Federal Cumhuriyeti Antalya Konsolosu ALMAN EĞİTİM SİSTEMİ	46
• Xavier WASSON Fransa Eğitim ve Kültür Ataşesi FRANSA EĞİTİM SİSTEMİ	49
• Emin ÇAPA Gazeteci YENİ DÜNYAYI ANLAMAK, HAZIR OLMAK	51
• Alp KÖKSAL Khan Academy, Türkiye Direktörü YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA EĞİTİME KÜRESEL BİR PRESPEKTİF: KHAN ACADEMY	59
• Prof. Dr. Eren CEYLAN Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER OECD Eğitim Direktörü PISA VE TIMSS VERİLERİYLE ÖZEL OKULLARDA EĞİTİM KALİTESİNİ ARTIRMA	65

► PANELLER

PANEL I

FARKLI ÜLKELERDEN ÖZEL (BAĞIMSIZ) OKUL ÖRNEKLERİ (I): PORTEKİZ, İNGİLTERE, AVUSTRALYA

- **Rodrigo Queiroz e MELO**
Portekiz Bağımsız Okullar Birliği İcra Direktörü, Ecnais Başkanı _____ 73
- **Rudolf Eliott LOCKHART**
İngiltere Bağımsız Okullar Derneği _____ 76
- **Dr. Darlene FISHER**
NEASC Danışmanı ve Uluslararası Akreditasyon Lideri _____ 81

PANEL II

ÖZEL OKULLAR VE ULUSLARARASI PROGRAMLAR: IB & AP

- **Dina KHALAF**
İB Geliştirme ve Tanıma Müdürü _____ 87
- **Paul SANDERS**
The College Board İcra Direktörü _____ 88

PANEL III

FARKLI ÜLKELERDEN ÖZEL (BAĞIMSIZ) OKUL ÖRNEKLERİ (II): HOLLANDA, FİNLANDİYA, İTALYA VE AZERBAYCAN

- **Piet JANSEN**
Hollanda Bağımsız Okullar Derneği _____ 93
- **Markku MOISALA**
Finlandiya Bağımsız Okullar Derneği _____ 96
- **Francesco BANCHINI**
Kafkasya ve Orta Asya Özel Okullar Derneği _____ 98

- **SONUÇ BİLDİRGESİ** _____ 105

SUNUŞ

Türkiye Özel Okullar Derneği'nin 23. Geleneksel Antalya Eğitim Sempozyumu, ülkemizden ve dünyadan önde gelen eğitimciler ve uzmanların katılımı ile 30 Ocak - 1 Şubat 2025 tarihlerinde **"Türkiye'de ve Dünyada Özel Okullar"** başlığı altında gerçekleştirilmiştir.

Sempozyuma değerli katılımlarından dolayı Milli Eğitim Bakanımız Sayın Prof. Dr. Yusuf TEKİN, Antalya Valisi Hulusi ŞAHİN, Adana Milletvekili Sayın Müzeyyen ŞEVKİN, Almanya Federal Cumhuriyeti Antalya Konsolosu Martin TCSHERNER, Fransa Eğitim Ataşesi Xavier WASSON, Bakanlık bürokratları, özel öğretim kurumlarını temsil eden dernek başkanları, ECNAIS Başkanı Rodrigo E MELO ve Portekiz, Finlandiya, Hollanda, İngiltere, Kafkasya ve Orta Asya Özel Okullar Derneği Başkanları ve temsilcileri, IB İş Geliştirme Müdürü Dina KHALAF ve AP College Board Direktörü Paul SANDERS, Khan Academy Başkan yardımcısı Sandeep BAPNA ve Türkiye direktörü Alp KÖKSAL, TOBB Eğitim Meclisi ve İTO Eğitim Komitesi üyeleri, akademisyenler, eğitim uzmanları, basın mensupları, özel okul kurucu, yönetici ve öğretmenlerine çok teşekkür ediyorum.

Sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçen Derneğimizin Yönetim Kurulu Üyeleri Fuat EREZ, Zafer ERASLAN, Saim MERAL, Cenk EYÜBOĞLU, Mina AKCEN, Deniz ERALP, A. Can AKYOLLU, S. Bünyamin ÇELİKTEN, Hande GÖKSEL, Hüma ÇOBANOĞLU NALDEMİRCİ, F. Oğuzhan ERTEM, Hasan Cahit KOÇ ve AV. Abdullah AKBİYİK ile Derneğimizin Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Cem GÜLAN, TÖZOK Uluslararası Programlar Komisyonu Başkanı Dr. Jale ONUR, Derneğimizin Akademik Danışmanı Prof. Dr. Rukiye Didem TAYLAN SAYGILI, Yönetim Danışmanı Hasan EREN, Dernek Müdürü Nalan TUĞ, Bilgi İşlem Sorumlusu Emre AVCU, sekreterimiz Hülya KESEROĞLU'na, ayrıca çalışmalarımıza her daim destek veren başta IT Komisyonu üyeleri olmak üzere tüm komisyon üyelerine de katkıları için ayrıca teşekkür ediyorum.

Ayrıca eğitim ve öğretimle ilgili ürün ve hizmetler sağlayan 96 firma, fuaye alanında dünyada eğitim alanındaki en son gelişmeleri yansıtan ürün ve hizmetlerini katılımcılara sunmuşlardır. Katkıları için tüm firma sponsorlarımıza da teşekkür ediyorum.

Sempozyumda; Farklı ülkelerdeki özel okul sistemleri, özel okullara eğitim öğretim programlarında, öğretmen alımı, öğrenci seçimi, finansal konularda nasıl özgürlükler tanındığını, özel okulların öğrenci başına aldığı devlet desteği ve denetimin nasıl farklı şekillerde gerçekleştiğini, her sistemin kendi içinde sınırlılıklar ve avantajlar barındırdığını, her ülkede özel/bağımsız okulların farklı anlama geldiğini, özel okullar varlıklarını sürdürdükleri ülkenin ekonomik ve kültürel yapısından etkilendiği gibi farklı örneklerle kendimizi karşılaştırıp nerede olduğumuzu sorguladığımız bir ortam oluştu.

Bu kitapta; akademisyenlerin ve uzmanların değerli görüş ve önerileri içeren konuşmalar, titiz bir çalışma ile bir araya getirilmiş ve sizlere sunulmuştur. Kitabın, eğitim sistemimize yararlı olacağı inancıyla saygılarımı sunarım.

Zafer ÖZTÜRK
Yönetim Kurulu Başkanı

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► AÇILIŞ KONUŞMALARI

- **Zafer ÖZTÜRK**
Türkiye Özel Okullar Derneği, Yönetim Kurulu Başkanı
- **Hulusi ŞAHİN**
Antalya Valisi
- **Prof. Dr. Yusuf TEKİN**
Milli Eğitim Bakanı

Zafer ÖZTÜRK **Türkiye Özel Okullar Derneği, Yönetim Kurulu Başkanı**

Sayın Bakanım, Sayın Valim, Değerli Konuklar; Hepinizin bildiği gibi geçtiğimiz hafta başında güne çok acı bir olayla uyandık. Bolu Kartalkaya'da yaşanan o yüreklerimizi yakan yangın haberi ile... Maalesef, birçok okulumuzdan öğrencilerimiz ve velilerimiz de bu yangında yaşamını yitirdi. Bu kahreden faciada yaşamını yitiren tüm vatandaşlarımıza, evlatlarımıza Allah'tan rahmet, geride kalan yakınlarına, sevenlerine sabırlar diliyorum. Ülkemizin ve Milletimizin başı sağ olsun.

Yeni bir sempozyumda yine birlikteyiz. Türkiye Özel Okullar Derneği'nin kuruluşunun 74. yılında, 23. Uluslararası Eğitim Sempozyumunun açılışını yapmanın gururuyla karşınızda bulunmaktayız. İlmek ilmek dokuduğumuz sempozyumumuza hoş geldiniz, şeref verdiniz.

74 yıl önce Atatürk ilkeleri ışığında kurulmuş bir dernek olarak, bu süre boyunca, eğitimle ilgili alınan kararların, hayata geçirilen uygulamaların hemen hepsinde, her aşamasında emeği geçmiş bir sivil toplum örgütüyüz. Bu süre zarfında, sizlerle birlikte yıldan yıla daha da büyüdük, daha da geliştik, daha da güçlendik, ama bununla birlikte sorumluluklarımız da bir o kadar arttı.

Zira her fırsatta dile getirdiğimiz üzere, bebeklikten genç yetişkin yaşa kadar, bize emanet edilmiş olan evlatlarımıza ve bizlere en değerli varlıklarını emanet eden velilerimize karşı olan sorumluluklarımızın bilincindeyiz ve bu bilinçle hareket etmekteyiz. Ancak bu amaçla sürdürdüğümüz bütün çalışmalarımızda yegâne paydaşlarımız öğrenci ve velilerimiz değil. Sorumlu olduğumuz öğretmenlerimiz, çalışanlarımız, yönetim ve işleyişte sorumlu olduğumuz Bakanlığımız ve attığımız her adımda bize yol gösteren; insani birikimlerimiz, etik değerlerimiz, geleceğe ve ülkemize olan sorumluluklarımızın bilinci ve gerekliliğidir.

Böylesine farklı paydaş ve parametrelerle işleyen, ancak emek ve gayretleri ile, toplumun geleceğini inşa eden, kısacası bu denli büyük bir sorumluluk yüklenmiş başka bir sektör, başka bir meslek gurubu var mıdır acaba? Buradan hareketle diyebiliriz ki, eğitim camiası olarak, ülkemizin dünüyüz, bugünüyüz, geleceğiyiz ve olmaya da devam edeceğiz.

Eğitimin tanımı, küreselleşme ve toplumsal yapının dönüşmesiyle, her geçen gün değişmektedir. Sempozyum programımız bu yıl sizlere adeta dünyaya açılan yeni pencereler sunacak. Konuşmacılarımız da bu pencerelerden farklı renklerde yeni vizyonlar katacaklar.

Başka başka ülkelerden gelen değerli konuşmacılarımızın bilgi ve deneyimlerinden faydalanarak, eğitimde daha iyi bir dünya inşa etmek için yol haritamızı birlikte oluşturacağımıza olan inancımız sonsuz. Sempozyumumuzun, eğitim politikalarını daha etkili bir hale getirmek, kültürel farklılıkları anlamak ve sürdürülebilir eğitim çözümleri geliştirmek adına önemli bir kilometre taşı olmasını temenni ediyorum.

Bu düşüncelerle günümüz eğitim faaliyetlerini irdelediğimizde kullanılan yöntem, araç ve tekniklerin çeşitliliği ve devamlı geliştiğini görerek, sempozyumumuzu bir başka önemli yönü ile, teknolojinin eğitimle entegrasyonu ve küresel düzeyde eğitimdeki dijital dönüşümün nasıl şekilleneceği konusundaki tartışmalar, şeklinde de tanımlayabiliriz.

Birlikte geçireceğimiz üç güne baktığımızda, görüyoruz ki kardeş ülke Azerbaycan'dan Hindistan'a, Amerika'dan Almanya'ya, İngiltere'den Fransa'ya eğitim-öğretimin o engin dünyasında, özel okul sistemlerinin nitelikleri ve farklı ülkelerde ki eğitim sistemlerinin özelliklerini ayrıntıları ile dinleyeceğimiz bir eğitim platformunu paylaşacağız.

Konuklarımız dünyanın birçok yerinden buraya bizlerle olmak üzere geldiler ve bu buluşma öyle bir sentez oldu ki, doğudan batıya kuzeyden güneye "Dünyada özel okulculuk ve eğitim sistemlerini" konuşmak için bir araya gelmemizi sağladı. Dünyada eğitim sistemlerini tanıtırken, bazı konuklarımız eğitim dünyasına getirdikleri yeni yöntem ve teknikleri bize anlatacaklar, bazı konuk katılımcılarımız da eğitimin, çağın teknolojik gelişmeleri ile pedagojik hedeflerini nasıl birleştireceğiz diye bilgi paylaşımında bulunacaklar. Elbet yaşanmış deneyimler, güncel pratikler ve eğitimin psikoloji ile buluşma noktaları da ele alınacak başlıklardan olacaktır. Bu sebeple sempozyumumuz da ki paylaşımları eğitim pratiklerimize dahil etmek hepimiz için büyük önem arz edecektir.

Değerli konuklar, her daim inovatif ve yoğun bir şekilde görev yapan bir Bakanlığımızın olduğu bilinen bir gerçektir. Bugün Sayın Bakanımızın aramızda bulunması da bize verdiği değer bir göstergesidir.

Millî Eğitim sistemimizde, geçtiğimiz ders yılından bugüne şöyle bir baktığımızda, Eylül 2023 tarihinden itibaren ülkemizin eğitim sisteminde ciddi değişimler oldu. Resmi ve özel tüm okullarımızı ilgilendiren ders dağıtım çizelgelerinde yapılan revizyon çalışması, özel okulların kurum yönetmelikleri, sınıf geçme ve sınav yönetmeliği, okullarımızda öğrenci devam-devamsızlıklarını denetleyen takip sistemi, Türkiye Maarif Modeli kapsamında belli branş derslerinde yapılan ulusal ve il bazlı ortak sınavlar, diploma denklikleri konusunda YÖK ile yapılmış olan ortak çalışmalar ve buna bağlı alınan yeni kararlar, müfredatlar, ders programları ve okutulan kitaplarla ilgili yapılan yeni düzenlemeler, yeni karar ve uygulamalar bu değişimlerden bazılarıdır.

Tüm bunlar okullarımızda zümrelerimizin, yeni bakış açıları, yeni yöntemler, yeni ölçütler bağlamında fikir alışverişi ve beyin fırtınası yapmalarına imkân sağladığı gibi çocuklarımız ve gençlerimiz için de yeni bir soluk getirmiştir. Çağımızın rekabetçi, hızlı ve değişen dünyasında, eğitim öğretim yaşayan bir organizma gibi sürekli güncellenmeli ve yeniliklere uyum sağlamalıdır. Bu bağlamda Sayın Bakanımıza ve Bakanlığımızın kıymetli bürokratlarına yoğun çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, makamınıza yapmış olduğumuz ziyaretlerde bizi hep dinlediniz, yeri geldi konunun uzmanlarına yönlendirdiniz, yeri geldi bire bir çözüm ürettiniz, bugün izninizle, kendimizi, düşüncelerimizi, görüş ve taleplerimizi, sektörümüzün geleceği ile ilgili önerilerimizi burada eğitimciler meclisinde sizinle paylaşmak arzusundayız. Dolayısıyla sürdürülebilir olmamız için müsaadenizle bazı hususları dile getirmek istiyoruz.

Buna göre; Özel öğretime baktığımız zaman özellikle son 5 yılda öğrenci sayılarımızdaki azalma, kapanan özel okul sayısı endişelerimizi her gün biraz daha arttırıyor. Üstelik en önemlisi, ortaokuldan liseye geçişte, LGS puanıyla aldığımız öğrencilerimizi, üniversiteye gönderirken çok daha yüksek başarı yüzdeleri ile yerleştiriyoruz. Bu bağlamda Okullarımızın başarı düzeyi son derece memnuniyet verici olup, özel okulda eğitim almak isteyen öğrenci potansiyeli de ciddi bir oran teşkil etmektedir.

Ancak öyle gerçeklerimiz var ki, bizler özel okul sahipleri, yöneticileri olarak adeta boşa koysak dolmuyor, doluya koysak almıyor durumu ile karşı karşıyayız. Bir yanda özel öğretim

kurumu olarak, eğitim hizmetini en donanımlı, en çağdaş, en etkin ve verimli yöntemlerle verme konusunda ciddi sorumluluklarımız varken, bir yanda da eğitim kadrolarımızla beraber dünyada eğitimi takip ederek Türk Milli Eğitimi olarak geride ve kenarda kalmadan, bu sorumluluğumuzu en iyi şekilde ifa etmemiz gerektiği gerçeği var ki; hedef kitlemiz veli ve öğrencilerimiz de bu konuda bizlerin en yakın denetleyicisi ve takipçisi.

Net başlıklar halinde sıralamak gerekirse; Bakanlığımız tarafından yapılan çalışmalarda, çalıştaylar yapmak suretiyle, Milli Eğitim sisteminde yer alan farklı okul türlerinden ve bilhassa özel öğretim kurumlarından da temsilciler alınır ve görüşlerine yer verilirse süreçler daha verimli işleyebileceği gibi sonuçlar da daha etkin olabilecektir kanaatindeyiz.

Kurumlarımız yüz binlerce öğretmen ve çalışana istihdam imkânı sunmakta, yan hizmetler ile birlikte yarım milyon insana ekmek sağlamaktadır. Bunu sağlarken ekonomiye sunduğu büyük katkının yanında maaş ödemelerimizden kesilen vergi ve SGK primleri ile devlete ciddi bir kaynak sağlamaktadır.

Ancak bu kesintiler söz konusu olduğunda resmi okul öğretmenleri ile özel okul öğretmenlerinin brüt maaşları üzerinde yapılan kesintileri arasında son derece ciddi bir adaletsizlik olduğu sizin de Sayın Maliye Bakanımızın da malumlarıdır. Bu konuda desteğinize ihtiyacımız var. Devlettten bu desteği beklerken özel okullardaki öğretmen maaşlarının brüt olarak devlette çalışan öğretmenlerden düşük olmaması için elimizden geleni yapacağız.

Okullarımız ücretsiz okuttuğu öğrencileri ve burslu öğrencileriyle de önemli bir hizmet vermektedir. Yaptığımız iş bir gönül işi olmanın yanı sıra Devletin ücretsiz yapmakla yükümlü olduğu bir görevdir.

Ülkemizin her çocuğu Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde hak sahibidir. Zaman içinde her öğrencimizin velisine, bir öğrencinin devlete maliyeti oranında kaynak aktarılmasını arzu ediyoruz. Buna mukabil velilerden gelen bu miktardaki ödemeleri ayrı bir hesapta toplayıp çalışanlarımızın vergi ve SGK prim ödemelerinde kullanmayı taahhüt ediyoruz. Hiç şüphesiz bu destekler öğretmen maaşlarımızı en iyi seviyeye çekecektir.

Bunu söylerken resmi okul öğretmenleri ile birlikte bu ülkenin geleceği için çocuklarımızı yetiştiren fedakâr öğretmenlerimize yeşil pasaport talebimizin, en tabii hakları olduğunu da dile getirmek isterim.

Okullarımızdaki boş kontenjanları değerlendirmek üzere devletin ihtiyaçlarına göre hizmet satın almasını talep ediyoruz. Üstelik gerek yatırım bütçeleri gerekse personel giderleri düşünüldüğünde bu uygulama Devletimiz açısından son derece tasarruflu olacaktır.

Her konuda Devletimize sonsuz saygı duyan kurumlarımızın denetlemelerinin ceza odaklı değil, rehberlik odaklı olması konusunda da desteklerinizi arz ediyoruz.

Son olarak toplumda en çok tartışılan konu olan özel okul ücretlerine değinmek isterim.

Bilindiği gibi sudan elektriğe, doğalgazdan internete tüm masraflarımız, günden güne artarken en ufak bir destek ve teşvik almıyoruz. Sempozyum süresince, farklı ülkelere baktığımızda birçok ülkede özel okulda çocuk okutan velilere çeşitli teşvikler verildiği gibi okullara da mali destekler sağlandığı görülecektir.

Oysa eğitim öğretim faaliyetlerimizde yenilikçi çalışmalara ve standartlarımızda yeni donanımlara ihtiyaç duyulması sebebiyle alt yapı harcamalarımız 10 yıl öncesine oranla çok daha fazla artmıştır. Öğretmenlerimizin ek dersleri ve etüd saatleri artmış, öğrencilerimize sunduğumuz etkinlikler çok daha fazla çeşitlenmiş, ulusal ve uluslararası temsil daha ileri düzeye yükselmiş ve sonuç itibarıyla çağın gerisinde kalmama adına hedef çıtamız eskiye oranla çok daha yükselmiştir. Tabii ki tüm bunlar mali kaynaklar gerektirmekte olup taleplerimiz bu gerekçeler ile ilgilidir.

Ülkemizde her yıl bizleri karalayan haksız bir döngü yaşanmakta. Özel okul ücretleri açıklandığında, yazılı ve görsel basında özel okullara yönelik adeta bir linç kampanyası başlatılıyor. Bu haberlerin burada yıllarını vermiş tecrübeli basın mensuplarının değerlendirmeleri değil, özel olarak bu konuyu bekleyen popülist bir zümrenin maksatlı çalışmaları olduğunu düşünmekteyiz.

Basınımız maalesef eski basın değil. Bu ücretlerin yükselmesinin nedenleri nedir? Derinlemesine araştırma yaparak, toplumu ve devleti doğru bilgilendirmeye ne zaman ne de kaynak ayırmak isteyen var.

Bir anlamda yaşanan ekonomik dar boğaz ve yüksek seyreden enflasyon nedeniyle özel okul velilerinin sıkıntılarını dile getirmeyi saygıyla karşılıyor ancak ne yazık ki yaklaşık 50 okulun ücretleri on bin kurumdaki oluşan bu sektöre mal edilerek, sektöre soyguncu damgası vurulması bizleri derinden üzmektedir.

Malumunuz son beş yılda defalarca ücret belirleme kriterleri değişti. Geldiğimiz nokta acı gerçeği ortaya koyuyor. Bazı okulların kademe başlangıç sınıfları ile kademe sonu sınıfları arasında üç kat ücret farkı var. Özellikle ücret skalasında altta yakalanan bazı kurumlar, azınlıkta da olsalar açığı yan hizmetlerden kapatmaya çalışıyor ve sıkıntı gittikçe büyüyor.

Oysa yönetmelikteki ücretler ve hizmet ücretleri ile ilgili tüm kısıtlamalar kaldırılırsa arz talep dengesi içinde sistem oturacaktır. Veli, ücret-kalite dengesini en iyi şekilde değerlendirip, okul tercihlerini buna göre yapacaktır.

Eğer kurumlar içinde yanlış ve eksik yapanlar olursa, hiç şüphesiz en üst denetleme organı Bakanlığımız ve Devletimizdir. Teftişler ile bu kurumlar hakkında gereği yapılarak, topluma güven ve hizmet ortamı sunulabilir.

Mevcut eğitim sisteminden özel okulları çıkardığımızda, bunun kazananı olmayacağını düşünüyoruz. Çünkü Özel Öğretim camiası eğitim hizmetini devleti ile paylaşan ve destekleyen önemli bir sektördür. Bunu tekrar vurgulamak istiyorum. Bu yüzden sorumsuzca yapılan açıklamaları basınımızın yapmamasını önemle rica ediyorum.

Tekrar konumuza dönersek değerli konuklarımız, eğitim dünyasında bir marka kimliği kazanmış olan Uluslararası Antalya Eğitim Sempozyumunun, her yıl olduğu gibi bu yıl da eğitim öğretim faaliyetlerimize katkı sunacağı inancındayız.

Bizler her çabamızda, topluma yeni yeni bireyler kazandırma amacındayız. Aslında eminim bir çoğunuzun çok iyi bildiği deniz yıldızının hikayesinde olduğu gibi, elimize gelen, bizlere emanet edilen her çocuk, suya hasret deniz yıldızı gibi, bilgi ve beceriyle beslenir ve şekillenir, bunu gerçekleştirirken, eğitimin her kademesinde emek veren bizleriz, sizlersiniz, hepimiz!

Hayat akarken, hangi birisini demeden, ne kadar çok çocuğumuzun yaşamında fark yaratmasına imkân tanırsak, toplum olarak o kadar gelişir ve ilerleriz. Bunu gerçekleştirmek için de yolumuzun ve ufkumuzun açık olması gerekir.

Sözlerimi bitirmeden önce, sektörümüze büyük katkılar sağlayan yakın zamanda kaybettiğimiz eski yönetim kurulu üyemiz Sayın Kemalettin Erbilgin'i anmadan geçmek istemiyorum. Kendisini saygı ve rahmetle anıyorum. Mekânı cennet olsun. Acılı Ailesine ve sevenlerine sabırlar diliyorum.

Uzun lafın kısası; Sayın Bakanım ve değerli eğitimci dostlarım, aydın Türkiye'nin, aydın gençlerini el birliği ile yetiştirmek dileğiyle, sempozyumumuzun gerçekleşmesinde katkısı olan, konuşmacılarımızdan, katılımcılarımıza, eğitim dünyasının destekçilerinden paydaşlarına, burada bizimle olan ve emek veren herkese yürekten teşekkür ederim. İyi ki geldiniz. İyi ki burada hep birlikteyiz. Başarılı ve verimli bir sempozyum dileklerimle.

Hulusi ŞAHİN Antalya Valisi

Sayın Bakanım, Sayın Milletvekilim, Sayın dernek başkanım, kıymetli eğitimciler, ben de sizleri bu çok kıymetli sempozyumun yapıldığı dünya kenti, dünyanın en güzel kenti Antalya'da ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti ifade ederek sözlerime başlıyorum. Hoş geldiniz, şerefler verdiniz.

Sayın Bakanım bu kadar eğitimcinin karşısında eğitimden bahsetmek kolay değil. Ama kariyerini daha kısa zaman öncesine kadar özel okul velisi olarak tamamlamış bir kardeşiniz olarak kısa birkaç konuya müsaadenizle değinmek isterim. Özel okul velileri ne ister? Özel okul velileri öncelikle kaliteli, iyi bir öğle yemeği ister. Bunu yapıyorsunuz. Buna bir şey demiyorum ama ikinci istediğimiz çok çok önemli. Ben Ankara'da doğdum, büyüdüm. Benim gençliğimde ya da çocukluğumda Ankara'da iki özel okul vardı. Hatta mahallenin ismi de Kolej'di. Hala da öyle herhalde. Biz kolejli dendiği zaman şunu anlardık. Çok iyi yabancı dil biliyor. Yani özel okul velisi, yabancı dil öğretilmesini bekler çocuklarına. Dolayısıyla bir ve iki konusunda çok çok hassasız bekliyoruz ki özel okullarda özel bir eğitim olsun. Üçüncü olarak bunu sadece özel okul velileri değil, bütün veliler aslında devletimiz ister. Kendisini devam ettiren, toplumu devam ettiren, hatta geliştirerek devam ettiren ahlaklı, düzgün, vatanına, milletine, memleketine faydalı çocuklar yetişsin ister.

Biraz önce Sayın Başkanımız yüreğimizi yakan Bolu yangınından bahsettiler. Hepimiz perişan olduk. Televizyonlara bakamaz olduk. Ama birkaç tane kendini bilmez çıktı. Ölenlerin ailelerine ulaşip onlarla alay eden, onlara hakaret eden birtakım faaliyetlerde bulunduklarını gördük. Bunlar 13 ile 19 yaş arasında ergenlerdi. Yani hepsi eğitim çağındaydı. Ne ara biz kendi yetiştirdiğimiz çocuklarımızı böyle sosyopat olmalarına göz yumduk. Biz isteriz ki böyle olmasın. Biz hepimiz isteriz ki öncelikle insanlık, ailesinin şerefli, onurlu bireyleri olarak çevresine duyarlı, ahlaklı, düzgün insanlar olsunlar. İşte bu bence birinci derecede hassasiyet gösterilmesi gereken bir konu. Bu üçü olursa geri kalan her şey olur. Paralar da ödenir. Hepsi çözülür. Ama yeter ki çocuklarımızı iyi yetiştirelim.

Ben daha fazla uzatıp rol çalmak istemiyorum. Biliyorum hepiniz Sayın Bakanımızı bekliyorsunuz. Ben huzurlarınızdan ayrılırken Türk Eğitim Sisteminin son dönemdeki dönüşümünün çok çok önemli olduğunu söylüyorum ve Maarif modeline hepimiz sınıksız sarılmalıyız. Çünkü bu model biraz önce söylediğim sorunları inşallah çözecek.

Hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. Yusuf TEKİN **Millî Eğitim Bakanı**

Sayın Valim, Sayın Milletvekilimiz, sevgili mesai arkadaşlarımız, hepiniz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Geçtiğimiz hafta yaşadığımız elim yangında hayatını kaybeden vatandaşlarımız ile yine geçtiğimiz hafta 24 Ocak 2020 Elazığ depreminin yıl dönümüydü, aynı şekilde önümüzdeki hafta 6 Şubat asrın felaketi diye hafızalarımıza kazınan depremin yıl dönümü, bütün bu elim hadiselerde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza, dostlarımıza, tanıdıklarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına bir kez daha başsağlığı diliyorum. Cenabı Allah bizlere bu tür felaketleri bir daha yaşatmasın diye temenni ediyorum.

Kıymetli misafirler, önce şunu söyleyeyim, bu toplantıya en son geldiğim tarih sanırım 10 yıl önceydi. O zaman Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı olarak katılmışım. Geçen yılki etkinlikte de aslında söz vermiştim Zafer Başkanımıza, dernek başkanlarımıza burada olacağıma dair, fakat o günde bir yurt dışı programı çıktı, katılamadım. Tekrar hepinizden özür diliyorum, kısmet bugüneymiş diyelim.

Konuşmama başlamadan önce benim bu konuya bakışımla ilgili bir açıklama yapmak istiyorum, burası özel okul temsilcilerinin olduğu bir ortam nihayetinde. Millî Eğitim Bakanı olarak yaklaşık 1.5 yıldır muhalefet tarafından en çok eleştirildiğim konu, bu iki konu zaten. Yine eleştirileceğiz büyük ihtimalle özel okullar ve özel okullarla ilgili düşüncelerimden dolayı. Bu yeni değil müsteşarken de söylemişim. Daha düne kadar demir perde ülkesi diye bildiğimiz ve Presley-Glasnost sürecinden sonra demokratik dünyayla birlikte hareket etmeye başlayan ülkelerde bile özel okul – kamu okulu arasındaki denge yaklaşık ortalama % 20 gibi. Ben Türkiye'nin bu ülkelerden daha az mı olması gerektiğini, demokratikleşme göstergelerimiz açısından onlarla karşılaştırıldığı zaman Türkiye'deki rakamın %20'ler civarında olmasının hem Türkiye'nin toplumsal koşulları hem sosyoekonomik koşulları hem de siyasal koşulları itibarıyla rasyonel olduğunu düşünüyorum.

Bu rakama ulaşırken de o tarihlerde siz dernek temsilcileri ile yaptığımız konuşmalar neticesinde bu öngörüye ulaşmıştık. Şimdi bununla ilgili olarak eleştiriyorlar bizi. Çocukları özel okullara yönlendirdiğimize dair bir eleştiri ile karşı karşıyayız, bu birincisi. Buna bakışım şu arkadaşlar; Modern devlet ya da devlet felsefesi, devletin kuruluşu veya inşa sürecine baktığımızda devlet, vatandaşlarına, insanlara, toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacak, toplumsal hizmetlerini görececek bir örgütlenme nihayetinde. Devletin varoluş gerekçesi bu. Temel hak ve hürriyetlerini güvence altına alıp toplumsal ihtiyaçlarını gidermek. Devlet bu görevini yani toplumsal ihtiyaçları giderme görevini yani kamu hizmeti görevini yapmakla mükellef. Bunu modern devletler iki farklı kategoride yapıyorlar. Birisi, bunu resmi yollarla yapıyorlar bir de özel sektör. Fakat tamamı nihayetinde kamu hizmeti görüyor ve tamamının kullandığı şey ekonomik değer, ülkenin real değeri. Yani milli servet, milli ekonomiyi kullanarak bu hizmetleri yürütüyoruz.

Dolayısıyla benim baktığım yerden, kamu hizmeti gören özel okulla kamu hizmeti veren resmi okulun bir farkı yok. İkisi de bizim için bir milli servet, ikisi de korunması gerekir ve ikisinde de aynı perspektifle kamu hizmetinin verilmiş niteliğini, bizim bakanlık olarak düzenleme ve denetleme yetkimiz var. Bizim baktığımız yer burası. Yani sizi masanın öbür tarafında oturan insanlar olarak müsteşarken de görmedim, şimdi de görmedim. Takip ettiniz mi

bilmiyorum? Bakanlık görevine başlarken yaptığımız devir teslim töreninde de ben bu ifadeleri söyledim. Bu ülkede özel okul – kamu okulu diye bir ayırım yok. Her ikisi de kamu hizmeti görüyor ve biz de bu hizmetin sağlıklı görülmesi için kamusal görevlilerimizi yerine getireceğiz. Beraber çalışacağız. Öyle de yürütüyoruz.

İkinci bir konu, ben şimdi diyorum ki modern devletler bu hizmetleri yürütürken yanlarına bir de NGO diye bildiğimiz sivil toplum örgütlerini de yanına alması gerekir. Onlarla da karşılıklı iş birliği içerisinde bu kamusal hizmetleri yürütmesi gerekiyor. Burada muhalif siyasi partiler, sivil toplum örgütleriyle yaptığımız işleri eleştiriyorlar. Şimdi burada biz sivil toplum örgütünün etkinliğindeyiz. İki kategoride eleştiriyorlar. Bir grup diyor ki; Kategorik olarak sivil toplum örgütleriyle ilişkiye girmemeniz lazım. Bir de şöyle eleştiriyorlar; Evet, girebilirsin ama bence sivil toplum örgütlerini renklerine göre ayırmak lazım. Dolayısıyla benim belirttiğim alandaki sivil toplum örgütleri ile iş birliği yaparsın, onun dışındakilerle yapamazsın diye bir yaklaşım var.

Şimdi bu toplantıdan sonra muhtemelen muhalefet yine bu perspektiften bizleri eleştirecek. Ama dediğim gibi biz bu işleri yürütürken Kamusal sorumluluklar Devlet adamı ciddiyetiyle ve hukuk devleti prensipleri ile hareket ediyoruz. Yaptığımız işleri de hem devlet felsefesine, devletin varoluş gerekçesine uygun bir biçimde hem de temel hak ve hürriyetlere, hukuk devleti prensibine sadık bir biçimde yapıyoruz. Burada uzun uzun birlikte yaptığımız işlerle ilgili konuşmak istemiyorum. Çünkü Başkanım bana bir sürü konuşacak argüman verdi. Onları cevaplandırmam lazım.

Önce şunu söyleyeyim. Ben Zafer Başkanın konuşmasına şöyle başlamasını bekliyordum. “Sayın Bakanım, müsteşarken de birazdan talep edeceğim konularla ilgili bizimle çok yakın çalıştınız, bir sürü talebimizi yerine getirmek için mücadele ettiniz. Şimdi Bakansınız, size teşekkür ediyoruz ve sürekli yanınızda olacağız” diye bir cümle kurmasını bekliyordum. Bu cümlelerin de salonda büyük bir alkış almasını bekliyordum. Siyaset böyle alkışla iş yapıyor, marifet iltifata tabidir diye. Zafer Başkan böyle bir şey söylemedi. O konularla ilgili düşüncelerimi ifade edeceğim fakat onun öncesinde birkaç şey var onu söyleyeyim. Biz sürekli, özellikle AK Parti iktidarları döneminde Sayın Cumhurbaşkanımızın Başbakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı döneminde eğitim-öğretim sürecinde yaptıklarımızla ilgili rakamları açıklıyoruz, istatistikler veriyoruz, değerlendirmeleri yapıyoruz.

Aslında konuşmamın başından beri ifade etmeye çalıştığım şey şu; Bunları, bu salondaki sizlerle hep beraber yapıyoruz. Benim anlattığım şeyler sizinle birlikte yaptığımız şeyler. Dolayısıyla bu başarı hikayesinin altında bu salondaki çalışma arkadaşlarımızın, sizlerin katkıları var. Ben bu katkılarınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyorum.

Rakamlara baktığımızda bu rakamlar ve o dönemin eğitim öğretim koşulları ile ilgili biz analizlerimizi, değerlendirmelerimizi yaptığımızda objektif olmamakla eleştiriliyoruz belli kesimler tarafından. Ama ben Sayın Bülent Ecevit’in başbakanlığı döneminde Cumhuriyet’in 100.yılına mektuplar projesini örneklendiriyorum sürekli. PTT aracılığıyla yapılan projede öğretmen arkadaşlarımızın, velilerimizin, öğrencilerin, Cumhuriyet’in 100. yılındaki Milli Eğitim Bakanı’na yazdığı mektupları kamuoyunda çok kez paylaştım. O dönemin eğitim-öğretim koşullarını göstermesi açısından onlar çok kritik, objektif bir değerlendirme. Bir de objektif değerlendirme diye göreceğimiz, görmemiz gereken şey, rakamlar. Çok net rakamlar söyleyeceğim.

2002-2003 eğitim öğretim yılına Türkiye Cumhuriyeti Devleti 367.145 derslikle başlamış. Bu süre içerisinde yani aradan geçen 22-23 yıl içerisinde bu dersliklerden - kabaca onun hesabı elimde yok- en az yarısının yıkıldığını, yeniden yapıldığını düşünebiliriz kabaca. Fakat 2024-2025 eğitim öğretilimi yılına biz 734.884 derslikle başladık. Yani hiç 367.000 dersliğin tamamı sağlam, halen devam ediyor desek dahi rakam yaklaşık 2 katına çıkmış durumda. Dediğim gibi o dersliklerin yarısının kullanılamaz hale geldiği, yıkıldığı yani doğal olarak ekonomik ömürlerini tamamladıklarını varsayarsak bu oran çok daha yüksek. Ben gerçekten bu rakamın çok ciddi bir fedakarlığın ve ciddi bir emeğin ürünü olduğunu düşünüyorum. O yüzden burada da emeği geçenlere teşekkür etmek lazım.

Aynı şekilde 2002-2003 eğitim öğretim yılında 540 bin öğretmenle başlamışız. Yine bu süre içerisinde bu öğretmen arkadaşlarımızdan en az yarısının emekli olduklarını düşünürsek, şu anda da 1.239.000 öğretmenimiz var. Yani yaklaşık olarak mevcut öğretmenlerin %80'i de yine bu dönemde atanmış. Bunu niye anlatıyorum? Baştan beri söylediğim şeyi yani Türkiye'de eğitim-öğretim süreçlerini biz beraber yürütüyoruz. Özellikle de kamu olmadan. Bakış açım hepimiz kamusal hizmet yerine getiriyoruz. Siz ya da biz ayrımı yapmıyorum. Bu göstergeler sayesinde resmi olarak açıklanan OECD ortalamalarında yani derslik başına düşen öğrenci sayısı itibarıyla ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı itibarıyla, bu anlamda OECD ortalamalarını yakalamış durumdayız. Bu çok önemli bir gösterge. Diğer hususları saymıyorum bile. Özellikle eğitimde teknolojinin kullanımı ile ilgili konularda okullarımızın neredeyse tamamı internet erişimi ile hem altyapı itibarıyla hem de erişim hizmeti itibarıyla sınıflardaki etkileşimli tahta diye bildiğimiz ya da öğrencilerin ifadesiyle akıllı tahtalar itibarıyla yine dünyada örnek gösterilen bir ülkeyiz. UNDP'nin resmi raporunda var, diyor ki: Dünyada bütün dersliklerinde etkileşimli tahta bulunan neredeyse tek ülke tanımlaması yapıyor. Bunlar önemli noktalar.

Bütün bunların üzerine özellikle geçtiğimiz Aralık ayında yayınlanan Timss sonuçlarıyla ilgili bir iki şey söylemek istiyorum. 2002 yılından itibaren Türkiye'nin PISA ve TIMSS skorlarına eğri olarak baktığımızda istediğimiz düzeyde olmasa dahi hep yukarıya doğru tırmanan bir göstergemiz vardı. En son açıklanan sınavda 2023-2024 Aralık ayında yani geçtiğimiz ay yayınlanan TIMSS skoru, orada da hepiniz biliyorsunuz 8. sınıf düzeyinde Matematikte 13.sıradada Fem bilimlerinde ise 7.sıradada uygulamaya katılan ülkeler içerisinde Türkiye. Bu bence çok önemli bir gösterge bu başarı. Dediğim gibi sadece Milli Eğitim Bakanlığı resmi okullarının değil aynı zamanda sizlerin de başarısı. Ben bu başarı hepimizin başarısı diyorum ve sizlere bir kez daha teşekkür ediyorum.

Bu başarıyı daha da arttırmak için bu eğitim öğretim yılında gündeme aldığımız 3 tane konu var, 2 tanesi bununla ilgili. Bunlardan birisi Türkiye 100 yılı Maarif modeli diye tanımladığımız yeni programlarımız. Bu programlarımızı oluştururken neye göre davrandığımızı defaten açıkladım. Bir kez daha açıklayayım. Ben 2013 yılından itibaren yüzlerce uluslararası toplantıya katıldım eğitimle ilgili. Hem içeride bizim akademisyenlerimiz tarafından hazırlanan akademik raporlar hem de yurt dışında yapılan değerlendirme toplantılarında bizim programlarımızla, müfredatlarımızla ilgili uluslararası camiada iki tane temel eleştiri vardı. Bunlardan birisi kazanım temelli programlarımız. Artık dünyada eğitim öğretim sistemi bilgi veren değil bilgiyi gündelik hayata, gündelik yaşam becerilerine dönüştürebilen bir eğitim öğretim sistemi kurgulanıyor. OECD'nin yaptığı bu değerlendirme sınavları da PISA ya da TIMSS gibi sınavlar da bu becerilerin ölçülmesi üzerinden yapılıyor. Dolayısıyla siz kendi mantalitenizi değiştirmezseniz, demode hale geleceksiniz. Bize yönelik eleştirilerden bir tanesi bu. Yani kazanım mantığından bilgiyi çocuklara ezberleten, çocuklara veren mantıktan, bilgiyi gündelik yaşam becerisine dönüştüren bir yaklaşımı benimsemeniz gerekir.

Biz o tarihten itibaren -müsteşarlık yaptığım için o dönemleri iyi biliyorum- bunu dönüştürmek için bakanlık içerisinde bir çalışma grubu oluşturduk ve bunu hayata geçirmek istedik. Böyle bir başlangıcımız vardı. Yani 2013-2014 yılından bahsediyorum.

Yine bu uluslararası toplantılarda özellikle bizimle ilgili ikinci eleştiri şu; Bilgiye erişimin kısıtlı olduğu dönemlerde yani 80'li 90'lı yıllar için okullar çocuklarımız için yegane bilgi kaynağı. Dolayısıyla bütün ülkeler müfredatlarına, programlarına maksimum bilgiyi verecek şekilde yükleniyorlar. Fakat 2000'li yılların başından itibaren bilgiye erişim kolaylaşıyor ve bilgi kaynakları çok fazla değişiyor. Dolayısıyla çocuklarımızın okullarda o felsefeyle devam etmesi yani ne kadar çok bilgi verirsek o kadar iyidir mantığıyla devam etmesi ve çocuklarımızı çok fazla bilgi yüküyle yormak, eğitim ve öğretim sistemlerini genel anlamda da başarısını etkileyen faktörlerden bir tanesi. Şu cümleyi birebir olmasa da buna yakın cümleyi çok defa duydum uluslararası ortamlarda; Bizim lisans düzeyinde verdiğimiz bilgiler sizin K12 düzeyinde programlarınızda var. Bize uluslararası arenada, uluslararası ortamlarda söylenen ikinci şey de bu. Siz müfredatınızı çok yoğun bilgi verme üzerine, çok bilgi verme üzerine odaklandırmışsınız. Dolayısıyla bu sistemden ayrılmanız lazım. Biraz müfredatınızı hafifletmeniz lazım. Biz dolayısıyla bu iki öncül üzerinden çalışmalara başlamıştık. Hem beceri örgüsüne dayanan bir model hem de yaklaşık yüzde otuz beş oranında hafifletilmiş bir model. Şimdi bu programlardan bazı bilgileri doğal olarak çıkarmanız gerekiyor. Yani yüzde otuz beşi çıkaracaksınız.

Defalarca söyledim. Müfredatlardan çıkardığımız şeyin bilimsel olup olmadığını tartışmıyoruz. Yani bilimsel olmadığı için müfredattan çıkardık demiyoruz. Sadece bunun için diyoruz. Bu daha ilerleyen eğitim öğretim süreçlerinde yani sonraki kademelerde öğrenilecek bir bilgidir. Dolayısıyla çocuklarımızın bu yaş grubunda bunlarla meşgul olması pedagojik olarak doğru değildir. Söylediğimiz şey bu. Buradan hareketle eleştiriler geliyor. Şunu çıkarmış, bunu çıkarmış. Yani bunu sanki biz bilimselliğini tartışmaya açıyormuşuz gibi bir algı ortaya çıkartıldı. Bu da külliye yanlış. Dolayısıyla Türkiye 100 yılı Maarif modeliyle yapmak istediğimiz şey, uluslararası eğitim-öğretim alanında, uluslararası göstergelerle muadil bir program oluşturmak.

Bu yıl üç tane konumuz var demiştik bir tanesi bu, diğeri de şu, ben daha önce de söyledim, özellikle özel okullarda bu daha yoğun yaşanıyor. Veliler olarak çocuklarımızı okula gönderiyoruz sonra görevimiz bitiyor her şeyi okuldan bekliyoruz. Velinin eğitim öğretim süreçlerinde olan katkısı ve payını hep ihmal ediyoruz. Yani çocuğumuzun başarısı üzerinde velilerin payının ne olduğuna dair araştırmalara bakarsanız okulun payını hiçbir araştırma yüzde elliden fazla göstermiyor. Geriye kalan kısımda toplum ve özellikle velinin etkisi çok fazla. Biz bu yıl yapmak istediğimiz ikinci şey de velilerimizi biraz daha eğitim öğretim sürecinin içerisine dahil etmek. O da bizim için önemli bir adım olacak, onunla ilgili de bir sürü broşürler, programlar yaygın eğitim kapsamında hayat ve öğrenme genel müdürümüz bünyesinde yeni modüller, veli okulu aile okulu projelerin içerisine yeni başlıklar koyduk. Dolayısıyla bunların hepsi eğitim öğretim süreçlerini daha nitelikli hale getirecek adımlar. Ben bu konulara desteklerinizi bekliyoruz.

Şimdi özel okullarla ilgili de birkaç cümle söyleyeyim. Zafer Bey tabi rakamlardan bahsetmedi. Rakamlardan bahsetseydi hükümeti takdir etmiş olacaktı, çekindi, imtina etti. Ama ben söyleyeyim onları. Şu anda özel öğretim kurumları anlamında yaklaşık 35.000 kurumumuz var. Bunlardan 12.116 tanesi özel okul, biz bu süreçte bize katkılarında dolayı teşekkür ediyoruz. 2002 yılında kaç tane özel okulumuz varmış? 2.395. Şu an 12.000 okulumuz var. Özel okul konusunda konuşmamın başında söylediğim genel cümleleri bunlar için söyledim. Açık toplum, demokratik toplum, kamu hizmetlerinin mümkün olduğunca farklı ve yaygın

kitleler tarafından yürütülmesi gibi ilkeler göz önüne bulundurulduğunda bu bence önemli bir rakam.

Şimdi bir başka şey daha söyleyeceğim. Bu rakamın ikinci bir boyutu daha var. 2002 yılında 2.395 özel okul içerisinde acaba kaç tane FETÖ okulu vardı ve bu FETÖ okullarının sektör üzerindeki baskısı, belirleyiciliği neydi? Bunları da konuşmak lazım. Özgür ağırlık itibariyle, bunları çok o tarihlerde konuşmuştuk 2013'lü yıllarda, hatırlayacaksınız değil mi Cem Bey? 2.395 özel okul içerisinde sayıca az olsa da veya yayın itibariyle az olsa da özgür ağırlığı itibariyle sektörü domine eden bir yapısı vardı. Bence burada teşekkürü hak ettiğimiz bir başka konu da, sizleri FETÖ vesayetinden kurtarmış olduk. Bence bu da çok önemli bir adımdı. Özellikle yayın sektörüne baktığımızda çok ciddi bir payları olduğunu hepimiz biliyoruz. Bunun devamında merkezi sınavlarla ilgili FETÖ yayınları, merkez sistem sınav ilişkisi vs. o detaylara girmeyeceğim. Hepinizin bildiği şeyler. Ama bu bence çok önemli.

Şimdi Zafer Bey'in söylediği şeylerle ilgili olarak aldığım notları söyleyeyim. Bir kere gerek ben kişisel olarak ve gerekse de birlikte çalıştığımız arkadaşlar, bakan yardımcımız, genel müdürümüz ve daire başkanlarımızla sizlerle sürekli istişare halinde olmayı önemsiyoruz. Bunu bir övünç vesilesi olarak söylemiyorum. Zaten yapmamız gereken bir şey, yapıyoruz, yapacağız, yapmaya da devam edeceğiz. Genel müdür yardımcımız ve daire başkanlarımız da burada. Diğer özel öğretim kurumlarını temsil eden STK başkanları da burada, herkesle görüşüyoruz. Çünkü şöyle bakıyoruz, hepimiz kamu hizmeti yürütüyoruz. Biz sizden farklı olarak hem hizmeti veren taraftayız hem de hizmetle ilgili bir anlamda regülasyon yapma ve düzenleme denetleme yetkisi olan pozisyondayız. Biz, ikisini de yaptığımız için biraz daha sizden bu anlamda farklıyız. Dolayısıyla bu iş birliğini devam ettireceğiz. Burada hiçbir endişeniz olmasın.

Hatta şu an gündemimizde yok müsteşarlık dönemimde özel öğretim kurumlarını, genel müdürlüğün içerisinde sektör temsilcilerinin de olduğu bir başkanlığa dönüştürebilir miyiz? Yani hiyerarşik yapı içerisinde statüsünü değiştir bir başkanlık içerisinde özel öğretim kurumlarının temsilcilerinin de olduğu bir yapıya dönüştürebilir miyiz diye de bir çabamız vardı. Şimdi gündemimizde yok ama sizi sürecin içerisinde görmek istiyoruz. Bunu sizin için değil kendimiz için istiyoruz, yani işimizi kolay yapmak, doğru yapmak için istiyoruz. Zafer Bey de konuşmasında söyledi. Eğitim sektörü çok dinamik bir sektör. Sürekli revizyonlar yapmamız gerekiyor. Dolayısıyla bu iş birliğini kurumsal hale getirmek bizi de mutlu eder.

Zafer Bey dedi ki; Biz işimizi yapıyoruz ama tablolara baktığımızda öğrenci sayımızda bizi ürküten bir azaltma da söz konusu. Bunu da beraber çözmemiz gerekiyor. Bu konuda benim size bir eleştirim var. Bu konularla ilgili olarak gerek siyaset gerek medya sektöründe yapılan eleştirilerle ilgili olarak çıkıp topluca kendinizi savunan kaç tane basın açıklamanız var? Bakanlık çıkıyor gerekli açıklamaları zaten yapıyor. Bizim elimizde rakamlar var. Çok üst düzey hizmet sunan, üst düzey ücret alan okul sayısı üzerinden bir eleştiri var özel okullara. Rakamlara bakıyoruz 12 bin tane özel okulun içerisinde en son baktığımızda 22 okul bu bahsedilen ücret skalasında ücret talep ediyor. 12 binin içerisinde 22 tane okul üzerinden bir genelleme yapılıyor. Buna çıkıp cevap vermeniz lazım, konuşmanız lazım. Aynı şey öğretmenlik meslek kanunu görüşülürken çalıştığınız öğretmen arkadaşlarımızın ücretleriyle ilgili de aynı şekilde kamuoyunda çok farklı bir algı oluşturuldu. Biz yine genel müdürlük üzerinden sizin öğretmenlerle ilgili ücret politikalarınızı izliyoruz. Zaten belirli koşullarının altında öğretmeni çalıştıran özel öğretim kurumlarını biz uyarıyoruz. Siz de uyarıyorsunuz. Tedbirimizi alıyoruz. Çünkü hiçbir öğretmen arkadaşımızın hakkının yenmesi, emeğinin

karşılığını alamaması sadece benim değil bu salondaki hiç kimsenin arzu etmediği bir şeydir. Biz hepimiz hak ettiği ücreti almasından yanayız. Bu bizim ortak politikamız.

Bu tür konularda basın toplantıları yapıp kamuoyuna bilgilendirme yapmıyorsunuz. Biz bu konularda açıklama yapmak durumunda kalıyoruz. Gerçekten birlikte çalışmalıyız. Siz bizden talepte bulunacaksınız, biz taleplerinizi yapacağız. Siz kenarda bekleyeceksiniz. Bunun adı birlikte çalışma olmaz. Ben açıkça gelin beraber çalışalım diyorum. TOBB Eğitim Meclisini de dahil ederek bu sürecin içerisinde hep beraber birlikte çalışalım. Eleştiriye de beraber göğüs gerelim. Politika önermelerimizle beraber yapalım. Sizin burada biraz önce söylediğiniz talepleriniz, özellikle SGK primleriyle ilgili talepleriniz var, bu benim on yıl önce de bunun mücadelesini yapacağımı ve yaptığımı size söylemiştim. Aynı şekilde vergiyle ilgili düzenlemelerde o şekilde. Hatta o zaman başka bir şey daha yapmıştık. Yine çok eleştirildiğimiz konulardan bir tanesiydi. Ben özellikle konuşmama başlarken kamu hizmeti kimler eliyle görülür kategorisini oluşturmaya çalıştım. Biz şöyle yaklaştık. Bir öğrencinin kamuya maliyeti o zamanki DPT sonra Kalkınma Bakanlığı oldu, hesap ettik, bir öğrencinin kamuya maliyeti ne kadar? Ve dedik ki bu maliyeti biz özel sektöre teşvik olarak verelim öğrenci başına. Hepinizi iyi hatırlayacaksınız, başlattık. Önemli bir can suyu oldu ve bu politikaların belki bugün konuştuğumuz rakamlara gelmesinde de önemli katkısı olduğunu düşünüyorum. Bu ve benzeri konularda birlikte hareket ettik. Ben sizin hakkınızı savundum. Doğru olan şeyleri savundum.

Fakat gelinen noktada bu çalışma tek taraflı olunca sonuç alamıyoruz. Geçen beni ziyaretinizde de söyledim, bütün bunları birlikte yapalım. Birlikte yapalım derken siz bize bu konularda ilişkide bulunduğunuz alanlarda, iş dünyasında, siyasette, medyada siz bu konulardaki kanaatlerinizi açık açık söyleyin ki bunları hayata geçirmekte biz de mesafe kat edebilelim. Bu konuda birlikte çalışmayı arzu ediyorum ama dediğim gibi yani siz bize iş vereceksiniz, biz yapacağız. Siz kenarda bekleyecekseniz birlikte ortak çalışma olmaz. Paydaşlık da böyle bir şey değil zaten.

Şimdi teşvikle ilgili mevzu da haklı Zafer Bey. Yani sonuçta kamuya maliyeti kadar bu teşvik verilebilir. Ama o uygulama kaldırıldı biliyorsunuz. Şimdi şöyle bir şeyi hayata geçirmek istiyoruz: Özel okulların boş kontenjanlarının resmi okullar tarafından değerlendirilmesi. Bir pilot uygulama olarak 6 Şubat depremlerini yaşayan 11 ilde bunu başlattık. İstanbul'la ilgili de hem İl Millî Eğitim Müdürümüz hem Genel Müdürlüğümüz bir çalışma yürütüyorlar. Onu da devam ettireceğiz. Yeşil pasaportla ilgili konuda sanki on yıl öncesine gittim. On yıl öncesinde de aynı şeyleri konuşuyorduk. Onu da zaten gündemimizde olan konulardan bir tanesi. Zafer Bey dedi ki; MEB Eylül ayından itibaren çok değişiklik yaptı. Üstü kapalı hafif bir eleştiri yaptı bize. Hiçbir şey değiştirmeyelim o zaman Zafer Bey, her şey kalsın. Dolayısıyla bu değişiklikler gündemimizde inşallah hep beraber bu değişiklikleri yapacağız.

Kamu bürokrasisi genel anlamda teftiş kavramından çok korkar. Yani denetim kavramını demokrasinin kılıcı gibi görür. Ben kişisel olarak öyle görmüyorum. Ben denetimi, teftişi bir rehberlik olarak görüyorum. Bir yanlış yaptıysak, yanlış yaptığımızı bize birileri hatırlatır, biz de düzeltiriz. Yanlış yapmadıysak bu uygulamamız onaylanmış olur. Sizden isteğim, bizim yürüttüğümüz teftişle ilgili süreci bir rehberlik olarak görmeni istiyorum. Denetim olarak neyi görmemiz lazım? Aslında denetimin de modern kamu yönetiminde öz denetim diye tabir ettikleri bir kavramı var. Sizin bence denetim faaliyeti olarak yapmanız gereken şey kendi içinizdeki, sizi zan altında bırakan kötü örneklerle sizin kendinizin mücadele etmesi. Sizlerle çok konuştuk bunu. Fahiş fiyat uygulayan, öğretmenlerine hak ettikleri özlük haklarını vermeyen velilerle ilişkilerinde usule aykırı biçimde kayıt dışı para alan yani kontrol dışı para alan ve bu sebepten dolayı da sizi zan altında bırakan, içinizdeki çürük elmalarla siz mücadele

etmezseniz kamusal hizmeti yürütmek ve denetlemekle mükellef olan Milli Eğitim Bakanı olarak biz bunun ardına düşeriz. Biz çocuklarımızın, velilerimizin hakkını ve hukukunu korumak için ne gerekiyorsa yaparız. Burada popülizm yapmak adına farklı şeyler söylemeyeceğim. Bu bir kul hakkı, sizi de zan altında bırakıyor. Benim sizden isteğim şu; bu süreci birlikte yürütelim. Siz bu tür kötü örnekleri ya kendi içinizde çözün ya da bize ulaştırın, biz gerekeni yapalım.

Birlikte çalışmak ancak bu şekilde mümkündür. Ben tekrar söyleyeyim. Siz yapmadığınız sürece bunu biz yapacağız ve bizim yaptırım gücümüz hem cezai müeyyideler var, ekonomik anlamda kapatmaya kadar bile varacak, hiçbirisini yapmaktan da çekinmeyiz. Çünkü burada hukuk devleti ilkesiyle temeli hak ve hürriyetlerle sıkıntılı durumlar ortaya çıkıyor. Bizim görevimiz de bu sıkıntıları ortadan kaldırmak.

Ben uzun bir aradan sonra tekrar sizlerle birlikte olduğum için mutlu oldum. Zaten salondaki insanların epeyce bir kısmıyla tanışıyoruz farklı şekillerde, birbirimizi tanıyoruz. Neler yapmak istediğimiz konusunda birbirimizin düşüncelerini iyi biliyoruz. Benim sizden isteğim şu; Bir Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşı olarak hukuk devleti ilkesine sıkı sıkıya sadık, bağlı birer yurttaş olarak hepimiz üstümüze düşeni yapıyoruz. Kimin ne söylediği veya kimin nasıl değerlendirdiğiyle çok ilgilenmiyoruz. Ama ilgilendiğim bir şey var. Biz bu süreçleri beraber yürütelim, birlikte yürütelim, sağlıklı yürütelim. Biz eğer vicdanımız rahat, hakka hukuka riayet eden bir düzenleme yapacaksa bizi kimin eleştirdiği, kimin hangi çıkarları vesilesiyle bizi eleştirdiğine bakmadan doğru bildiğimiz şeyleri yapmaya devam edeceğiz. Ben paydaşlık ilişkisinin sağlıklı bir zemininin bu olduğunu düşünüyorum.

Türkiye'nin eğitim sistemine, eğitim-öğretim süreçlerine, Türkiye'nin çocuklarına, gençlerine verdiğiniz katkılardan dolayı hepinize tekrar teşekkür ediyorum. İnşallah bir sonraki toplantıda görüşmek üzere. Hayırlı günler.

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► KONFERANSLAR

- **Prof. Dr. Acar BALTAŞ**
Psikolog
YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA BİLGELİK ZEKÂSI
- **Bedrettin DALAN**
İstek Vakfı ve Yeditepe Üniversitesi Kurucu ve Onursal Başkanı
EĞİTİM KÜLTÜRÜNE BÜTÜNSEL BAKIŞ
- **Martin TCSHERNER**
Almanya Federal Cumhuriyeti Antalya Konsolosu
ALMAN EĞİTİM SİSTEMİ
- **Xavier WASSON**
Fransa Eğitim ve Kültür Ataşesi
FRANSA EĞİTİM SİSTEMİ
- **Emin ÇAPA**
Gazeteci
YENİ DÜNYAYI ANLAMAK,HAZIR OLMAK
- **Alp KÖKSAL**
Khan Academy Türkiye Direktörü
**YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA EĞİTİME KÜRESEL BİR PRESPEKTİF:
KHAN ACADEMY**
- **Prof. Dr. Eren CEYLAN**
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER
OECD Eğitim Direktörü
**PISA VE TIMSS VERİLERİYLE ÖZEL OKULLARDA EĞİTİM
KALİTESİNİ ARTIRMA**

Prof. Dr. Acar BALTAŞ
Psikolog

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA BİLGELİK ZEKÂSI

Eğitim camiasıyla bir arada olduğum zaman kendimi ait olduğum ailenin içinde hissediyordum. Bu sunuşu hazırlarken bundan önce bu salonda birlikte olduğumuz günü hatırladım. 27 Ocak 2022'yi hatırlayan var mı? 27 Ocak 2022, pandemiden çıktığımız günlerdeki ilk toplantıydı. Ben o zamana kadar kendimi gayet iyi korumuştum. O toplantıda büyük bir coşku yaşanmıştı. Birlikte olmayı özlemiştik, bol bol selfie çekmiştik ve böylece benim de Covid bulaşıklığım tamamlanmış oldu.

Bugün size “Yapay Zeka Çağında Bilgelik Zekası” başlıklı bir sunuş getirdim. Sunuşum bu başlıklar çerçevesinde gelişecek. Birinci başlığı yadırgamış olmanız mümkündür. Bunun için öncelikle düşünmenizi istiyorum. Lütfen sükunetle düşünün. Bir karar verin, her şeyi hesaba kattığınızda dünya iyiye mi gidiyor, kötüye mi gidiyor? İyiye gidiyor diyenleri göreyim. Birkaç el sayıyorum. Kötüye gidiyor diyenleri göreyim. Salonun neredeyse tümü. Ancak rahatlıkla söyleyebilirim yalnız değilsiniz.

Dünya nereye gidiyor? İyiye mi, kötüye mi?

Çok güvenilir bir kuruluş olan Hans Rosling Enstitüsü bu soruyu bütün dünyada sormuş ve büyük çoğunluğun “dünyanın kötüye gittiği” konusunda fikir birliği içinde olduğunu bulmuş. Yani en iyimser olan ülkelerde bile, dünyanın kötüye gittiğini düşünenler yüzde ellinin üzerinde. Şimdi bir sorum daha var. “Bilin bakalım dünya kötüye gidiyor diyenler listesinin en başında hangi ülke var?” Evet, yanılmadınız. Açık ara Türkiye. Türkiye’den araştırmaya katılanların yüzde doksanı dünyanın kötüye gittiğini düşünüyor. Gençlerle birlikte olduğum zaman şöyle bir eğilim gözlemliyorum. “Her şey de bizim başımıza geldi. Dünyanın en zor döneminde yaşıyoruz. Tarihteki en şanssız kuşak bizim kuşağımız. Hani bir de meteor düşse, böylece altın vuruşla, kıyamet kopsa, her şey bitse, biz de kurtulsak”.

Gençler arasında bu karamsarlığı sıklıkla duyduğum için onları şöyle bir tarihsel gezintiye çıkartıyorum. “Ondukuzuncu yüzyılın sonunda, örneğin 1890 yıllarında doğmuş olsaydınız neler yaşardınız” diye soruyorum ve hafızalarını tazelemelerine yardımcı oluyorum. Mesela resimde gördüğünüz 1913 Balkan Savaşı’ndan dönen bir Osmanlı askeri. Askerin yüzündeki utanca bakın, depresyona bakın ve diğerlerinin ona hortlak görmüş gibi bakışlarına bakın. Daha sonra Büyük Savaş. Sarıkamış cephesi, Çanakkale Cephesi, Kuzey Afrika Cephesi, Filistin ve Yemen Cephesi. Böyle bir savaşa eşinizi, çocuğunuzu, kardeşiniz, babanızı gönderdiğinizizi düşünün. Bu askerlerin ismi yok. sadece künye var.

Bu dönemde kadınlar ne yapıyordu dersiniz? Sevdiklerine olan sevgilerini, özlemlerini göstermek için gözyaşlarını biriktiriyorlardı. Bu resimde hastahane yatağında gördüğünüz 1915 yılında harp okulundan teğmen rütbesiyle mezun olan, Çanakkale’ye gönderilip kolunu kaybeden, bir günde iki rütbe verilerek yüzbaşı rütbesiyle emekli edilen ve bir yıl ailesinin haber alamadığı yüzbaşı İsmail Hakkı Akdoğan. Benim dedem... Bu resimde gördüğünüz kurşunun onun kolunun kopmasına neden olmasına çok üzülürdük. Ne şanssızlık derdik. Ancak savaşın gerçeğini öğrenince bu kopan kolun onun hayatını başısladığını ve bizim de varlık sebebimiz olduğunu fark ettik.

Sonra Kurtuluş Savaşı. Batı Anadolu'da erkeksiz köyler olduğunu biliyorsunuz. Ve ondan sonra kurulan Cumhuriyet. Fakir ama gururlu ve umutlu bir kuşak. Köy ilkokulunda sobada çıplak ayağını ısıtan çocuğa bakarken öğretmen de topuğu yırtılmış çorabına dikkat edin.

Ercan Kesal'ı birçokları dizi oyuncusu olarak tanır, hekimdir ve çok iyi bir yazardır. En azından Peri Gazoz'u otobiyografik kitabını okumanızı tavsiye ederim. Avanosludur. "Benim babam ayağına ilk defa ayakkabı giydiğinde 13 yaşındaymış" diyor. Bunları yaşadı insanlar. Yani bugünkü durumdan şikayet edenlerin, iki kuşak, üç kuşak geride bunların yaşandığını bilmeleri gerekiyor. Ancak ilginç bir şekilde her kuşak tarihin kendisi ile başladığını zannetmiyor.

Peki bugün gençlerin önemli bir bölümü kendini batıya atmak istiyor. 19.Yüzyılın sonunda aynı tarihlerde orada neler yaşandı? Hafızalarınızı tazelemenize yardımcı olayım. Büyük ihtimalle bildiğiniz "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" kitabını ve filmini hatırlatayım. Ne demek batı cephesinde yeni bir şey yok veya ilk yazıldığı zamanki tercümesiyle "garp cephesinde yeni bir şey yok?"

Almanya, Fransa sınırında dört yılda üç buçuk milyon genç, beş yüz metre içinde öldü. Yanlış duymadınız beş yüz metre içinde. Yani cephe iki yüz metre bir tarafa, yüz metre diğer tarafa hareket etti. O kadar. Ve üç buçuk milyon genç kazılmış siperlerin içindeki çukurlarda öldü. Ve savaş bitti, herkes derin bir nefes aldı... Evet savaş bitti... Ne oldu? Askerler evlerine gittiler. Ancak evlerine giderken beraberlerinde bir şey götürdüler. Ne götürdüler? Bir virüs götürdüler. Adına İspanyol gribi dendi. Savaşta 20 milyon kişi ölmüş veya kaybolmuştu. İspanyol gribi 50 milyonun üzerinde insanın ölmesine sebep oldu. Yanlış duymadınız.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına, Mustafa Kemal'in askeri ve stratejik dehasının ötesinde iki büyük konjonktürel olay destek olmuştur. Biri Bolşevik ihtilali, Rusya Doğu sınırımızda işgal ettiği topraklardan çekilmiştir. Öbürü de İspanyol gribi. Çünkü Lloyd George, İngiltere Başbakanı, Yunanlılara destek olmak üzere parlamentodan asker getirme kararını alamamış ve istifa etmiştir. Çünkü sömürgeler dahil gönderecek genç kalmamıştı. Böylece bizim Yunanlılarla baş başa kalmamız mümkün oldu.

Eğer İngilizler Yunan ordusu ile hareket etseler, Ankara'nın 30 km dışında durdurduğumuz düşman güçleri ile nasıl başa çıkardık bilemiyorum. Bugün hangi dilde konuştuk. Üç kuşak gerimizdeki insanlar bunları yaşadı.

Daha sonra yirmi yıldan kısa bir süre yaralar sarıldı. Ancak bundan ders alındı mı? 20 sene sonra yeni bir savaşta, rütbeli insanlar dilenmeye, 15 yaşındaki çocuklar askere alınmaya başlandı. Kadınlar kuyruğa girdi. Hayatlar yıkıldı, yok oldu. Başlayan ilişkiler bitti. Ölüm onları ayırdı. Yani savaş böyle bir şey ve geçmiş kuşaklar bunları yaşadı.

Geçmiş yüzyıla baktığımızda günümüzde neler değişti?

Çok kötü bir dünyada, çok zor bir dönemde yaşadığımızı düşünüyor ve her şeyin kötüye gittiğine inanıyoruz. Şimdi verilere bakalım. Mesela geçen yüzyılda her on çocuktan dördü beş yaşına gelmeden ölürken bugün bu oran dünyada yüzde beş, Türkiye'de binde yirmi.

1960'lı yıllarda 5-14 yaş arasındaki çocuk işçiliği yüzde 28. Günümüzde dünyada %9 ama Türkiye'de gene %5'in altında. Az mı? Hayır. Ama büyük bir değişme ve gelişme var.

1960 yılında dünya nüfusunun yarısı bir doların altında yaşarken, bugün 2 doların altında yaşayan sadece yüzde 9. 1900 yılında dünyada sadece bir tek ülkede kadınlar oy veriyor. Bugün 174 ülkenin 171'inde kadınlar oy kullanıyor.

1850'li yıllarda okur-yazar oranı %10'dan aşağı, bugün bütün dünyada %90'ın üzerinde, Türkiye'de de öyle. Şöyle bir düşünün, otuz yaşındaki erkekler 10 yıl okula gitmiş. Kız çocuklar kaç yıl gitmiştir. Üç mü, altı mı, dokuz mu? Bir düşünün. Üç diyenleri göreyim. Altı diyenleri göreyim. Doğru cevap dokuz.

Elektriğe ulaşım, akarsuya ulaşım, haberleşme imkanları dahil hangi parametre üzerinden değerlendirseniz değerlendirin geçmişle kıyaslanmayacak kadar iyi bir dünyada yaşıyoruz. Diğer taraftan yediğimiz her şey sağlıklı. Doğal gıdaya ulaşamıyoruz, sağlıklı beslenemiyoruz. Ultra işlenmiş endüstriyel ürünler tüketiyoruz. Soluduğumuz hava, yediğimiz besinler, içtiğimiz su mikropplastik yüklü. Atalarımız ne güzel doğal gıdalarla beslenirlermiş. Biz bunlara hasretiz diye düşünüyoruz. Ancak hayat süresine bakın 1900 yılında 35, 1920 de 20, 1950 de 50, 1970 de 60, bugün kadınlarda 82, erkeklerde 77,5. Bunu hiç düşünmüyoruz.

Bu durum nasıl ortaya çıkıyor? Yani çok kere nelere sahip olduğumuzun farkında değiliz. Yarım bardak su analojisi doğru değildir. Ben bir dolu bardağı önünüzde yarısını boşaltıp sorarsam vereceğiniz cevapla, boş bir bardağın yarısını doldurursam vereceğiniz cevap değişir. Konuyu nasıl çerçevelediğimize bağlı. Hem başkaları hem de kendimiz için. Şimdi size bir şekil göstereceğim.

Burada kaç tane geometrik şekil gördüğünüzü sayın. İçinizden sayın, acele etmeyin. Kaç tane geometrik şekil görüyorsunuz? Kaç tane? Beş tane görenler var, 15, 20 30 diyenler var. Görüyorsunuz rivayet muhtelif. Bunun banal bir açıklaması var. Hepimiz aynı şeye bakıyoruz ve farklı algılıyoruz.

Ben tabii ki bunu söylemeyeceğim. Benim esas sorum otobüste kaç çocuk vardı? Saat kaçtı? Saat mi vardı diye soranlar var. İşte konu bu. Sorduğumuz sorular odağımızı belirler. Ve o dağımız gerçeğimiz olur. Hiç şüphe etmeyiz. Emin oluruz. Benim size sorduğum soru adil soru değildi. Sorduğum soru ile odağınızı saptırdım ve sizi yönlendirdim.

Dolayısıyla bu bölümden çıkartacağınız en temel mesaj şu olsun lütfen. Hayatta neyi arıyorsak onu buluyoruz. Bu salonda bulunan herkesin kişisel sorunları olduğundan eminim. Eminim ki işle ilgili sorunlarınız var. Keşke şöyle olsa veya böyle olsa diye düşündüğünüz konular var. İnanın Türkiye'deki insanların %99'u yerinizde olmaya can atar. Ve bu insanların %80'i de sahip olduğunuz dertlere sahip olmayı hayal bile edemez. Onun için dertleriniz dahil sevin.

Çünkü... Bakın halinize şükredin demiyorum. İsterseniz edin. Ama benim mesajım "halinize şükredin, beterin beteri var" mesajı değil. Bir kere sahip olduklarımızı bilirsek, değiştirmek istediğimiz durum için öz kaynaklarınızı kullanabiliriz. Bu nedenle en zor durumda bile kendimize soracağımız soru şudur: "Şu anda iyi olan ne?" Neye sahibim? Böylece öz kaynaklarımıza dönerek sorunu çözmeye odaklanabiliriz. Çünkü "çevremizdeki güzel ve iyi olanları görmek ve dile getirmek, eksik ve yolunda gitmeyen konuları çözmek için güç ve cesaret verir." Aksi takdirde olumsuz dil ve tutumla, kendimizi de çevremizdekileri de aşağı çekeriz. Bunun sonucunda sahip olduklarımızı düşünür ve olmayan problemleri çıkartmaktan kendimizi kurtarıyoruz.

Bir kere onu söyleyeyim. İyimserlik sorunları çözmez. Ama kötümserlik sorunları içinden çıkılmaz hale getirir. Niye? Çünkü kendimizi güçsüz hissederiz. O sorunlar karşısında zayıf hissederiz. Önemli olan fırsatları, imkanları görmek, düşünmek. Buradan çıkacak olan mesaj açık. Dünya harika bir yer değil ama eskisinden çok daha iyi. İnsanlık tarihinin en barışçı ve en müreffeh döneminde yaşıyoruz. Eğer Gazze'de değilsek, Ukrayna'da değilsek, Sudan ve Yemen'de değilsek. İnsanlık tarihinin en müreffeh ve en barışçı döneminden geçiyoruz. Bunun kıymetini bilelim.

Zamanımızın önemli bir bölümünü kendi yarattığımız problemler üzerinde konuşarak geçiriyoruz. Örneğin her yıl değişmeyen bir konu var. Kasım ayı geldiğinde başlayan bir yakınma. “Çocuklar sabahın karanlığında okula gidiyorlar. Uykularını alamadan derse giriyorlar...” Avrupa'nın kuzeyide yaşasanız çocuğu okula göndermek için öğlen saati mi beklenecek?

Bu ailelerin problemidir. Çocuklarını zamanında yatıramıyor, kendileri zamanında yatmıyor ve dolayısıyla sabah kalkmakta ve güne uyum sağlamakta zorluk çekiyorlar. Lütfen ne siz bunları konu edin ne de velilerinize de konu etmesi için zemin hazırlayın. Bu sorunu konu etmek gerekiyorsa, adres sivil toplum örgütleridir. Okul ortamında veya arkadaş sohbetlerinde şikayet etmek sonuçsuz ve anlamsızdır.

Şimdi gelelim sizin bildiğiniz tarafa. 1 Zetabayt bir milyar terabayt, Bir terabayt da 1024 GB. Bu sunuşu hazırlarken karşılaştığım bir kavram bu. Bilenler vardır. Önemli olan kavramın kendisi değil, zettabyte'ın ne olduğu değil. Önemli olan bilginin nasıl biriktiği ne muazzam bir hızla arttığı. 2020 de 47 zetabayt, 2025 de 175, 2030 de 612, 2035 de ise 2042 zeyabayt olacak. Ve bu büyük bilgi birikim hızı hayatlarımızı nasıl değiştirecek.

Ray Kurzweil'in adını bilmiyor olabilirsiniz ama kullandığınız teknolojinin yarısından çoğu bu beyefendinin elinden çıkmıştır. Merak edenler sonra Google'a bakar. Kurzweil sesi yazıya yazıyı sese çevirmek gibi gündelik hayatımıza girmiş çok sayıda buluşun sahibidir. Bundan bir buçuk sene evvel “Önümüzdeki 20 yıl geçmiş 20 bin yıla bedel gelişmeye sahne olacak” dedi. Ancak bundan 2 ay kadar önce de fikrini değiştirdi ve 20 yılı bir yıla indirdi. Biz bu yıl en büyük sıçramaların hayata geçtiği yılı yaşayacağız. Ve bu 2030'a kadar daha fazla hızlanarak devam edecek. Şimdi size petrolün fiyatı, enerjinin fiyatı sıfıra yaklaşacak desem bunun hayal olduğunu düşünebilirsiniz.

Sadece kısa bir hatırlatma yapmak istiyorum. Bundan 20 sene evvel bir fotoğrafa ne öderdiniz? Bugün ne ödüyorsunuz? Bundan 15 sene evvel istediğiniz bir müziği dinlemek isteseydiniz ne yapardınız? Bugün ne yapıyorsunuz? Bundan 5 sene evvel istediğiniz bir filmi izlemek için ne yapardınız? Bugün ne yapıyorsunuz? Bugün tüm bunlar çalmaya değmeyecek kadar ucuzladı. İşte enerji de böyle olmak üzere. Nasıl olacak? Anlatsam ilginizi çekeceğini biliyorum ancak daha önemli mesajlarım olduğu için bunu geçelim.

Hepimiz teknolojinin çok önemli olduğunu, hayatımızda çok büyük bir yer tutacağını biliyoruz. Ama bazen durum bu kaeikatürde gördüğümüz gibi oluyor. Yani tabii ki “değişelim ama olduğumuz gibi kalarak...” tabii ki “ilerleyelim ama durduğumuz yerde kalarak...” “Kalkınalım ama oturduğumuz yerde kalarak...” Dolayısıyla yeni yolda eski ayakkabılarla yürüme isteğimiz ağır basıyor.

“Neyin gelmekte olduğundan haberiniz yok”. Bunu söyleyen kişi Carl Schmitt. 15 sene Google'ın başında olmuş olan adam. Geçenlerde 69 yaşında 60 milyar dolarla emekli oldu. Onun için bize bir sorumluluk düşüyor. Perde açılırken senaryo değiştirmeye hazır olmamız gerekiyor.

“Perde açılırken senaryo değiştirmeye hazır olmak” bize bir sorumluluk daha yüklüyor. “Hayat boyu olimpiik öğrenci olmak” Ne demek? Olimpiyat sporcuları ne yapar? Olimpiyat sporcularının özellikleri nedir? Disiplinlidirler, başarısızlıktan korkmazlar ve de vazgeçmezler, pes etmezler. Dolayısıyla bizler de kendi alanımızda olimpiik sporcu olmak zorundayız.

Peki, bu motivasyonu nasıl sağlayacağım? Şimdi zaten konu bu. Motivasyon sabah var, akşam yok. Okula gelirken var, öğretmen ters bir şey söylediği zaman yok.

Motivasyon değil disiplin

Eğer kendimize, çocuklarımıza, öğrencilerimize disiplin kazandırmazsak motivasyonla bir yere varamayız. Dolayısıyla sabahtan akşama kadar veyahut da her eğitim, her sınav döneminde öğrencileri motive edecek konuşmacılar davet edin; onlar sahnede hoplasınlar, zıplasınlar, hep beraber bağırsınlar. Kendilerini iyi hissederler. Ancak bu duygu ne kadar sürer. Salonun dışına çıkınca veya ertesi gün gerçeklerle yüz yüze gelince hayat başka türlü akar. Bu tür konuşmalar Çin yemeği gibidir. Yerken iyi ancak sıkıntısı sonra çıkar.

Mesele motivasyon değil disiplindir. Ancak disiplin biz Türklerin çok hoşlanmadığı bir kavram. Sokağa çıkıp sorun. “Disiplinli hoca, disiplinli yönetici, disiplinli komutan” diye ne duyarsınız? Baskı, dayatma, güç, zorbalık, asık surat, çatık kaş, kolay yükselen ses. Halbuki disiplin tutarlılıktır. Bu kadar. Disiplin, yapmak istemediğiniz bir şeyi çok istiyormuşsunuz gibi yapmaktır. Yapmak istediğiniz şeyi de yapmamaktır. Eğitim de budur, medeniyet de budur.

Dolayısıyla çocuklarımıza disiplini kazandıramadığımız zaman motivasyon peşinde koşarak bir yere varamayız. Mesela hayatın akışına aykırı uygulamalar var. Örneğin önemli maçlardan önce özel prim vermek, gibi. Bu tür uygulamalar beklenenin tam tersi sonuç verir. Çünkü gerginliği gereken düzeyin üstüne çıkarır. Ama bu primi verenlerin hayatındaki en önemli değer para olduğu için, insanların para alırlarsa daha çok gayret edeceklerini düşünürler. Benzer şekilde öğrencilerin de sınav dönemlerinde özel motivasyona ihtiyacı yoktur.

Disiplin konusunda bizim beceremediğimiz iki özellik var. Güler yüzlü ve ciddi, sert olmadan da kararlı olmayı beceremiyoruz. Çatık kaş, asık surat ve kolay yükselen ses ile otorite sağlamaya çalışıyoruz. Disiplini sevimsiz kılan bu.

Biraz önce Sayın Bakan'ın buradaki hepimizin bildiği bir konuyu vurguladı. Aileleri geliştirmeden ve anlayışlarını değiştirmeden ilerlemek zor. Çünkü aşırı empati, disiplinsiz yapıyor. Yokuş aşağı başarı yok. Başarı hep yokuş yukarı, hep terleyerek, hep düşüp kalkarak. Ve onun sonunda çocuk psikolojik bağımsızlık sistemini geliştirir. Disiplin içselleşmiş sorumluluk anlayışdır ve hayatın zorluklarıyla mücadele gücü kazandırır. Disiplin çok küçük yaştan başlayacak kazandırılır.

Nasıl? Ev işi yaparak, çalışarak, yani ailenin hayatına katkıda bulunarak. Ailenin refahına değil hayatına ortak olacak. Ev işi yapmayı çok önemsiyorum. Ev işi bir çok kişiye angarya gibi gelir. Yapılmasa olur, başkası yaparsa daha iyi olur. Ancak çocuklara ev işi yaptırmanın sağladığı Pratik sonuçların ötesinde büyük yararları vardır. Sorumluluk kazandırır, düzen ve estetik anlayış geliştirir, yapılmış olana özen gösterilmesini sağlar, aile içinde duygu birliği oluşturur. Bütün bunların ötesinde ev işi yapmak, sıradan gibi gözükken işleri yapan insanların emeğine saygı göstermeyi öğretir. Bu deneyimden yoksun gelişen çocuklar ileride yönetici oldukları zaman kötü yönetici, patron oldukları zaman da kötü patron olurlar. İnsanları araç olarak görür, kızarak yönetir ve çevresindekilerin birlikte çalışmak istemeyecekleri kişilere dönüşürler.

Günümüz çocuklarının öğrenmeleri gereken önemli özelliklerden biri gerçek arkadaşlıktır. Arkadaşlık yardımlaşmayı, paylaşmayı, problem çözmeyi, dayanışmayı ve zorlukları aşmak için birlikte hareket etmeyi öğretir. Geçmişte bu sokakta oynarken doğal olarak öğrenilirdi. Örneğin şimdi burada bulunanların önemli bir bölümü sokakta oynamıştır. Doğru mu? Bugün, çocuklar sokakta oynasın, demek, gerçekçi olmaz. Ancak çocukların sokağın sunduğu koşulları yaşamaması sosyalleşmeyi ve söylediğim becerileri kazanmasını zorlaştırıyor. Eğitim kurumlarının bu becerişlerin kazanılması için özel programlar oluşturmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar bu becerileri kazanmazlarsa hayatın zorlukları ile mücadele edemiyorlar. Kendilerini dünyanın merkezi olarak görüyor ve kendilerinin dışında bir dünyanın varlığından haberdar olmuyorlar.

Bilgi davranışı değiştirir mi? Eğer duygular ağır basıyorsa eğer ihtiyaç çok güçlüyse bilgi davranışı değiştirmez. Duygular ağır basıyorsa ihtiyaç çok güçlüyse çocuklara, gençlere verdiğimiz bilgileri yapmalarını beklediğimiz birçok şeyi onlar zaten biliyorlar. Onun için bizim durumumuz buradaki görselden farklı değil. Söylediğimiz her şey bizim perspektifimizi yansıtır. Onlar kendi dünyalarında bunun karşılığında kendilerine yüklenmek istenen sorumluluğu üstlenmek istemiyorlar. Bilgi davranışı değiştirecek olsa ara verdildiğinde salonun yarırsı dışarıya çıkar mıydı? Ne için? Bilgi davranışı değiştirecek olsa dünyada bir tane sigara içen bulabilir misiniz? Niye? Çünkü ihtiyaç çok ağır basıyor.

Aynı şey gençler için geçerli. Bir de onlarda hormonların baskısı var. Onun için bilgiyle varabileceğimiz sınırlı bir alan var. Sahip olduğumuz bilgiyi, bu görseldeki binici gibi, genci de altındaki iki buçuk tonluk fil gibi düşünün. Fil duyguyu temsil ediyor. Binici de 70 kilo. O kadar. Onun için sorun bu fili (duyguyu) nasıl yanımıza alacağımızdır? Bu da bağ kurarak olur. Bağ kurmak karşıımızdaki önemsemediği şeyi önemsemediğimizi göstererek ve yardım etme isteğimizi hissettirmekle gerçekleşir. Bunun için de yargılamadan Kabul gerekir. Ancak bu başlı başına üzerinde durulması gereken bir konu olduğu için bu konuya girmiyorum.

Akademik başarı hayat başarısını temsil etmez

Şimdi gelelim akademik başarı ile hayat başarısı arasındaki ilişkiye. Akademik başarının hayat başarısını tam olarak temsil etmediğini hepimiz biliyoruz. Bunun nedenleri üzerinde konuşmak istiyorum.

İnsanlar hayatlarında üç tür sorun çözüyorlar. Kolay sorunlar var. Ne gibi? Örneğin yemek tarifleri. Tarifi alırsınız, yaparsınız, olmuyorsa bir daha yaparsınız, olmazsa bir bilene sorarsınız ve en sonunda başarısrsınız. İkincisi, zor sorunlar. Mühendislerin çözdüğü sorunlar bu gruptadır. Ergonomik bir koltuk nasıl olurdu başlayın, uzaya uydu göndermeye kadar uzanan bir spektrumda yer alan sorunlar bu gruptadır. Bir kere çözüldükten sonra tekrarlamak ve geliştirmek ve mükemmelleştirmek mümkündür.

Akademik başarı zekanın, klasik zekanın (IQ'nun) belirli özelliklerine ihtiyaç gösteriyor. En başta hafıza. Analitik, kavramsal düşünce bunlar arasında sayılabilir. Ancak gerçek hayatın sorunları daha farklı sorunlar. Mesela 2017 yılında IBM'in yaptığı araştırmada 5 yıllık prospektifte en önemli özellik STEM'dir. 2023 yılında sitem 12. sırada. 2023 yılında IBM'in araştırmasında sitem 12. sırada. Neden? Çünkü hayatın sorunları aslında karmaşık sorunlar.

Nedir karmaşık sorunlar? Gündelik hayatta Güzin Abl'a, iş hayatında danışmanlara, terapi ortamında psikologlara sorulan sorular. Nedir bu sorular? Annem ve eşim birbirinden nefret ediyor, ne yapayım? Veya danışmanlara sorulan sorular. Genç öğretmenlere anlam

duygusunu nasıl verebilirim? Teraği ortamında yeni evli bir kadın, “eşim benimle birlikte yatmaya gelmiyor, yatak odasına saatler sonra geliyor, ne yapmalıyım? Bu tür sorulara aşinasınız? Değil mi? İşte bunlar karmaşık sorunlar.

Bilgelik zekası hayatın karmaşık sorunlarını çözmek için gereken bilgelik zeka türüdür. Nedir? Dört özelliğini sayacağım. Birincisi başkasının görüş açısına geçip onun gibi düşünmek, yani empatiden farklı bir şey söylüyorum. Empatiyi içine alan ve ötesine geçen bir durumu anlatmaya çalışıyorum. Onun gibi hissetmeyi değil, onun gibi düşünmeyi söylüyorum. İkicisi bilgisinin ve gücünün sınırlarını kabul etmek ki bu alçak gönüllüktür. Üçüncüsü sorunlara uzlaşmacı ve uzun dönemli çözümler üretmektir. Dördüncüsü de zor kararlarda evrensel ahlak ilkelerini hesaba katmaktır. Bunlar bilgelik zekasının göstergeleridir.

Bu özellikler ortalama 50 yaş dolayında geliyor. Elli yaşında bunun uzağından bile geçmeyenler olduğunu hepimiz biliyoruz. Ancak bu yalnız bir molekül değil. Bu bir molekül değil. Yirmi yaşında da gelişebilir. Ama nasıl? Bunun gelişmesi için mutlaka ve mutlaka bugün müfredatta fazla gelen bazı konulara zaman ayırmak gerekir.

Birincisi edebiyat. Kitap okumak ancak nasıl okumak? Kahramanla özdeşleşmek gerekiyor. Kahramanla özdeşleşmeden onun gibi hissetmek, düşünmek mümkün olmaz. Kötü kahramanla da özdeşleşmek gerekiyor. Onu anlayabilmek için, onun dünyasını anlayabilmek için. İkincisi felsefe ile ilgilenmek. Felsefe öğrenmeyi değil, öğrendiğini sorgulamayı öğretir. Hepimiz sosyal medyanın hayatımızda daha fazla yer etmesi nedeniyle kendi dünya görüşümüz içine hapsolmuş durumdayız. Ancak bunun dışına çıkmak gerekiyor. Üçüncüsü de sanata zaman ayırmak gerekiyor. Dördüncüsü kendi sosyal ve siyasi düşüncesi ve inançlarının dışındaki insanlarla bir araya gelerek onları dinlemek ve anlaya çalışmaktır.

Sanat konusu üzerinde durmak istiyorum. Özellikle soyut konusuna vurgu yapmak istiyorum. Baktığınız zaman bu ne saçma şey ya buna da sanat diyorlar dediğiniz bir resmi veya haykeli, serginin küratöründen veya bir rehberden dinlediğimiz zaman “hiç öyle düşünmemiştim...” diye düşünürüz. İşte mesele bu. “Hiç öyle düşünmemiştim”. İlk bakışta görmediğimiz, düşünmediğimiz bir şeyi görmeye ve düşünmeye başlamak. Bu katmanlı düşündür ve her konudaki yaratıcılığın temelini oluşturur. Örneğin şu anda İstanbul'da harika sergiler var. Mesela Olafur Olafsen var. İstanbul Modern'de İzlandalı bir sanatçı. Dünyanın yaşayan en büyük sanatçılarından biri. Kaçırmayın, muhakkak gidin. Unutmayın soyut sanat rehberlik ister.

Gördüğünüz slayttaki resimler 2024 Venedig Bienali'nden. “Nedir bu dersiniz? Alt tarafı bir halı”. Hikayeyi dinleyince göç edenlerin üzerlerine kilim örtüklerini öğrenirsiniz. Bienalin teması, “Her yerde yabancı”. Yanındaki tablo ise ölmüş bir insanın kanından yapılmış olan bir resim. Duvara bakarsanız bunun ne olduğunu anlam veremez ve saçmalık olarak görürsünüz.

Ama bunun göç eden ve hayatını kaybetmiş bir insanın kanından yapılmış bir eskiz olduğunu, resim olduğunu artık nasıl tanımlarsanız, tablo olduğunu düşünürseniz başka türlü anlarsanız, öğrenirseniz başka türlü düşünmeye başlarsınız ve o insanları düşünmeye başlarsınız. Sanatın her türüsü özellikle de oyut sanat insanı katmanlı düşünceye götürür.

Çocuklarını okullarınıza emanet eden anneler, babalar ve hepimiz çocuklarımızın mutlu ve başarılı olmasını istiyoruz. Ama hepimiz biliyoruz ki mutluluk yaşla, parayla, cinsiyetle, dış görünüşle ilgili değil. Bunların dışında bir şey. Uyum içinde ve huzur içinde yaşamak. Yapılan araştırmalar bilgelik zekasını geliştirenlerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu

Meslek hayatlarının daha istikrarlı olduğunu, ilişkilerinin daha uyumlu ve dengeli olduğunu ve bugün çok moda bir kavram olan iyilik hallerinin (well being) daha yüksek olduğunu ortaya koyuyor. Aslında annelerin, babaların, çocukları için istedikleri bir anlamda bu. Gelelim bunu bunu kim sağlayacak sorusuna?

Sizler çok önemlisiniz. Her biriniz. Tek tek her biriniz. Rahmetli Çetin Altan'ın dediği gibi, Türk'e Türk propagandası yapar gibi, eğitimcilere eğitimcileri över durumda olmak istemiyorum, Buradaki bir mesaj, açılıştaki bir mesaj çok önemliydi. Kimler mucizeye tanık olur? Mucizeye tanık olan, bu mucizeleri yaratan öğretmenlerdir. Gerçekten öyle.

Götürdüğünüz iklime dikkat edin

Peki bu mucizeyi nasıl gerçekleştireceksiniz? Gün içinde hepimiz çeşitli duygu durumları ve duygu dalgalanmaları yaşıyoruz. Slaytta gördüğünüz y ekseninde olduğu gibi, x eksenimiz yüksek olabilir, düşük olabilir, x ekseninde olduğu gibi olumsuz olabilir veya olumlu olabilir. Bize yüksek ve olumsuz enerji yükleyen duygularımız neler?

Kadranın sol üst köşesindeki duygular neler? Bir düşünün. Bunlar olabilir mi? Korku, nefret, kızgınlık. Sonra kadranın sol altında olumsuz enerji yükleyen duygularımız ne? Bunlar olabilir mi? Tükenmişlik, yetersizlik, bıkkınlık, çaresizlik, beyhudelik. Öğretmenleriniz bu duyguları yaşıyorlar mı? Dikkat edin!

Hafta sonunda, bir günde hangi duyguları yaşamak istersiniz? Sağ alt, Bunlar olabilir mi? Huzur, sükunet, gevşelik, rahatlık. Peki, sağ üstte yer alan yüksek olumlu bölgede hangi duygular var? Hangi duygular bizi bu bölgeye taşır? Mizah, neşe, başarı, odaklanma, gurur, anlam duygusu. Şimdi durun ve düşünün... Allah korusun, yarın ailenizden birisi açık kalp ameliyatı olacak olsa cerrahın hangi kadranda olmasını istersiniz? Tabi ki olumlu ve yüksek enerji bölgesinde. Şimdi öğretmenlerinizin ne ölçüde bu kadranda olduğunu düşünün? Biz öğrencilerin ruh sağlığına sahip, mutlu, yaratıcı gençler olmasını istiyoruz.

Öğrencilerinde bu duyguları yaşatacak olan öğretmenlerimiz bu duyguları ne ölçüde yaşıyorlar? Bunu kendinize sorun ve kendi adınıza ortalama bir iş gününde enerjinizin bu kadranda nasıl dağıldığına bakın. Örneğin hepsin eşit olsa 25 olur. Yüz üzerinden enerjinizi dağıtın. Öğretmenlerinize de bu gözle bakın.

Hangi kadranda? Sağ üstte hangi kavram var? Dikkatinizi çeken, sizin için en önemlisi hangisi? Seçin. Neşe, coşku, mizah, şaka var mı? Öğretmenleriniz gülüyor mu? İnsanlar güldükleri yerde kendilerini iyi hissederek. Ama en önemlisi değerli meslekdaşlarımız odaklanmadır. Sevginin ilk işaretidir odaklanma. Bir restorana girin, Flört edenlerle evlileri anında ayırırsınız. Uzman olmaya gerek yok. Bir bakış yeter. Gözünün içine mi bakıyor, menüye mi bakıyor, telefona mı bakıyor, garsona mı kızıyor? Diğerlerinin umurunda değil telefon, garson. Onlar için odaklanma önemlidir.

Hepimiz gittiğimiz yere bir iklim götürüyoruz. Sizler patron olarak, yönetici olarak, üst düzey yönetici olarak götürdüğünüz iklime çok dikkat edin. Gittiğiniz ortamdaki iklimi etkileme gücünüzü fark etmeniz şaşırtıcıdır. Çevrenizdeki her şeyi sıkıntılı veya eğlenceli yapmak sizin elinizde. Girdiğiniz ortamda insanlara açık ve örtük mesajlarla değersiz hissettirmek veya değerli hissettirmek sizin elinizde. Girdiğiniz ortamda sorun yaratabilirsiniz, sorunu çözebilirsiniz veya sorunu oluşmadan önleyebilirsiniz. Girdiğiniz ortamda işkence olabilirsiniz, iyileştirebilir, şifa olabilirsiniz. Sizler patron olarak, iş sahibi olarak, yöneten olarak olağanüstü bir etkiye sahipsiniz. Götürdüğünüz iklimin farkında olun. İnsanlar siz gelirken "oh ne iyi geldi"

diyorlar yoksa giderken mi “oh kurtulduk” diyorlar. Onun için götürdüğünüz ortamdaki iklimi fark etmek, sizi enerji kadranda çevrenizdeki insanları farklı düzeylere çıkartmak açısından anahtar rolü oynadığımızı hatırlatır.

Dünya adil değildir

Dünya adil bir yer mi? değil. Dünya adil bir yer değil. Mecazi olarak hepimiz bir denizde doğuyoruz. Kimisi böyle fırtınalı bir denizde, kimisi de böyle sakin bir denizde. Kimisi böyle büyük bir teknede, kimisi böyle dev bri motoryatta, kimisi de böyle küçük bir teknede. Bu teknenin kaç metre olduğunu düşünürsünüz? Ben söyleyeyim 12 metre. Bu teknenin adı ironik olarak Kısmet. Kaptanı da Sadun Boro. Sadun Boro 1960'lı yıllarda bugünkü navigasyon imkanlarının hiçbirinin olmadığı bir zamanda bu tekneyle dünya turu yaptı. İki yardımcısıyla karısı ve kedisiyle. Dolayısıyla mesele dümeni kim tuttuğu ve nasıl tuttuğu.

Evet önemli olan dümenin nasıl tutulduğu. Adil olmayan bu dünyada, haksızlıklarla dolu olan bir dünyada bireysel olarak elimizden gelen dümeni sıkı ve doğru tutmak. Bir haksızlıkla veya engelle karşılaştığımız zaman ya kendimizi, ya karşıımızdakini, ya da koşulları sorumlu tutacağız ve suçlayacağız suçlayacağız ve bir koza öreceğiz. Haklılığımıza inandıkça kozamızı kalınlaştıracağız ve kendimizi o kozanın içine hapsederek “kurban” olduğumuza giderek daha güçlü bir şekilde ikna edeceğiz veya o kozayı delip çıkacağız. Kozayı deldiğimiz zaman hayatın sunabileceği farklı imkan ve ihtimallerle karşılaşacağız. Tıpkı bazı sabahlar insanın içini karartan kapkara bulutlu son derece kasvetli bir havada uçağa bineriz ancak üç dakika sonra bulutların üzerine çıkınca pırıl pırıl bir güneşle karşılaşırız. Dolayısıyla mesele bizi kıran her şey aynı zamanda güçlenmek için bir fırsat verir.

Kırılmamak için ne yapmak lazım? İnsanlara güvendiğiniz zaman hayal kırıklığına uğramak kaçınılmazdır. Tamam. Ancak bir dal kırıldığı zaman bir yıl sonra daha güçlenerek büyür. Bunun alternatifi insanlara güvenmemektir ve o kırılmazsınız. Ancak sürekli diken üzerinde yaşamayı göze almak gerekir. Kütük kırılmaz ama yaşayan bir dal kırılır. Yaşayan bir Fidan veya dal mı yoksa kütük mü olmak istediğimize karar vermek gerekir. Canlı bir dal olacaksak hayal kırıklığı yaşadığımızda kozayı nasıl delip dışarıya çıkacağımıza bakmamız gerekiyor. Çocuklarımıza da bunu öğretmek zorundayız. Yumurta içindeki canlıya kozasını kırmak için yardım etmek, ona iyilik etmek demek değildir. Benzer şekilde çocuklarımızın da kendi yumurtalarını kırmalarına imkan vermemiz lazım. Anneleri ve babaları buna inandırmamız gerekiyor. Çünkü kendi temelini atmayan, kendi kanatlarını geliştirip onlarla yükseklere uçmayı öğrenemeyen gençler sonunda çakılıyorlar. Bu nedenle eğitim başarısı, akademik başarı, hayat başarısını temsil etmiyor. Emanet kanatlarla yükselen gençler, hayatın ilk zorluğu karşısında un ufak olup dağılıyorlar.

Eğitmek doğru tepki vermektir

Benim elimde olsa bütün öğretmen odalarının çıkışına bunu yazarım. Eğitmek doğru tepki vermektir. Çocuklar öğretmenlerin verdiği, anne babaların verdiği tepkiden öğrenirler. Çatışma çözmeyi, müzakere etmeyi, zamana uymayı, insanlara kendilerini iyi veya kötü hissettirmeyi evde aileden, okulda öğretmenlerinden öğrenirler. Öğretmenlerden öğrencileri anlamasını ve geliştirmesini istiyoruz. Ancak bunun için öğretmenin de kendisini iyi hissetmesi gerekir. Öğretmenin esenliği ve iyilik hali bu sonucu doğurmak için belirleyicidir. Bu nedenle öğretmenlerimizin esenliğine ne kadar yatırım yaptığımızı düşünmememiz gerekir. Çünkü çocukların mükemmel öğretmenlere ihtiyacı yok. Çocukların mutlu öğretmenlere ihtiyacı var. Çocukların okula sevecek gelmeleri mutlu öğretmenlerin görev yaptığı yerde olur. Çünkü dünya zaten yeterince adil değil ve eğitim sistemi içinde çocukları soktuğumuz yarış hem

adil değil hem de sağlıksız. Öğretmenler bir bakıma “imkansız bir görevi” (mission impossible) yerine getirmeye çalışıyor.

Dolayısıyla da öğretmenlerin hiçbir zaman kadranın sol tarafında yaşamaması gerekir. Öğretmeni kadranın sağ üstüne taşıyacak olan şey görüldüklerini, dinlendiklerini, desteklendiklerini ve önem verildiklerini bilmeleridir. Bunu sağlamak okul sahiplerinin, okul yöneticilerinin ve velilerin görevidir.

Çocukların ruh sağlığına verdiğiniz, gelişmelerine verdiğiniz önemi öğretmenlerin gelişmelerine ve onların ruh sağlığına da verin. Öğretmenlerin gerçekten dünyanın en stres verici işlerinden birini yaptıkları bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bunu 1986 yılında yazdığımız Stres ve Başa Çıkma Yolları kitabında da yazmıştık. Onun için bu çok bilinen gerçeği sadece hatırlatmak istedim.

Biraz önce çocukların içinde bulundukları yarışın hem sağlıksız hem de adil olmadığını söyledim. Bu nedenle çocuklara sadece bilgi değil aynı zamanda anlam duygusu da vermek zorundayız. Bu anlam duygusu sadece sınavda başarılı olmak değildir. Çünkü sınavda çocuklar binde birlik dileme bile girseler kendilerini başarılı hissetmiyorlar. Hepimizin bildiği sağlıksız bir sistem içindeyiz. Onlara anlam duygusunu nasıl verebiliriz?

Sesi açalım. (Video)

(Çöpten geri dönüşüm için kağıt toplayan bir çocukla yapılan röportaj)

...Çalışıyoruz, evimize götürüyoruz, ekmeklerimizi alıyoruz. Evin kirasını ödüyoruz. Günlük 60-80 lira kazanıyorum. Böyle. Okula saat 3'de gidiyorum. Sonra saat 7'de çıkıyorum. Okuyorum, bir de çalışıyorum. Her şeyi yapıyorum. Okulumu hiç bırakmıyorum. Kaç yaşındasın sen?

Onbir.

İleride ne olmak istiyorsun? Hayallerin ne?

Hayallerim polis olmak istiyorum.

Polis mi olmak istiyorsun?

Telefonum olmak istiyorum. Bir de biz böyle yerde uyuyoruz ya yatakta olmasını istiyorum.

Kendim odamın olmasını istiyorum.

Kaç kardeşim var?

Üç tane.

Peki dışarıda çalışmak zor olmuyor mu, üşümüyor musun?

Olmuyor, üşümüyorum. Çalışmak da ayıp değil. Her şey değil de. Ama alabiliyoruz, yemeğimizi alabiliyoruz. Kendimizi doyuruyoruz.

Onbir yaşında hem okuyor hem çalışıyor. Polis olmak istiyorum diyor.

Çocuklar genelde oyuncak, abur cubur ister ama o artık yerde yatmak istemiyorum diyor.

Mutlaka en varlıklı şehrin en varlıklı kesiminde bile, en büyük şehirlerde bile üç kilometrelik bir yarı çap içinde buna benzeyen hayatlar var. Bir kere çocukları mutlaka bu hayatlarla doğrudan doğruya tanıştırın. Yani okulların programı içinde çocukları bu hayatlarla karşılaştırmak olmalı. Neden? Nasıl bir dünyada yaşadıklarını bilmeleri ve bu insanların hayatlarına borçlu olduklarını hissetmeleri gerekir.

Çünkü hepimiz birbirimizle etkilendiğimiz bir dünyada yaşıyoruz. Ve bu şekilde barış içinde yaşayabilmek için, huzur içinde yaşayabilmek için birbirimize olan sorumluluğumuzu ve özellikle de çok olanların, şanslı olanların, az olanlara, şanssız olanlara karşı sorumluluğunu çocuklarımıza öğretmek zorundayız. Bunun için de mutlaka ailelerin sofralarında bu beş

soruyu, her gün olmasa bile, haftada bir veya iki kere konu etmeleri için öneride bulunun ve bunu uygun aralıklarla hatırlatın gerekir. Kime yardım ettin? Kimden yardım istedin? Bu hafta kimin başarısına katkıda bulundun? Sahip olduğun için kendini şanslı ve ayrıcalıklı hissettiğin ne var? Ve de bunlara sahip olmayanlar için ne yapmayı düşünüyorsun?

İnanın çocukların aldıkları diploma notundan daha değerli olan bir şey söyleyeyim size. Bir iş görüşmesine gittiği zaman, “Ben öğrencilik yıllarımda şu sosyal sorumluluk projelerinde çalıştım, bu sosyal sorumluluk projesinde liderlik ettim, şöyle bir proje önerdim ve yürütülmesinde sorumluluk aldım diyorsa, diploma notlarından bağımsız iş için rakipsiz olarak seçilir.

Onun için ailelerin, çocukların başarısı ve esenliği için akademik başarısına yaptıkları yatırımı, aynı zamanda kendi dışlarındaki dünyaya olan borçlarını onlara hatırlatmak konusunda da yapmaları gerekir.

Fırtınadan çıktığımız zaman fırtınaya girdiğimiz insan olmayız

Biz 2016-15 Temmuz'da bir fırtınaya girdik. Ondan sonra arkadan pandemi, sonra deprem geldi. Daha sonra hiperenflasyonu yaşıyoruz. Yani bir fırtınaya girdik. Ve bu fırtına bizi değiştirdi, dönüştürdü.

Cemil Meriç'in dediği gibi, “ulu çınarlar fırtınalı topraklarda yetişir” Ve bizim topraklarımız fırtınalı topraklardır.

Bu da benim 15 sene önce Vancouver'da çektiğim bir resim. Görüyorsunuz koskoca ağaçlar iki gün önceki fırtınadan yerle bir olmuş. Neden? Çünkü bu kadar sulak bir yerde köklerini derine salmak için zahmete gerek görmemişler. İşte biz bu toprağa borçluyuz. Burası fırtınalı bir toprak ve bizim bu toprağa borcumuz var. Gençlere bunu anlatmamız, hatırlatmamız, hiç unutturmamız ve bilinç altlarına bunu yerleştirmemiz gerekiyor. Maalesef bugün çocuklar ve gençler üzerindeki etkisini hiç düşünmeden bunun tam tersini yapıyoruz.

Bakın bu Halep Demiryolu'na bugün paçalarından para dökülen Arap şeyhlerinin üç kuşak önceki dedelerinin yaptığı sabotaj sonucunda içindeki Osmanlı askerlerinin öldürüldüğü tren. Bugün bu bir turistik gösteri yeridir.

Burası Kudüs kaybedilirken, düşmanın son kez geri püskürtüldüğü Zeytin Dağı tepesi. Resimde gördüğünüz bu tepenin ismini taşıyan kitap. Yazarı bütün sürecin canlı tanığı Kuzey Afrika Cephesi Komutanı Cemal Paşa'nın yaveri Falih Rıfkı Atay. Bu incecik kitap İmparatorluğun boş bir kabuk olarak kaldığını ve içe doğru çöküşünü, yönetim kademelerinin çaresizliğini anlatıyor.

Burada Almanların yanında İngilizlerle savaşmış, onlaarın ihanetine uğrayan Osmanlı askerlerinin, Anadolu'ya taşınmak zor ve masraflı olduğu için İngilizlere bırakılıp gözlerinin kör edilip ölüme terk edildiklerini okur ve yüreğiniz dağlanır. Gençler bunları bilmeli. Gidenlerin geri dönmediğini bilmeli. Üç kuşak önce.

Diğer taraftan İstanbul 4 sene 11 ay, yanlış duymadınız, 4 sene 11 ay bu haritanın hayata geçmesi için işgal altında kalmıştır. Kimlerin? İngilizler, Burada bugün İstiklal Caddesi dediğimiz caddeden bandoyla geçiyorlar, azınlıkların coşkulu tezahüratı arasında. Bu resimde Fransızlar, bugünkü İstanbul Üniversitesi binası, o zaman Savaş Bakanlığı. Bu resimde iki askerin yularından tuttuğu at üzerinde şehre giren Fransız komutan d'Esperey. Bu resmi

tarih kitaplarından büyük ihtimalle hatırlıyorsunuz, Fatih'in İstanbul'a girişine göndermedir,

İstanbul'da ayrıca İtalyanlar ve Yunanlılar vardı. Bu resim Anadolu Kavağı'ndaki Marco Paşa Köşkü. Önünde bir Yunanlı papaz, "Dökün evlatlarım dökün, ne kadar çok Türk kanı dökerseniz o kadar kutsanırsınız" diyor. Bu resimde karaya çıkan Amerikan bayrağını görüyorsunuz. Tarih kitaplarında işgalciler arasında Amerika sayılmazdı ancak İmparatorluğun paylaşılma projesi içinde Amerika önemli aktörlerden biriydi. Anadolu'da direniş hareketi başladığında, resimde gördüğünüz gibi Amerikan gazetelerinde, Amerikan müdahalesini haklı göstermek için, "Kızıl Kemal" diye yayınlar başladı.

Amerikan Başkanı Wilson Adana'ya kadar Büyük Ermenistan'ın kurulması, İngiltere Başbakanı Lyod George da Ankara'ya kadar Büyük Yunanistan'ın kurulması için işgal hareketini yönetiyorlardı. Lyod Geoge, "Türklerin Anadolu'da yeri yok, geldikleri yere OrtaAsya'ya geri gitsinler diyordu. İstanbul'da insanlar 4 sene 11 ay her türlü aşağılanmaya, küçük düşmeye, tacize ve tecavüze muhatap olarak yaşadılar. Şehire büyük bir depresyon ve karamsarlık hakimdi. Rahatı yerinde olanlar, saltanatın korunacağını bildikleri için saray çevreleri, işgal kuvvetleriyle iş birliği içinde olan Türkler ve azınlıklardı.

Bütün bu karamnlığın içinde bir küçük ümit vardı. 23 Nisan 1920'de açılmış olan meclis ve onun yönetiminde süregiden direniş hareketi. Anadolu'ya yardım edenler Kemalist Asi, Kemalist Şaki diye gördüğünüz gibi kurşuna diziliyordu. 26 Ağustos 1922'de İstanbul'da nefesler tutuldu çünkü cepheden gelecek olan haber ya esaret ya da kurtuluştı. İşte şehrin bu bunaltıcı havasını yüreğinizde hissetmek için mutlaka okumanız gereken eser Kemal Tahir'in Esir Şehrin İnsanları kitabı. Öğrencileriniz, öğrencilerinizin anne babaları bu kitapları okumalı ve okutmalı ki 19 Mayıs'ı, 23 Nisan'ı, 30 Ağustos'u ve 29 Ekim'i bir tatil gibi değil, bir bayram gibi görsünler, kutlasınlar ve bu topraklarda yaşamaktan ötürü gurur duysunlar. Yaşadığımız toprağa borcunuzu unutmayın ve de lütfen unutturmayın. Bunu yapacak olan sizlersiniz.

Şimdi efendim, neleri hatırlamanızı isterim? Bir, dünyanın en iyi döneminde yaşıyoruz. İki, neyi aradığınızı farkında olun. Olimpik öğrenci olmaya hazır olun. Motivasyonla uğraşmayın, disiplin oluşturmaya bakın. Yaşam doyumu bilgelik zekâsıyla mümkündür. Göttürdüğünüz iklimin farkında olun ve de yolculuğun hakkını verin. Şimdi son olarak ben her sene Aralık ve Ocak aylarında yaptığım sunuşları, yılın hesaplaşmasına yapmamıza yardımcı olacağını düşündüğüm Selçuk Yöntem'in bu şiiriyle bitiriyorum. Bir hesaplaşma bu. Onun için sizi de bu hesaplaşmaya davet ediyorum.

İyi düşünen Bu yılınızı iyi geçirdiniz mi? Sağlıklı olduğunuz için hiç sevindiniz mi? Bu yıl hiç gün ışıyla uyandınız mı? Kaç kez güneşin doğuşunu izlediniz? Bir neden yokken kaç kişiye hediye aldınız? Kaç sabah yolda bir kediyi okşadınız?

Bu yıl yeni doğmuş bir bebek parmağınızı sıkıca tuttu mu hiç? Ve siz onu hiç kokladınız mı? Yaz gecelerinde ne çok yıldız olduğuna hiç şaşırdınız mı? Kendinize bu yıl kaç oyuncak aldınız? Kaç kez gözlerinizden yaş gelinceye kadar güldünüz?

Yaşlı bir ağaca sarıldınız mı bu yıl? Çimlere uzandınız oldu mu? Çocukluğunuzdan kalan bir şarkıyı söylediniz mi hiç? Hiç taş kaydıldınız mı bu yıl? Kaç kez kuşlara yem attınız? Bir çiçeği dalındayken kokladınız mı? Bu yıl kaç kez gökkuşağı gördünüz?

Ya da hediye alan bir çocuğun gözlerindeki ışığı? Kaç kez mektup aldınız bu yıl? Eski bir dostunuzu aradınız mı hiç? Kimseyle barıştınız mı bu yıl? Aslında mutlu olduğunuzu kaç kez fark ettiniz bu yıl? İyi bir yılın bunlar gibi birçok küçük şeye bağlı olduğunu hiç düşündünüz mü bu yıl? Yayılın çimenlerin üzerine... Acele edin... Er veya geç çimenler yayılacak üzerinize...

Efendim, şimdi insanlar 20'li yaşlarının ortasına kadar kendilerini kişisel tarihlerinin tamamlanmış bir bölümünde hissederler. Ben artık oldum, tamam derler. Zaten çevrenizdeki 14-15 yaşındaki gençlere bir şey söyleyin, ne duyacaksınız? Biliyorum diyecekler. Biliyorum, ben biliyoorum.

Ama insan 20'li yaşlarının ortasına geldiğinde üstlendiği farklı sorumluluklarla hayat arkadaşı olarak, eş olarak, anne baba olarak, çalışan olarak, yöneten olarak, evlat olarak... Anne babalarımıza anne babalık işlevlerinin bazılarını yerine getirmeye başladığımız sürece ve bu sorumluluklarımızın hakkını verdiğimiz ölçüde hayatımızı tamamlamaya devam ederiz. Çünkü anlam arayışındaki bir hayat son nefesine kadar inşa aşamasındadır.

Bu cümlemi mübalağalı bulmuş olabilirsiniz. “Son nefesine kadar inşa aşamasında olmak” demek ne demek. Onun için de bir kitap daha önerebilirim. İncecik ama her satırı bilgelik dolu bir kitap. “Öğretmenim Mori ile Salı Buluşmaları”.

Dolayısıyla diyorum ki, öncelikle sahip olduklarınızın kıymetini bilin. Sevdiklerinize sıkı sıkı sarılın. Dertleriniz dahil. O dertlere sahip olmayı hayal dahi edemeyecek ne kadar çok insan olduğunu hatırlayın. Buradan çıktıktan sonra eşinize, hayatınızdaki önemli kişiye de bir sarıtlık bir mesaj atın. Sizin için niye önemli olduğunu ona hissettirecek bir mesaj olsun.

Daha sonra diyorum ki, dümeni sıkı tutun ve kendi hikayenizi yazmaya başlayın.

Çünkü insanlık tarihinin çok özel bir döneminden geçiyoruz. Böylece çocuklarınıza ve torunlarınıza anlatacağınız bir hikayenin kahramanı olmanız mümkün olur.

Dünyada en iyi olacak değil ama çabalarınızı dünya ve ülke için iyi bir insan olacak gençler yetiştirmeyi odaklayın.

Bu üç platformda istediğiniz kadar malzeme bulabilirsiniz. İndirebilirsiniz, çoğaltabilirsiniz, yayabilirsiniz. Kaynak vererseniz Allah razı olsun, vermezseniz helal ve hoş olsun. Yeter ki kullanın, dağıtın, yayın. İkinci iki haftada bir çarşamba günleri bir yazı çıkarırım. Bu platformlardan veya doğrudan kendi postanıza bir kere talep etmenizi halinde düzenli olarak alabilirsiniz.

Haftada en fazla iki üç eski adıyla Twitter, şimdiki X'e mesaj koyarım. Yediğim, içtiğim, gezdiğim, gördüğümle ilgili değil tabii ki okuduğum, öğrendiğim ve paylaşmaya değer bulduğum şeylerle ilgili olarak onları da alabilirsiniz.

Efendim bu bir yolculuk. Yol insanı geliştirir, terbiye eder. Onun için ben de eğitim yolculuğunuzun size geliştirmesini ve dönüştürmesini diliyorum.

Bedrettin DALAN İstek Vakfı ve Yeditepe Üniversitesi Kurucu ve Onursal Başkanı

EĞİTİM KÜLTÜRÜNE BÜTÜNSSEL BAKIŞ

Öncelikle siz değerli eğitim gönüllülerine selâm ve saygılarımı sunuyorum. Allah hizmetinizi artırsın ve sayımız çoğalsın. Ben aslında bir mühendisim, eğitimci değilim. Ama 40 yıldır eğitimle uğraşıyorum. Eğitim gerçekten çok ciddi bir iş. Tesadüf, bizim üniversiteden iki öğrencimiz dün bana geldiler ve eğitimle ilgili bir söyleşi yapmıştık 1 hafta önce, yaptığımız o röportaj metnini çözümlemişler ve bana okudular. Ben de bugün buraya geleceğimi bildiğim için "Çocuklar bu söyleşiyi gelin siz okuyun bu güzel toplantıda, sonra ben devam edeyim" dedim. Şimdi bu iki kızımızı buraya davet ediyorum. Onlar benimle yaptıkları söyleşi size okuyacaklar, sonra ben de geriye kalanını tamamlayacağım. Bu iki genç kızımız, bizim üniversitenin iletişim fakültesi öğrencileri. Hadi bakalım gençler, buyurun okuyun, ben de bir kere daha duyayım.

- Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü 3. Sınıf Öğrencileri Selman Kara ve Nisan Öztürk sahneye çıkarak Sayın Bedrettin Dalan ile yaptıkları röportajın metnini okuyorlar:

Sizce Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana eğitim alanında yapılan başlıca çalışmalar nelerdir? Bu çalışmaların Cumhuriyet'in oluşumuna katkıları nelerdir?

Türkiye Cumhuriyeti muhteşem bir özgürlük savaşından sonra kuruldu. Ancak Türkiye sadece özgürlüğünü kazanmadı. Türk halkı kimliğini de kazandı. Aynı zamanda kimlik bulma sürecinde çok önemli olan dildir. Bu kapsamda başta kadınlar olmak üzere hem askerlikte hem yetişkinlere hem çocuklara muazzam bir okuma-yazma seferberliği başlatıldı. Yani 1930'lara gelince okuma-yazma oranı %35, 40'lara çıktı. Yüzde sıfır olan kadınlardaki okuma-yazma oranını Cumhuriyet büyük ölçüde artırdı. Dolayısıyla Cumhuriyet'in özellikle 20. yüzyıldaki devirde Köy Enstitüleri denilen bir eğitim sistemi var ki gerçekten Türkiye'ye özel bir eğitim sistemi. Yaparken öğrenmek, öğrenirken yapmak. Köy Enstitüleri çocukları kendi okullarını bile kendileri inşa ettiler. Harika bir şey değil mi? Kendi yaptığı okulda öğrenci oldular ve okulun yönetimini müdürler, hocalar, öğrenciler hep beraber yaptılar. Her cumartesi günü yönetimi eleştirebiliyordu çocuklar. İşte bu köy enstitülerinde sadece okuma-yazma değil, köyde ihtiyaç duyulan pratik bilgileri de öğreniyorlardı. Mesela iğne yapmayı öğreniyorlardı, marangozluğu, tarımı öğreniyorlardı. Köyün ihtiyacı olan, devletin gönderemediği o branşlardaki insanları tek başına temsil ediyorlardı. O sıralarda Türkiye'nin nüfusunun % 85'i köylerde yaşıyordu ve Türkiye'nin kalkınması için muhteşem bir buluştu. Maalesef, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra köy enstitüleri kapatıldı. Cumhuriyetin kuruluşu muhteşem bir hikayedir.

Cumhuriyet, bize dilimizin ne kadar önemli ve ne kadar güzel olduğunu öğretti. Bundan daha güzel bir eğitim olabilir mi ve Cumhuriyet düşünmeyi öğretti, insan olmayı öğretti, birey olmayı öğretti, vatandaş olmayı öğretti. Atatürk'ün eğitimi insanlara kendine güveni, öğrendikleri bilgileri hayata geçirmeyi öğreten bir eğitimidir. 1946'dan sonra yapılan eğitim, birtakım bilgileri öğreten ama bilgileri hayata geçirmeyi öğretmeyen bir eğitimidir. Problem işte orada.

Size göre Atatürk'ün okullara yüklediği misyon, Cumhuriyet döneminde halka, öğrencilere ne gibi katkılar sağlamıştır?

Herkesi kendisi gibi olmayı sağlamıştır. Bir insan kendisi olamazsa başka hiçbir şey olamaz. Bilinçli, neşeli, onurlu, gururlu olmayı öğretmiştir. “Ben varım bu dünyada” demeyi öğretmiştir. O yüzden de Atatürk yıllarında o marşlar, o coşkulu, insanlı grup vardı. Bir bakın, okuyun. “Tarihten önce vardık, tarihten sonra da varız” diyor değil mi marşlarda? “Çıktık açık alınla on yılda her savaştan”. Bunlar hala bugün bile insanları muazzam bir coşkuyla bir araya getiriyor. İşte Atatürk'ün okullara verdiği en büyük şey, gençlerin kendine güvenidir ve Gençliğe Hitabe’de “Bütün bu olumsuzluklar içinde muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur” diyor. Müthiş bir söz. İşte o içindeki cevheri ortaya çıkarma olayı, Atatürk'ün milletçe ortaya çıkardığı eğitim sistemi. Zamanında çok ileriye görmüş, müthiş bir vizyoner. O vizyon ve o kendine güvenle tamamen Türk işçisi ve Türk mühendisinin yaptığı uçaklar yurt dışına bile satıldı.

Peki bilimsel düşünce eğitim sisteminin neresinde?

Bilim iki temel şeyden beslenir. Birisi özgürlük ki çok önemli. İkincisi de rasyonel düşünce. Yani akıl yürütme ve akıl yürütürken de kendi aklına fazla güvenmeme, şüpheli olma. Demek ki birincisi özgür düşünceli olacaksın. Herkesin düşüncesinin aksine de düşünebilirsin. İkincisi, sebep-sonuç ilişkilerini çok iyi tartacaksın. Yani akıl yürüteceksin. Bilim, ancak o zaman olur. Ezberciliğin girdiği yerde akıl yürütme olmaz. Mesela ezberci bir insan fen, matematik hepsini bilir ama yeniden başla desen oradan başlayamaz. Bilim yapmak istiyorsan bilimin altyapısını öğreneceksin. Eğitim programları oluşturulurken özgürlük ve rasyonel düşüncenin öğrenciler tarafından içselleştirildiğinden emin olmalıyız.

Eğitim dünyada hangi yöne evriliyor? Yenilikçi bir dönüşümden bahsedebilir miyiz?

Gençlerin üniversite eğitimiyle ilgili algıları dönüşüyor. Bunu iyi analiz etmemiz gerekiyor. Gençler dünyayı hepimizden çok daha iyi okuyor. Yıllardır iş dünyası, işe ve mesleğe yönelik pratik uygulamaları üst seviyede almış, kalifiye ara ve ana personel kadroları yetişmiyor serzenişinde bulunuyor. Öğrenciler zaman kaybetmek istemiyorlar. Çünkü diploma, artık iş bulmak, mutlu ve anlamlı bir yaşam temeli oluşturmak için yeterli olmuyor. Liseyi bitiren üniversiteye gider. Neden? Üniversiteye giden sadece kendine verilen dersleri alır. Neden? Kendilerine baştan çizilen hayatı sorgulamadan yaşamak gençleri mutsuz ediyor. İlgi duydukları ve geliştirmek istedikleri alanlarda pratik yapmak, yeteneklerini beceriye dönüştürmek istiyorlar. En değerli şey zaman. Gençler zaman kaybetmek istemiyorlar. Hiç kimseyi mutlu etmeyen sistemler erimeye mahkumdur. Bu nedenle dünya genelinde üniversite öğrencilerinin eğitimi bırakma oranı %25'e geçti. İşte şimdi bütün dünyada başka bir yaklaşımın ayak seslerini duyuyoruz. Mikro-kredi diye bir kavram tüm dünyada konuşulmaya ve uygulanmaya başladı.

Artık katı teorik eğitim almak istemeyen gençler, gelişmek istedikleri alanlarda kendi seçtikleri mikro-kredili ve iş dünyasına akredite eğitimleri alıp, yeteneklerini beceriye dönüştürebiliyorlar. Böylelikle hızlıca becerilerini test edebildikleri iş olanaklarına kavuşuyorlar. Ülkemizde de 2015 yılında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin kabul edilmesiyle bu konu tartışılmaya başlandı.

Bizler hem üniversite hem de İSTEK Okulları bünyesinde birbirine entegre bir yetkinlik gelişim programı oluşturuyoruz. Eğitimin gelecek dönüşümünü yakın vadede bu konunun şekillendireceğini düşünüyorum. Yani aslında bütün dünya Atatürk'ün köy enstitülerinin değerini şimdi anlıyor diyebiliriz.

Siz Yeditepe Üniversitesi'nin kurucusu olarak bu üniversiteyi kurarken en büyük hedefiniz neydi?

Atatürk rönesansını devam ettirecek nesiller yetiştirmek ve hedef devam ediyor.

Evet, bu iki kızımız yaptığımız bu röportajı dün benimle paylaştılar ve hayatlarında ilk defa böyle bir toplumun önünde eğitimle ilgili kendi yaptıkları röportajı okudular. Teşekkür ederim sevgili evlatlar.

Bir anlamda da yaparken öğrenmek, öğrenirken yapmak işte bu. Bir örneğini gördük. Nasıl cesaretle gelip karşınızda konuştu bu çocuklar. İnsanlar ancak yaparken öğrenirse veya öğrenirken yaparsa faydalı olabiliyorlar. Aksi takdirde istediği kadar bilgili olsun, o bilgiyi hayata geçirmeyen insan eğitilmiş demek değildir. İşte orada çok önemli bir şey daha var. İnsanlara cesaret vermek. İnsanlara cesaret verebilmek ise, insanlara kimlik vermek, sürüye katılan koyun değil, birey olduğunu insanlara öğretmek. Gerçekten o birey olduğunu öğretmek ve birey olduğunun farkında olarak gittiği her yerde başı dik duran insanları yetiştirmek. Yoksa istediğiniz kadar bilgi verin, istediğiniz kadar bilgi pompalayın, o insana fayda değil zarar verirsiniz.

İşte biraz evvel çocuğumuz anlatıyordu, ezberci bir insan, doktoralı olsun, hatta profesör olsun, o profesöre "Gel, şunu anlat" deyin, anlatmaya başlar, tıkr tıkr makina gibi, "Dur, yeniden başla" desen, unuttur, başlayamaz. Ben buna çok şahit oldum. Demek ki eğitimin temel ilkelerinden birisi, kişiye kimlik ve güven kazandırmak. Kimlik ve güveni olmayan insanlardan, hatta milletten hayır gelmez. Dünyadaki yarışta her zaman geride kalırlar, ezik kalırlar.

İşte o yüzden Osmanlı'da Türklere "Etrak-ı biidrak" derken "Ne mutlu Türküm diyene" geldik ve büyük kurucumuz "Türk öğün, güven, çalış" diyerek halkın moralini yükseltti. Bütün milletin güvenini ayağa kaldırdı. 1936 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti 38 uçağı, mühendisliği de dahil olmak üzere Avrupa'ya ihraç etti. Kağıt çağından bir anda en kısa zamanda uçak üreten bir millet olduk. Maalesef o heyecan, o kendine güven zamanla devre dışı kaldı maalesef. Çünkü eğitimimiz bambaşka bir yere 1950'lilerden sonra evrildi, ezberci bir noktaya getirildi. Dolayısıyla bir ülkenin, bir milletin ayakta durması için en önemli şey kendine güven hadisesidir. Osmanlı'da eğitim o kadar geriye bırakılıyor ki, Birinci Cihan Savaşı'nda dahi Londra'ya gönderecek yabancı dil bilen bir tek Türk bulamıyorlardı. Bizim Londra Büyükelçimiz Yunan vatandaşıydı. Yani abartmıyorum ve enteresan bir şey 1918 itibarıyla Türkiye'de bulunan 420 tane Amerikan okullarının yanında dil öğreten ki toplamda 40.000'e yakın öğrencisi var. Türkiye liselerinde ise 11.113 öğrenci var. O zamanki sultanilerde. Bire dört fark ve tabii ki bu dil öğrenmemiş olan Türk halkı dışarıda üretilen her şeyi o dil bilen insanların ithalatıyla alıyor ve ticareti onlar bildikleri için de dış ticareti, zenginleşen sadece gayrimüslimler ama Türkler fakir kalıyor.

Atatürk'ün hayatında en zor verdiği cevap şu, Mersin'de soruyor; Şu apartman kimin? Gayrimüslim bir arkadaşın. Şu apartman şunun, bu apartmanın bunun, hiçbir Türk'ün malı yok. "Ya sizden bir kişinin malı, mülkü yok mu?" diyor. "Paşam onlar zengin olurken biz

cephelerde savaşıyorduk". Atatürk bunun farkında, İstiklal Savaşı'nda Sakarya'ya düşman saldırmış, ordu bozulmak üzere 3 gün 3 gece mecliste kavgasını veriyor başkomutan unvanını almak için. İstese bir anda meclisi kapatır. Hayır. İkna ediyor, başkomutanlık titrini alıyor, meclisten çıkıyor. Yaveri diyor ki "Hemen hazırlayayım mı arabayı, gidiyoruz savaşa?". Yok diyor. "Öğretmenler Sempozyumu" var Ankara'da, o tarihte. "Oraya gideceğiz, öğretmenler toplantısına" diyor. "Paşam, ordu bozulmak üzere" deyince yaveri verdiği cevap şu "Çocuk sen eğitimin düşmandan daha mı hafif olduğunu zannediyorsun? Doğru oraya gidiyoruz" diyor. Orada konuşmasını yapıyor. Ondan sonra da orada da meşhur bir konuşması var. Kadın erkek ayrı oturmuşlar. Diyor niye ayrı oturdunuz? Siz, Türk kadınının namusuna mı güvenmiyorsunuz? Yoksa kendi şeref ve haysiyetinize mi güvenmiyorsunuz? Evet, bugün burada kadın erkek beraber oturabiliyorsak Atatürk'e borçluyuz. Allah rahmet eylesin, o büyük insana borçluyuz.

Derken evlendim ve ilk çocuğum 10-11 yaşına geldi, o zaman yabancı dili 3-5 tane yabancı okul öğretiyor. Sosyalistik aileler çocuklarını Robert Koleje sokmak için can atıyorlar. Neredeyse çocuk daha doğmadan kurslara gönderiyorlar. Maalesef, benim büyük oğlum da o talihsizliğe uğradı. Hanımdan dolayı, benden dolayı değil. Neyse, imtihana soktuk. 115 soru sormuşlar. Çocuk 100'nü yapmış. Annesine geldi "Anne 15 soru yapamadım". Annesi de hırslı ya "Vay, sen benim 5 senelik emeğimi çaldın". Öyle bir kızdı ki akıl almaz. İçim acıdı çocuğa. Kaptım götürdüm. İki gün dışarıda tuttum. Ondan sonra Belediye Başkanı aday olduğum zaman, neyse Alman Lisesi'ne girdi. Vaatlerimden birisi; İngilizceyi halka indirecek okullar açacağım. O zamanki gazete patronu, bütün gazetelerin patronuydu Aydın Doğan "Sen, Haliç'i temizlersin ama bu eğitim işini başaramazsın" dedi. 1985 yılında İstek Vakfı'nı kurdum ve ilk başış makbuzunu da Aydın Doğan'a gönderdim. Böylece bizim macera başladı. Daha sonra Aydın Doğan'ın şu andaki bütün şirketlerinin başındaki kızımız, bizim İSTEK Kemal Atatürk'ten mezun kızımız, en tepesinde CEO. Şu kadarını söyleyeyim Türk evladına fırsat verirsiniz İngilizceyi de öğrenir, Fransızca'yı da öğrenir. Hangi dili isterseniz, neyi isterseniz öğrenir.

Ama imkanlar ve fırsatlar sadece çok azınlıkta kalan bir insanlara mahsustur. İşte İstek Vakfı, Türk Milli Eğitiminde yabancı dili halka indiren bir vakıf haline geldi. Bugün, tam bu yıl 40 sene oldu. Dolayısıyla mühendisliği bıraktık, eğitime başladık. Eğitim işlerine başladık. Eğitimi biraz dikkatle, mühendis kafasıyla gözlediğim zaman eğitimin temel kuralları var. Eğitim baskıyla olmaz, buluşlar baskıyla olmaz. Eğitim özgürlük ister. Kimlikli, kişilikli insan ister.

Özgürlük deyince Türk İslam tarihine baktığımız zaman ortaçağ, bütün dünyada Türk İslam eğitiminin, bilimin ve teknolojinin en parlak çağıdır. Ancak o çağlar, özellikle Orta Asya'da Türkler, Semerkand, Buhara, Taşkent, oralarda muazzam bir özgürlük içinde bilimsel çalışmalar, felsefi çalışmalar yapılıyor ve bugün dünyanın üstünde oturduğu birçok bilim ve teknolojiyi üreten o Orta Asya'daki Türk Müslüman bilim adamlarının emekleridir. İbn-i Sina daha o çağlarda insan vücudunun üzerinde, kadavra üzerinde fiili araştırmalar yapıyor. Tabi bazı aşırı Arap dindarları buna korkunç karşı çıkıyorlar hatta dinsiz diyorlar İbn-i Sina'ya. Ama İbn-i Sina'nın yazdığı kitap 19. yüzyılın sonuna kadar bütün Avrupa üniversitelerinde temel ders kitabı olarak okutuluyor. Batılılar ona Avicenna derler ve saygı gösterirler. New York'un en önemli hastanelerden birisi Avicenna Hospital, Türk. Matematik dehası El Harezmi ise algoritmayı bulan kişi. Bugün algoritma olmazsa o bilgisayarların hiçbirisi çalışmaz. Uçak uçuramazsın.

Ne oldu da İslam dünyası bu kadar parlak bir bilim ve ekonomi çağından karanlık çağa düştü. Maalesef bu bilim insanları devamlı olarak Arap dünyası tarafından aşağılandılar. Onun için bütün herkesin kabul ettiği iki akım var İslam'da. Birisi mâtüridi ki Türk dünyasının kabul

ettiği, daha sonra Hanefi mezhebi denilen İslam anlayışı, ötekisi de eşari denilen Arap anlayışı. Onlar çok katı, bilimsel çalışmalara karşı, Türkler de akılcı bir İslam'ı, modern İslam'ı temsil ediyorlar. Galip gelen öteki taraf. Bu aşağı yukarı 1.150'lerden başlayan batının doğuya yaptığı, o zenginliği kapmak için yaptığı Haçlı seferlerin sonunda İslam dünyası şoke giriyor. Cihatçı kavramı o fundamentalist Hristiyanlardan, Müslümanlara geçiyor. Ondan sonra bütün bilimsel çalışmalar İslam dünyasında yasaklanıyor. Sadece cihatçı kafa ortaya çıkıyor. İşte o günden bu yana 700-800 sene İslam dünyasında bilimsel çalışmalar yasaklanıyor. Hatta zındıklı sayılıyor. Bilimsel çalışma Cumhuriyet'le beraber yeniden İslam dünyasında, Türkiye'de başlatılıyor ve oldukça da büyük yol alıyor. Ama eğer Türkler bilimsel çalışmaya girer, bilimsel çalışmanın arkasından üretime girerse Batı dünyası büyük kayıplar yaşayacak, onu da onlar biliyorlar. Onun için Türkiye'de hurafelerin arkasında koşan bir malum cemaat yaratıyorlar. Emin olun kökü Türkiye'de değil, İslam'da da değil. İşte onların kahırına uğradım, 7 sene yurt dışında kaldım. Çok şükür ben buradayım, onlar dışarıda.

Sevgili arkadaşlar, işte bu bilimselliği o batılılar, bilimsel çalışmayı Kudüs'te öğreniyorlar. Çünkü Kudüs'te enteresan bilimsel düşünceyle karşılaşıyorlar, özgür düşünceyle, hâlâ daha bitmemiş. Ama Hristiyanlıkta bilimsel çalışma ta 325 yılından 1500'lere kadar yasak. İşte biz ona ne diyoruz? Batının karanlık çağı. Ancak bu bilimsel düşünceyle karşılaşan o haçlı seferlerinden bazıları 9 kişiyle bir araya geliyorlar, bir bilimsel çalışma derneği kuruyorlar. Bunlara tapınak şövalyeleri diyorlar. Süleyman Tapınağı'nda kurdukları için derneği, onun ismini bu oluyor. Ama aslında şövalye falan değil, bilimsel çalışma derneği. Bunun üzerine Selahaddin-i Eyyubi 90 sene sonra bu Haçlıları ikna ediyor, teslim alıyor. Ama onların yaptığı gibi, ilk geldiklerinde Kudüs'te 150.000 Müslüman, 70.000 Yahudi kesiyorlar. Ama Türkler, Türkler diyorum, net olarak söylüyorum. Çünkü yine uyduruk bir tarihle Selahaddin Eyyubi'yi Kürt sayıyorlar. Selahaddin Eyyubi'nin bütün kardeşlerinin, annesinin- babasının ismi öz Türkçe'dir, kendisinin de öz Türkçe bir ismi olması gerektiğini düşündüm. Bir tarih profesörü on sene çalıştı. Arap kaynaklarında ismi Yağıkıran olarak çıktı. Türk ismi. O Türk'ün adaletini verdi ve onları kimseyi öldürmeden teslim aldı. Malta adasını İtalya ve Fransa'ya sürdü. Fransa'ya gelen bu şövalyelerin içinde tabii ki tapınak şövalyeleri de vardı ve işin enteresan tarafı bunların amblemi de Hz. Muhammed'in amblemiydi. Hz. Muhammed'in sembolü güldür. Bunların isimlerini tarihte okursanız Gül-haçlılar olarak geçer, Almanca bunların isimleri Rozikrusyenler. Bilimsel çalışmayı bizlerden öğrendiler ve papalık bunları son derece yasakladığı için de gizli çalıştılar. Otopsiyi, İbn-i Sina'dan öğrendiler, gizli otopsiler yaptılar. Ortaçağ kiliselerinin hemen hemen tamamını bu insanlar kurdular ve o kiliselerin çoğunda girişinde bir gül resmi vardır. Hz. Muhammed'in insiyali kiliselere geçti. Ancak bunlar çok da zengin oldular. Bu zenginliğe Fransız kralı göz koydu ve bunların paralarını istedi. Bunlar da vermeyince Güzel Flippe denilen 14. Louis, Papa'dan icazet aldı. "Bunlar gizli gizli bilimsel çalışma yapıyorlar, İncil'e karşı çalışıyorlar" dedi ve bunları öldürme yetkisi aldı. Bir gecede 20 bin kişi öldürüldü. Fakat bunlar kendi hazinelerini bir hafta evvel İskoçya'ya kaçırdılar. Neden kaçırdılar oraya? Çünkü İskoçya, İngiliz kraliyetinin arka kısmında bulunuyor. Öndeki kral da papayla savaşıyor o zaman. Dolayısıyla o İngiliz kralını kendilerine koruma kalkanı yaptılar, İskoçya'da masonların içinde kaynadılar.

İskoçlar aslında kelp kavmidir, koyun çobanıdır ve İskoç koyunları da muazzamdır, orada çoktur. Ama tarihe bir bakıyorsunuz, modern dünyanın büyük bilim adamlarının hepsinin oradan çıktığını görüyorsunuz. Darwin onlardan. Darwin'i bırak, en büyük fizikçinin adı neydi? Söyleyin; Isaac Newton onlardan. Keynes onlardan. Klonlama onlardan. Aklınıza gelen son modern çağın her noktasında bu İskoçlu bilim insanları mevcut. Neden? Çünkü özgürlük içinde çalıştılar.

Şimdi bunu niye özellikle vurguluyorum özgürlük? Bilim adamı herhangi bir kuşatmaya tabi olmadan çalışması gereken kişidir. Yoksa bilim olmaz. Herkesin yaptığını tekrarlayan kişi sütçü beygiridir. Bilim insanı farklı düşünen insandır. Yaratıcı insandır. Yaratıcılık tabi Allah'a mahsus. Ama Allah kendi özünden insanlara da vermiş. Ne diyor? Kur'an'da ayet var. "Ben vekil olarak sizi tayin ettim" diyor. Vekilin, aslının özelliklerine sahip olması gerekir. Allah'a yakın olmak istiyorsan bilim adamı olacaksın ve olmayan bir şeyleri keşfedeceksin. Olanı tekrarlar herkes. Olmayan birşeyi keşfetmek için de aykırı düşünen adam olacaksın, kendinden bile şüpheleneceksin. Velhasıl arkadaşlar, Türkiye tam böyle bilim çağına girmişken maalesef ezberci düşünceye mahkûm edildi. Ucu açık sorular yerine dört harften çoktan seçmeli imtihan sistemlerine girildi. 1953 yılında o imtihanların ilk birincisi benim, ilkokul 5. Sınıfta ben girdim. Bir de hoşuma gitti, kâğıdı aldım birinci geldim diye eve babama koştum. Halbuki o Türkiye'deki bilimin, eğitimin mahvedilmesinin pusulasıydı. Eğitim ezberci olmayacak, İnsanı düşündürecek, çocuğu düşündürecek, meraklandırarak, arkasını araştırarak. Eğitim o. Ondan sonra gittikçe ezberci eğitime doğru kaydık.

Benim okuduğuma göre bilimin olması için ikinci şart insanın dilinin gelişmiş olması lazım. Sadece özgürlük değil. Dil fevkalade önemlidir arkadaşlar. İnsan olmanın en önemli vektörüdür, önemli ayağıdır. Hayvanlar konuşamıyor, insanlar konuşabiliyor ve bir filozofun sözü var. Ludwig Wittgenstein, hatta ona felsefeyi bitiren insan derler. O der ki, dilim benim dünyamdır. Dilimin genişliği dünyanın genişliğini çizer. Kafasında, dağarcığında kelimesi bol olmayan insanın fikir üretmesi, hayal kurması imkansızdır. İşte o kadar. Bir çoban, küçümsemiyorum, çobanlık da önemli bir meslek. Ama bir çoban, bilim insanı zor olur, imkansız. Dilini geliştirecek. Bir çoban 300-500 kelimeyle konuşurken, bilim insanı gerekiyorsa 300 bin, gerekiyorsa 1 milyon kelimeyle konuşması lazım ki hayal kurabilsin. Hayali olmayan insanın da hakikati olmaz. Her şey bir hayal ile başlar. Onun için hayalci olan insanlara, çocuklara sakın eğitimciler kızmasın. Zaten şairin birisi ne diyor; "Yürü, hür maviliğin müsaade ettiği son hadde kadar, insan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar". Hayal, hakikatin başlangıcıdır. Almanca bir şair de aklıma geldi Austen Fantasy; Hayalden proje doğar, projeden hareket doğar, hareketten bereket doğar. Demek ki insanoğlunun hayal kurabilmesi için de özgür olması lazım. Kafası kilitlenmiş bir çocuğun, bir insanın hayal kurma şansı olabilir mi? Demek ki özgürlük kendine güven, kendine güvenin yanında dilin genişliği ve hayal kurabilme, kurduğu hayalin peşinden gidebilme hadisesi var. İnsanoğlu kurduğu hayalin peşinden gitmiyorsa, o hayal asla hakikat olmaz.

En başta kendine güven, kimlikle başlar demiştim. Bundan 800 yıl evvel, Yunus Emre'nin bir şiiri aklıma geldi. Diyor ki "İlim, ilim bilmektir. İlim kendin bilmektir. Sen kendini bilmezsen nasıl okumaktır?" diyor. İşte çocuklarımıza, aile kimliğine, bireysel kimliğine ve kurumsal kimliğine saygı göstereceğiz. Onları daima teşvik edeceğiz. İşte o zaman farklı bir eğitim modeli çıkar. Eğitimin gayesi, tekrar söylüyorum, sadece insanlara bilgi aktarmak değil, aktarılan bilgiyle bir şeyler kurup, inşa etmesini, bir şeyler bulmasını sağlamak. Ancak öyle ilerleyebiliriz. Bir şeyler bulabilmesi için de cesaret vermemiz lazım. "Yapma, etme, kırma, dökme" bunlar her gün çocuklarımıza söylediğimiz laflar. Her gün. "Aman sobaya yaklaşma, elini yakarsın. Aman düşersin, bacağını kırarsın". Düşse kalka büyüyecek bu çocuklar, yanlış yaparak doğruyu öğrenecekler.

Ben bir gün bizim okullardan birine gittim 30 sene evvel, Acıbadem Lisesi'nde öğretmenin birisi mikroskopunu almış, lamı koymuş, çocuklar öğretmenin mikroskopunun önünden geçiyor. Ama her öğrenciye ayrı mikroskop almıştık. Odaya girdim, baktım. Öğretmen kendi mikroskopunu kullanıyor, çocuklar da bakıp bakıp geçiyor. "Hoca Hanım dedim, bu çocukların mikroskopu var, nerede?". Dolapta dedi. Niye kullanırmıyorsun? Kırarlar dedi. "Hocam sen mi kazandın?" dedim. Eğitim malzemesinden tasarruf, vatana ihanettir diye kızmışım,

böyle bir laf çıktı. Çocuklar da bunu duydu ya sınıfta, kocaman yazmışlar. Hâlâ duruyor orda. Yani kıra döke öğrenecek bu çocuklar. Aman yapma, aman etme, aman... Böyle bir şey yok. İşte özendiğimiz batıdaki okullarda kıra döke öğreniyorlar. Aman ha! Hiçbiriniz korkmayın. O çocuk bir gün kırar, yarın yapar onu. Yapacaktır da. Yeter ki azarlanmasın. Açık olsun önü.

Sevgili arkadaşlar, 40 senemizi tamamladık. Üniversitemiz de 30 sene oldu Allah'a şükürler olsun. Bu prensipleri oldukça uygulamaya çalışıyoruz. Tam olarak uyguladığımızı da söyleyemem. Çünkü ipin ucu sadece bizim elimizde değil. Ama ümit ediyoruz ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitim politikaları da şu anlattıklarımıza mümkün olduğu kadar uysun. Bir tek şey hoşuma gitti, duydum ne kadar doğru bilmiyorum. Türkçeye çok fazla önem vermeye başlamışlar, ağırlıklı olarak vermeye başlamışlar. Eğer bunu yaptysalar helal olsun. Çünkü bu Türkçe, bütün derslerin önünde olan bir hadisedir. Biraz evvel söyledim. Dil bilmeyen adamdan, bilim insanı çıkmaz. Yabancı dili kastetmiyorum, ana dili. Ondan sonra kaç dili insan öğrenir, hiç sorun değil. Ama ana dilinde hayal kurabilsin ve ucu açık bir şekilde kurabilsin. Bir de şu çoklu seçmeli imtihanlar inşallah kaldırılır. Ben şahsen kaldırdım. Bizim kurumlarda kaldırdım.

İkincisi de eğitim sisteminde kitap kapalı imtihanlar kaldırılmalı. Evet, evet kaldırılmalı. Size bir örnek model anlatmak istiyorum. İsim de vereyim, Allah rahmet eylesin. Necmi Şen isminde bir arkadaşımız vardı. Erzincanlı. Teknik üniversitede okurken, ona da Allah rahmet eylesin, Tarık Özker isminde zor bir dersin hocası vardı. Amerika'dan gelmişti. İlk defa kitap-defter açık imtihan yapmaya başladı Tarık Hoca. Hepimiz döküldük. Teknik Üniversite tarihinde ilk defa o hocaya karşı isyan çıktı. Hoca dedi ki, yapmayın, etmeyin. Bu sizin öğrendiğiniz kitap-defter kapalıyla mühendis olunmaz. Ben kendimi söyleyeyim, dört defa girdim, üçünden çıktım, birinden geçtim. Ama sorduğu soru kitap-defter açık. Yalnız istediğin kadar ezberle, istersen dipnotlarını ezberle, o aldığın bilgiyi, o problemi çözmekte kullanmıyorsan bittin. Demek ki fazla bilgi hamallık. Önemli olan öğrendiğin bilgiyi hayatta kullanabilmen. Ben dördüncü hakkımda geçtim. Necdet beşinci, altıncı hakkında çıktı. Yedinci hakkında Necdet o dersten geçmek için İngilizce öğrendi, Fransızca öğrendi, Japonca öğrendi, Rusça öğrendi. O konuyla ilgili bütün kitapları aldı, ezberledi. Necdet yedinci hakkında arkadaşlar, hoca Fransızca bir kitaptan soruyor, çözümü de içinde yine çıktı. Çünkü o, 20 üzerinden 15 aldım diyor, Fransızca kitabı. En son yedinci hakkına 100 kitapla girdi, biz taşıdık. Ama Fransızca kitapta yazan problemi, aynen yazdı, verdi. Hoca küfürlü konuşmayı severdi, bize de müsaade ederdi. Ulan hoca şimdi sen bana haksızlık ettin, 15 almam lazımdı, sen bana 5 verdin. O da diyor ki; Ulan Necmi, eğer haksızlık ettiysem, ben şu anda profesörlükten istifa edip Amerika'ya geri döneceğim. Ama sen bunu yanlış yaptıysan, sen de üniversiteyi terk edecek misin diye soruyor. O da içime bir kurt düştü diyor. Kabul etmiyorum lan demiş. Gel buraya diyor. Kitabın yazdığı yanlış. Evet, çözümü yanlış. Eşek herif diyor. Ben seni mühendis yapmak istiyorum vâiz değil, imam değil, orada ezber olur. Ama burada mühendis olacaksın, okuduğun kitabı da eleştireceksin, yanlışını bulacaksın diyor. İşte eğitimin esası bu arkadaşlar gerçekten. Sonunda Necmi, 20 üzerinden 20 ile mezun oldu. O kadar artık bu konuda bilgili hâle geldi ki Londra'ya gitti, doktora yaptı. Doktora'yı bir senede bitirdi. Orada kaybettiği dört yılı doktora da kazandı geriye.

İşte bu arkadaşlar. Yalnız bu tarz eğitimi yaptırmak kolay değil. Gerçekten kolay değil. Benim üniversitede yaşadığım şeyi anlatayım size. Hukuk fakültesinin hocaları ilk açtığım sırada, kitap defter açık diyorum, hocaların kendileri alışık değil, profesörler. Kitap defter açık olduğu zaman bir soru soracaksın, onu evde hazırlayacaksın. İşin zor tarafı var. Kitap, defter açıkça geliyor, şuradan şuraya kadar yazın bakayım. Ne kolay! Ben netice itibarıyla bu işi yaptırmada zorladım, zorladım. Hocalar, çocukları bana karşı kıskırttılar. Ne dediler biliyor musunuz? Ben burada samimi olarak dertleşiyorum. Gerçeğini anlatıyorum. Kıskırtmaların sebebi

de şu; Bu sistemde siz çıkarsınız, sınıfta kalırsınız, Dalan cebine fazla para kazanmak istiyor, sizi çaktırtıyor diye ve emin olun, hukukçu oldukları halde bazıları yalan söyledi. Çünkü Yeditepe Üniversitesi bir kamu kuruluşu. Parasının geliri devlete aittir, gideri de devletten çıkar. Ve o yıl hâlâ da bizim hukuk fakültesi zarar eder. Ama kaliteli insan çıkarmak için buna mecburduk açmaya. Çünkü Türkiye'nin hâlâ en büyük handikâpı hukuktur. Hukuku çalışmayan hiçbir ülke kalkınamaz. Doğmadan evvel hukuk çalışır, öldükten sonra yine hukuk çalışır. Nikâh hukuki bir muameledir, mezar da bir hukuk muamele. Bunun arası da hayat. Hayatın kendisi de hukuktur. Hukuku güçlü olan her toplum ayakta kalır. Hukuku geri giden her toplum da ayakta kalamaz.

Şimdi bizim hukuka bundan dolayı önem verdim. Ama beni paraya gözü dönmüş, tüccar gibi gösterdi hocalar ve çocuklar isyan ediyorlardı. Bir gün toparladım. Bizim büyük salonda. Bütün hukukçu çocukları topladım. Dedim ki; Çocuklar, ezberci koyun mu olacaksınız, yoksa düşünen, kanunun olmadığı yerde kanun yaratıcısı gibi kafası çalışan, gerçek hukukçular mı olacaksınız karar verin. Hesabı da koydum önlerine, barkottan. İşte gelir-gider dengesinde negatifiz. Oylayacağım, eğer kitap-defter kapalı olsun diyorsanız, ben burayı kapatacağım, gidin başka üniversitelerde okuyun. Bir sürü kitap-defter kapalı, hukuk öğreten kişiler var. Neyse, oylama yapıldı. Oy birliğiyle çocuklar, oyladılar. Bana karşı kıskırtan kişiler de iki gün sonra istifasını verip gittiler. İşte bu. Kolay değil. Neredeyse isyan çıkarıyorlardı. Dünyada ilk defa belki de hukuk fakültesinin birinci sınıfında mantıksal matematik dersi koydum. Benim büyüüttüğüm bir manevi kızım vardı. Mühendis olmak istiyordu, çok parlaktı. Babacığım ne olayım şimdi, hangi mühendis olayım? Yok kızım, mühendis olmayacaksın, hukukçu olacaksın. Babacığım ben ezber bilmem. Kızım, hukuk ezber değil. Sözel yapılan, matematiksel, mantıksal işlemdir. Hadi bakalım bu tarafa dedim. Sonunda, şu anda doçent ve çok iyi bir doçent oldu. Kitabı Almanya'da basıldı. Niye? Demek ki her söz, her olay, yaşamın her noktasında mantığı çalıştırmak gerekiyor. Mantığın çalışması için de tekrar söylüyorum, ezberci sistemden çıkmamız lazım. Sürüye katılan koyun değil, insan olmanın keyfini yaşamamız lazım. Eğitim işte bu.

Eğitim, istersen insanı koyun yaparsın, istersen insanı muhteşem bir insan yaparsın. İstersen Nobel kazandırırısın, istersen çöpçü yaparsın. Onun için eğitimcilerin görevi, gerçekten bakın size söylüyorum, en üst seviyede kutsal bir görevdir. Allah size başarılar ihsan etsin. Çocuklarımızı insan gibi yetiştirin.

Martin TCSHERNER Almanya Federal Cumhuriyeti Antalya Konsolosu

ALMAN EĞİTİM SİSTEMİ

Alman Eğitim Sistemi: Türk Özel Okulları İçin İçgörüler

Giriş

Bugün burada eğitim konusunu tartışmak üzere sizlerle birlikte olmak benim için bir onurdur. Eğitim, ilerlemenin ve sosyal gelişimin temel taşıdır. Mustafa Kemal Atatürk, eğitimin modern ve ileri görüşlü bir toplumun temelini oluşturduğunu derinlemesine vurgulamıştır. Onun eğitimi Avrupa modelleriyle uyumlu hale getirme vizyonu, ulusal değerleri ve kimliği korurken küresel deneyimlerden öğrenmenin önemini göstermektedir. Bu ileri görüşlü yaklaşım, eğitim gelişimine ilham vermeye devam etmektedir.

Türk özel okullarının temsilcileri olarak, gelecek nesilleri şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktasınız. Bugün, federal yapımıza ve köklü geleneğimize derinden bağlı olan Alman eğitim sistemi hakkında sizlerle bilgilerimi paylaşmaktan onur duyuyorum. Sistemin temel özelliklerini inceleyerek, giderek küreselleşen bir dünyanın zorluklarına gelecek nesilleri hazırlamak için işbirliğimizi nasıl güçlendirebileceğimiz ve birbirimizden nasıl öğrenebileceğimiz konusunda yapıcı bir diyalog geliştirmeyi umuyorum.

Alman Okul Sistemine Giriş

Alman okul sistemi, federal yapımızı yansıtan benzersiz ve çok yönlü bir yapıya sahiptir. Almanya'da eğitim, federal hükümet tarafından merkezi olarak yönetilmez. Bunun yerine, her birinin kendi Eğitim Bakanlığı, müfredatı, okul türleri ve politikaları olan 16 federal eyaletin (Länder) sorumluluğundadır. Bu merkezi olmayan yaklaşım, esneklik ve bölgesel uyarlamaya olanak tanır, rekabeti davet eder ve en iyi uygulamaları teşvik eder, ancak ülke çapında standartları korumak için yüksek derecede koordinasyon da gerektirir.

İzninizle, ilköğretimden üniversiteye kadar Alman eğitim sisteminin temel özellikleri ve aşamaları hakkında size bilgi vererek, Türkiye'deki eğitimciler olarak özellikle ilginizi çekebilecek hususların altını çizmek istiyorum.

1. İlköğretim (Grundschule)

Eğitim, genellikle 1. sınıftan 4. sınıfa kadar süren Grundschule ile başlar, ancak bazı eyaletlerde bu süre 6. sınıfa kadar devam eder. Burada çocuklar, okuryazarlık, sayısal okuryazarlık ve sosyal becerilere odaklanan geniş bir temel eğitim alırlar. İlköğretimin önemli bir parçası, yabancı dillere giriştir. Çoğu Alman okulunda İngilizce ilk sınıflardan itibaren ikinci dil olarak öğretilir. Yaklaşım, dil öğrenimine karşı güven ve olumlu bir tutum oluşturmak için konuşma ve dinleme becerilerini vurgulayan etkileşimli ve iletişimsel bir yaklaşımdır. Grundschule'nin sonunda öğrenciler değerlendirilir ve performanslarına, ilgi alanlarına ve öğretmenlerin tavsiyelerine göre farklı ortaokul programlarına yönlendirilirler.

2. Ortaöğretim (Sekundarstufe I ve II)

Almanya'da ortaöğretimde, öğrencilerin çeşitli yeteneklerine ve isteklerine hitap eden farklı rotalar vardır:

- **Hauptschule** (5-9 veya 10. sınıflar): Pratik ve mesleki becerilere odaklanır, öğrencileri çıraklık fırsatlarına yönlendirir.
- **Realschule** (5-10. sınıflar): Orta düzey kariyerler veya ileri eğitim için öğrencileri hazırlayan daha akademik odaklı bir müfredat sunar.
- **Gymnasium** (5-12 veya 13. sınıflar): Üniversiteye giriş için gerekli olan Abitur yeterliliği ile sonuçlanan titiz bir akademik program sağlar.
- **Gesamtschule**: Hauptschule, Realschule ve Gymnasium unsurlarını birleştiren ve tek bir kurum içinde birden fazla yol sunan kapsamlı bir okuldur.

Yabancı dil eğitimi ortaokul boyunca devam eder. Gymnasiumlar genellikle öğrencilerin en az iki yabancı dil öğrenmelerini gerektirir; bu diller genellikle İngilizce ile başlar ve daha sonra Fransızca, İspanyolca gibi diğer diller tanıtılır. Müfredatlar sadece dilsel becerileri değil, aynı zamanda kültürel farkındalığı ve kültürlerarası yetkinliği de geliştirmeyi amaçlar.

3. Mesleki Eğitim ve Öğretim (Berufsausbildung)

Almanya, sınıf içi eğitimi bir işyerinde uygulamalı eğitimle birleştiren ikili eğitim sistemiyle ünlüdür. Bu sistem, öğrencilerin pratik beceriler kazanmasını ve iş piyasasına iyi hazırlanmasını sağlar. Mesleki eğitim, çok çeşitli endüstrileri kapsayan çıraklık programları ile Almanya'nın ekonomik başarısının temel taşıdır. Bu sistemde öğrenciler, zamanlarını meslek okullarına gitmek ve şirketlerde çalışmak arasında paylaşırlar. İş dünyasının gerçeklerine bu şekilde doğrudan maruz kalmak, öğrencilere rekabet avantajı sağlar ve kazandıkları becerilerin işverenlerin ihtiyaçlarıyla yakından uyumlu olmasını sağlar. Ek olarak, mesleki eğitim ve iş piyasası arasındaki güçlü ilişki, genç işsizlik oranlarının düşük kalmasına yardımcı olur.

Türk ve Alman eğitim kurumları, değişimleri teşvik ederek, ortak mesleki programlar geliştirerek ve çıraklıklar için daha fazla fırsat yaratarak bu alanda işbirliği yapabilirler.

4. Yükseköğretim

Alman üniversiteleri, akademik mükemmellikleriyle dünyaca ünlüdür ve en dikkat çekici özelliklerinden biri, uluslararası öğrenciler için bile büyük ölçüde ücretsiz olmalarıdır. Bu, Almanya'nın erişilebilirliğe ve eğitimin bir kamu hizmeti olmasına olan bağlılığını yansıtmaktadır. Ancak, Almanya'da yükseköğrenim görmek, özellikle uluslararası öğrenciler için dikkatli planlama ve hazırlık gerektirir. Almanya'nın yükseköğretim ortamı, farklı akademik ve profesyonel uğraşlara hitap eden üniversiteler ve uygulamalı bilimler üniversiteleri (Fachhochschulen) ile çeşitlilik göstermektedir. Bazı kurumlar araştırma odaklılıklarıyla tanınırken, diğerleri pratik, endüstri odaklı öğrenimi vurgular.

Potansiyel öğrenciler, nerede okuyacaklarını seçerken her üniversitenin özel güçlü yönlerini ve odak alanlarını dikkatlice değerlendirmelidir. Ek olarak, yaşam maliyeti şehre veya bölgeye bağlı olarak büyük ölçüde değişebilir. Berlin veya Münih gibi bazı şehirlerde yaşam

maliyeti daha yüksekken, diğer yerler daha uygun fiyatlı seçenekler sunabilir. Öğrenciler, finansal baskıları hafifletmek için dikkatli bir şekilde bütçe yapmaya ve burs fırsatlarını araştırmaya teşvik edilir.

Almanya'da Eğitim: Türk Öğrenciler İçin Temel Hususlar

Almanya'da okumak isteyen Türk öğrencilerin dikkate alması gereken birkaç faktör vardır:

- **Vize İşlemleri:** Öğrenci vizesi almak uzun ve karmaşık bir süreç olabilir. Tüm gereksinimlerin zamanında karşılanmasını sağlamak için erken hazırlık önemlidir.
- **Dil Gereksinimleri:** Birçok program Almanca yeterliliği gerektirir. Başarılı bir entegrasyon için en az B2 veya C1 seviyesine ulaşılması önerilir.
- **Yeterliliklerin Tanınması:** Yeterliliklerin üniversiteye giriş kriterlerini karşıladığından emin olmak çok önemlidir. Kabul ofislerine danışmak esastır.
- **İngilizce Dilindeki Programlar:** Özellikle yüksek lisans düzeyinde, Almanya'nın uluslararası yönelimini yansıtan çok sayıda İngilizce eğitilmiş program mevcuttur.
- **Kültürel ve Akademik Uyum:** Destek ağıları, mentorluk programları ve öğrenci organizasyonları, Alman eğitim ve kültür ortamlarına geçişi kolaylaştırabilir.

İşbirliği Fırsatları

Türk ve Alman eğitim kurumlarının işbirliğini geliştirebileceği bazı yollar şunlardır:

- **Değişim Programları:** Kültürel anlayışı ve akademik ortaklıkları geliştirmek için öğrenci ve öğretmen değişimlerini kolaylaştırmak.
- **Dil Hazırlığı:** Türk okullarında Almanca dil kursları ve sertifika programları sunmak.
- **Müfredat Hizalama:** Türk ve Alman eğitim standartlarının uyumlaştırılması için müfredat geliştirme konusunda işbirliği yapılması.
- **Bilgilendirme Toplantıları:** Vize gereklilikleri, üniversite kabulleri ve yaşam düzenlemeleri hakkında seminerler düzenlemek.
- **Öğretmen Gelişimi:** Türk eğitimcilerin Almanya'daki mesleki gelişim programlarına katılmaları için fırsatlar yaratılması.

Sonuç

Çeşitliliği ve derinliğiyle Alman okul sistemi, öğrencilerin potansiyellerini geliştirmeleri ve hedeflerinin peşinden gitmeleri için çok sayıda fırsat sunuyor. Almanya'nın erişilebilir eğitim taahhüdü, büyüyen İngilizce program portföyü ile birleştiğinde, Türk öğrenciler için cazip bir destinasyon haline geliyor. Geleceğe bakarken, eğitim topluluklarımız arasındaki bağları güçlendirelim. Birlikte, gelecek nesli giderek daha fazla birbirine bağlanan bir dünyada başarılı olmak için gereken beceri, bilgi ve kültürlerarası yetkinlikle donatabiliriz.

Xavier WASSON
Fransa Eğitim ve Kültür Ataşesi

FRANSA EĞİTİM SİSTEMİ

Sistemin Genel Hatları

Fransız eğitim sistemi 5 ana ilkeye dayanmaktadır. Zorunlu eğitim 3 yaşından itibaren başlayıp ücretsiz bir eğitimidir. Eğitimin temel ilkeleri tarafsızlık, eğitim özgürlüğü ve laiklik olarak belirlenmiştir.

3-16 yaş arası zorunlu eğitim, her öğrencinin toplumun beklentilerine hakim olmasını sağlamalıdır.

Beceri, bilgi ve kültürün geliştirilmesi kazanımların temelini oluşturur. Bu kazanımlar 4 döngü halinde düzenlenmiştir:

- Anaokulunu kapsayan ilköğretim öğrenme döngüsü, ilkokulun ilk üç yılını kapsayan temel öğrenme döngüsü ve ortaokulun ilk üç yılını kapsayan ortaöğretim öğrenme döngüsü olarak ifade edilebilir.
- İlkokulların ilk üç yılını kapsayan konsolidasyon döngüsü,
- İlkokul ve yüksekokul arasında bir köprü oluşturan süreç,
- Kolejin yani orta okulun son üç yılını kapsayan döngü.

Bu zorunlu eğitimin sonunda, öğrenciler ulusal bir diploma olan “Diplôme du brevet des collèges” / Orta okuldan mezuniyet diye tanımlayabileceğimiz bir sınava girerler.

Ortak Temel, müfredatın tüm branşlardaki tüm öğretmenlerin sahip olması gereken beş beceri etrafında düzenlenmesini sağlar.

Tüm ders alanlarındaki öğretmenler öğretimlerine yatırım yaparlar (düşünme ve iletişim için farklı dillerin öğrenimi, düşünme ve iletişim kurma dilleri, öğrenme yöntemleri ve araçları, kişisel ve yurttaşlık eğitimi, doğal ve teknik sistemler, dünyanın temsilleri ve insan faaliyetleri).

Lise, genel, teknolojik ve mesleki bölümler olmak üzere üç yıl olarak düzenlenmiştir.

Zorunlu eğitim sadece 16 yaşına kadar geçerli olsa da beklenen niteliklere sahip olmayan gençlerin 18 yaşına kadar zorunlu eğitim alma zorunluluğu vardır.

Bakalorya için ya lise de ya da iş bağlantılı bir eğitim merkezinde hazırlanmak mümkündür.

Dil politikası

Modern diller anaokulundan itibaren öğretilmektedir. İkinci bir modern İngilizce de dahil olmak üzere ikinci bir modern dil orta okul seviyesinde tanıtılır ve üçüncü bir dil lise de öğrenilebilir.

Yabancı diller günlük olarak kullanılmakta ve modern dillerin öğretimine paralel olarak diller ile dil dışı konuların yabancı dilde öğretilmesi için programlar geliştirilmektedir.

İlkokuldan itibaren Avrupa veya uluslararası bölümler

Fransızca Uluslararası Bakalorya, aşağıdakilere olanak tanıyan geniş bir dil yelpazesinde alınabilir.

Yüksek standartlara sahip iki dilli veya üç dilli yollar.

Kapsayıcı okullar

2005 yılından bu yana yasa, tüm öğrencileri okula kabul etmeyi ve onlara aşağıdaki öğrenme yollarını sunmayı mümkün kılmıştır.

Özel eğitim ihtiyaçlarına göre uyarlanmıştır.

Bu, hasta, engelli veya öğrenme güçlüğü çeken ya da yabancı dil konuşan öğrenciler için geçerlidir.

Öğrenme güçlükleri; Okullarda aşağıdakileri sağlamak için destek önlemleri alınır mümkün olduğunca ana akım sınıflara dahil edilmelerini sağlamak için okullar yeni sınıflar oluşturmaktadır.

Devlet veya Özel okul

Zorunlu eğitime, öğretim özgürlüğü ve aşağıdakiler arasında okul seçimi eşlik eder.

Tamamen veya kısmen Devlet tarafından finanse edilen devlet okulları ve sözleşmeli devlet okulları ve kamu finansmanı olmayan özel okullar.

Öğrencilerin sadece % 2'si sözleşmeli ve kamu finansmanı olmayan okullara gitmektedir.

Müfredat sadece devlet tarafından finanse edilen okullarda zorunlu olsa da sözleşme çerçevesi dışındakiler de dahil olmak üzere tüm okullar, öğrencilerini yukarıda belirtilen Ortak Taban'daki beş yeterlilik alanına hazırlamak zorundadır.

Emin ÇAPA
Gazeteci

YENİ DÜNYAYI ANLAMAK,HAZIR OLMAK

Dünkü konuşmalarda şahane, harikulade, mükemmel şeyler dinledik. Türkiye'nin nasıl çağ atladığını, TIMSS'te rekorlar kırdığını dinledik. Biliyorsunuz benim susmama özelliğim çok ünlü. Beni de buraya çağırdığınıza göre bir gazetecinin dilini tutmayacağı belli olduğuna göre ben de oturdum, sabah 4'e kadar sunumumu değiştirdim. Yeni bir sunum yaptım. Normalde 3 sunum yaparım, birini seçerim. Bu sefer 4 sunum. Neyse, inşallah memnun kalacaksınız.

Burada olmanın benim için özel bir durumunu var. Bazen insan kendi yaptığı şeyin ne kadar önemli olduğunu, kendi işinin ne kadar önemli olduğunu unuttur ve algılayamaz. Bence siz de bu durumdasınız. Size bunu bir hatırlatmak istiyorum, kendi zamanımdan çalarak aslında. Ben dezavantajlı bir ailenin çocuuyum. Gelir olarak değil ama eğitim olarak. Benim annem ilkökul mezunu, babam okumayı askerde öğrenmiş. Ailemin bana eğitim konusundaki şeyi histerikti. Ben roman okurdum, yere yatardım mesela ve diyelim ki tuvalete gittim, geldiğimde romanımın kapağı kapatılmış ve yüksek bir yere konulmuş görürdüm, kutsal kitap muamelesi yapılırdı bizim evde. Rahmetli annem bana okula gittiğimde okuma yazmayı, çarpmayı, toplamayı ve bölmeyi öğretmişti. İlkokulda millet çizgiler çiziyor, ben bölme, çarpma biliyorum. Bu seviye. Neden? Takıntılılar, kendileri okuyamamışlar.

Babam 2018'in Aralık ayında vefat etti. 2018'in Şubat ayında babamı ziyarete gittim. Alzheimer konusunda o zaman bir klinikte yatıyor, adını unutmuş, altı bezleniyor, kim olduğunu bilmiyor babam. Babam her zaman bir şeye takardı. Oğlum sen okudun mu? Adını bilmiyor, altı bezleniyor bu adamın. Kendi adını bilmiyor. Evet baba, okudum. Oğlum, seni ben mi okuttum, başkalarına muhtaç mı oldun? Ben bunu anlatırken her zaman böyle bir gözlerim doluyor takdir edersiniz ki. Bir de tabi kaybettim babamı. Hayır baba, beni sen okuttun. Bir ayı aştı bu böyle. Seni ben mi okuttum, sen okudun mu? Böyle gitti. Sonra unuttu, başka şeylere taktı. Aradan 6 ay geçti. Oğlum Kanada'dan geldi. Her sene bir tekne turuna gidiyoruz bir grup arkadaşla çok uzun yıllardır. Öncesinde babama gittik. İşte baba ben senin oğlun Emin, bu senin gelinin, bu da senin torunun Sencer. Babam bana bunu okuttunuz mu dedi. Bakın. Altı bezleniyor, kendi adını bilmiyor, beni tanımıyor. Bunu okuttunuz mu dedi. Evet baba. Yabancı dil de öğrettiniz mi dedi. Nasıl yani? Babam 3.5 ay sonra vefat etti. Siz o babanın hayalini gerçekleştirmek zorunda olan insanlarsınız. Siz Emin Çapa'yı ve Emin Çapa'nın oğlunu yetiştiren insanlarsınız. Lütfen yaptığınız işin ne olduğunu unutmayın. O yüzden başlangıçta ben size bunu anlatmak istedim. Siz busunuz. Siz beni yaratan öğretmenlerimsiniz. Siz beni var eden, annemle beraber beni var eden, eğitim anlamında söylüyorum. Lütfen bu sorumluluğunuzu bilerek davranın. Bu sorumluluktan kaçmayacaksınız.

İkincisi, buraya gelmeden önce Zafer Bey ile konuştum, işte ben şunu anlatacağım, bunu anlatabilirim, bu öyle mi olsun, şöyle mi olsun diye bir araya geldik. Sunumumu değiştirirken bir şeyin daha farkında oldum. Burada bir şey konuşmuyoruz. Eğitim ne için? Niye eğitim veriyorsunuz? Eğitim ne için vardır? İnsanlar neden eğitilirler? Niye ihtiyaç var eğitime? Eğitimin tarihine baktığınız zaman bunu görüyorsunuz. Size bir sürü kitap tavsiye edebilirim. Bu yüzden ben eğitime takıntılıyım. Takıntı derecesinde verilere bakıyorum, nasıl olması gerekiyor, ne oluyor. Sizin gibi değilim tabii ki. Sizin işiniz bu, sınıfa giriyorsunuz. O yüzden izniyle ben size birkaç bir şey söylemek istiyorum.

Şimdi arkadaşlar, bir insan karar alırken ne iş yaptığınızdan bağımsız olarak hayatınızda aşk, iş dahil olmak üzere neyse o karar iki şeye dayanırsınız. Bir tanesi aldığınız eğitim, ikincisi geçmiş tecrübeleriniz. Buna göre hareket edersiniz ve fakat bu oyunun kuralı değişmezken, oyun aynı şekilde devam ederken işinize yarar. Oyunun kuralı değiştiğinde aldığınız eğitim size ayak bağı olur, gidemezsiniz. Tecrübeleriniz size ayak bağı olur. Şu anda dünyada oyunun kuralı değişiyor. Annenizin, babanızın aldığı eğitim yıkıldı, bitti. Sizin aldığınız eğitim anlamını yitiriyor. Hepimizin aldığı eğitim anlamını yitiriyor. Bildiğimiz eğitim, gördüğümüz dünyanın sonu geldi. Bunu görmeyenler, tıpkı Osmanlı'nın aydınlanma çağını görmediği, sanayi devrimini görmediği için bir imparatorluk kaybettiğimiz gibi kaybedenlerin safında olacak. Bunu görmemiz lazım. Dünya üzerinde kurulmuş olan en önemli imparatorluklardan biri; Britanya İmparatorluğudur. "Üzerinde güneş batmayan imparatorluk" denir biliyorsunuz. Her an bir yerinde toprağa güneş doğar. Dünya üzerindeki haritaların, sınırların önemli bir kısmında ya sınırları Britanya belirlemiştir ya da belirleyen anlaşmanın altında imzası vardır bizim ki gibi. İmparatorluk kitabını okursanız inanılmaz anlatır bunu nasıl yaptığını. Kendi imparatorluğuna son veren, yani imparatorluğunu kaybetmeyen, kendisi bitiren tek ülke Britanya'dır.

Churchill diyor ki "Geleceğin imparatorlukları, zihnin imparatorlukları olacaktır". Yani gidip bir yeri işgal etmenize, topraklarını almanıza gerek yok. Zihinleri işgal edeceksiniz, sizin zihniniz onun zihninden daha iyi ya da daha güçlü, daha iyi eğitilmiş olacak. Biliyorsunuz Godot gelmez. Oyunun sonunda şöyle derler; Ya Godot gelmiyor, hadi gidelim. Ama gelecek gelir. Benim bu ülkede gördüğüm en korkunç şeylerden biri, geleceğin hayal edilen bir şey olduğunun düşünülmesi. Evet, geleceği hayal etmelisiniz. Ama gelecek inşa edilen bir şeydir. Siz kendi yaptıklarınızla kendi geleceğinizi, şirketinizin geleceğini, ailenizin geleceğini, ülkenizin geleceğini, insanlığın geleceğini inşa edersiniz. Gelecek oturup hayal etmeyele olmaz. Bir eylem gerektirir. Hiçbiriniz bir şey yapmayın, sizin iyi bir geleceğiniz olsun, ailenizin, ülkenizin iyi bir geleceği olsun, insanlığın iyi bir geleceği olsun. Böyle bir şey mümkün değil. Ama çok güzel hayal kurmuştuk biz ya. E kur, oturduğun yerde kur. Yazmazsan kimse okumaz, yapmazsan gerçek olmaz. O yüzden ne olduğunu anlamak lazım.

(Slayt) Bu 1.5 sene önce dünyanın en hızlı süper bilgisayarıydı. Saniyede o zaman 420 katrilyon işlem yapıyordu. Geçen sene 537 katrilyona geldi ama dünyanın en hızlı bilgisayarları arasında geriye düştü. İki kentilyon işlem. Ben, Aralık ayında Organik Kimya'ya bir sunum yapmadan önce bunu göstermek istedim. Dedim ki, 6 ayda bir yeniliyorlar, bir bakayım geçilmiş mi? Evet geçilmiş. Olay, bakın bir önceki, sonraki ve şimdiki en hızlı bilgisayar. Ama gelecek sizin yaptıklarınızla değişirken sizi de değiştirir. Çünkü fauna dediğimiz şey, içinde yaşadığınız şey sizi şekillendirir. Siz geleceği değiştirirsiniz, o gerçekleştiren gelecek de sizi değiştirir. Bunların hepsi geçmişi temsil ediyor. Geleceği temsil eden şey bu. Bu ne? Bütün bilgisayar nasıl çalışıyor? Ya birdir, ya sıfırdır. Kapı ya açıktır ya kapalıdır. Sıfır nedir? Yok. Boş küme. Ama bir yerde öyle değil. Bir yerde aynı anda hem birdir hem sıfırdır. Kapı aynı anda hem açıktır, hem kapalıdır. Neresi? Kuantum. Einstein'ın itiraz etme nedeni bu. Ama gerçekliğe karşı çıktığınızda ne oluyor? Einstein bile olsanız sonunda hatanızı kabul etmek zorundasınız. Bu dünyanın ilk ve en hızlı kuantum bilgisayarı. Diğer en hızlı bilgisayarın 47 yıl 2 ayda yaptığını bu 1 saniyede yapıyor. Hiçbir şifre güvende olmayacak. Hiç. Sıfır. Ve daha dramatiği bu. Lütfen bu makaleyi okuyun. Biraz geride kaldı. Ama üstüne yazdığına dikkat edin. 241 milyon kat hızlandı. Gençliğinizde böyle bir şey hayal edebilir miydiniz? Bir şey 240 bin milyon kat daha hızlı, daha iyi, daha güçlü olacak. Böyle bir şey mümkün mü? Değil. Ama şimdi mümkün. Yeni bir çağ bu. Nasıl bir şey? Büyük bir bilim patlamasının eşindeyiz. Bana, Eğitim Bakanlığı verilse ben ne yapacağımı söyleyeyim. Her düzeyde, her sınıfta anaokulundan üniversite bitene kadar bilim tarihi öğretirim. Farklı cepheleriyle bilim tarihi dersi koyarım. İnsanın zihnini açar. Eskiden bilim teknolojiyen çıkardı. İnsanlar yel

değirmeni yapar ama nasıl çalışıyor bilmezlerdi. İnsanlar buhar makinesini keşfettikten sonra termodinamik yasalarını keşfettiler biliyor musunuz? Ama şimdi öyle değil. Birkaç dönüştürücü şey var. Bir tanesi insanlara organ basmanın eşliğindedir.

Bir soru sorabilir miyim? Tek bilinmeyenli denklemlerde neden X'den başlarız? Bilenler el kaldırabilir mi? Neden A'dan ya da alfadan başlamıyoruz da X'den başlıyoruz? Kimse bilmiyor mu? Nedenini söyleyeyim. Hepimiz aynı mı müfredatın çocuklarıyız? Ezberle yavrum, ezberle çocuğum. Çarpım tablosu 2x7 neden 14'tür? Ben kendi oğluma çöplerle gösterdim. İki tane yediyi topla ya da yedi tane ikiyi topla, toplamanın hızlısı. Çöpleri önüne koyup gösterdim kendi oğluma. Çünkü asıl soru şudur; Neden, nasıl ve niçin? Sonuç değildir. Asıl soru, asıl açık zihin "Neden, nasıl ve niçin?" diye sorar. X nereden geliyor biliyor musunuz? Yunanca, yabancı, tanınmayan, bilinmeyen geliyor. Hiçbir şey öğretme, X'den başlat çocuğu, sonra Y'ye, Z'ye git. Böyle bir şey mümkün değil. X, Y, A ne demek? Xeno-nükleik asit, tanınmayan, dünya üzerinde olmayan, yani CRISPR-Cas9 ile kesilmiş, biçilmiş, yeniden yaratılmış. Şu anda Çin'deki çocuklar 6 yaşına girdiler. Anne AIDS, baba AIDS. Çocuklar kesin AIDS'li olacak. Kesildi, biçildi. Burada girmeyeceğim şimdi çok uzun sürer. Yapışmasını, yani bağlanmasını sağlayan AIDS'in engellediler o proteinini. Çocuklara şırınga etseniz AIDS olmayacaklar. Öyle bir çağa gidiyoruz. Çok uzatmayacağım.

İnsanın en önemli organı beyindir. Evrimsel olarak beyin inanılmaz bir şeyle korunur. Kalbiniz gibi göğüs kafesiyle korunmaz. Dışarıyla hiçbir teması yoktur. Kan beyin bariyeri diye bir şey var, kendi kanına güvenmiyor beyine giderken. Düşünün ne kadar değerli bir şey. Beyin üretebilir miyiz? Henüz değil. Ama bu üstte gördüğünüz hanımefendi (slayt) Alzheimer. Ben onu babam alzheimer olunca takip etmeye başlamıştım. Alzheimer ve parkinson çalışıyor. İngilizce sözlüğe Organoid diye bir sözcük girdi. Organoid şu demek; İnsan tarafından üç boyutlu yazıcıda basılan organlar. Hanımefendi, frontal korteksten alınan kök hücreden, orada gördüğünüz nohut tanesi kadar küçük beyincikler yaptı. Alttaki beyefendi Harvard'da, hanımefendi İskoçya'da araştırmacı. Hattaki beyefendi Amerika'da. O da bunları 550 gün yaşıyor ve sinapsler oluşturuyor. Yani beyin hücreleri. Şu anda büyük bir etik tartışma var. Tabii bizim konumuz değil, biz çok mühim şeyler konuşan bir milletiz. Çok büyük bir tartışma var. Eğer sinapsler varsa bu düşünüyor demektir. Düşünen bir şeyin üzerinde böyle deneyler yapabilir miyiz diye bir tartışma var. Yaşam yaratabilir miyiz hiç yoktan? Richard Feynman, tarihin en büyük fizikçilerinden biri, 20. yüzyılın en büyüklerinden biri, orası kesin. O diyor ki "Ben bir şey yapamıyorsa anlamamışımdır, anladıysam yaparım." Bu gördüğünüz beyefendi Güney Danimarka Üniversitesi'nden Martin Hanczyc, ben kendisiyle tanıştım. Şirketin adını: Doulix. Bu beyefendi, hiç yoktan su içinde stabilize edilmiş proto hücre, Türkçe'de ön hücre diyoruz, ön hücre yarattı. Geleceğin imparatorlukları geldi. Zihin çağı geldi.

Size birkaç bir şey göstereceğim, bunları hızlı hızlı geçeceğim. (Slayt) Şimdi bu robotu görmüşsünüzdür. Ben fiziken de gördüm. Bu Atlas 2, Atlas 3 çıktı. Bu Atlas 2'nin yaptığını ben yaparım diyen var mı? Çünkü tarihi dönüştüren bir şey göreceksiniz birazdan. Şimdi bakın, takla atıyor ve ters parende. İçinizde ters parende atabilen var mı bilmiyorum, ben atamam. Bu önemli değil. Bakın kalçasındaki sensörler enerjiyi nasıl emiyor? Asıl önemli olan bunu nasıl öğrendiği. Arkadaşlar olay şöyle oluyor, sizi işe aldım, ne yapıyorum? Bir mesleki eğitim veriyorum. Siz ayrılırsanız yerinize gelene de. Burada olay şöyle oluyor. Parende atmanın veya vücudun dengede kalmasının nasıl olduğunu, mekaniğini mikro saliselerle bölerek, basarılı parende atanları görüyor, vücut ağırlığı. Arabalarda ağırlık merkezi, arabanın dışına çıktığında araba devrilir. Bunu görüyor. Onlarca defa parende atıyor. Atlas 2 bunu öğrendiği anda bütün robotlar öğrenmiştir. Atlas 2'yi kim geliştirdi biliyor musun? DARPA. Amerikan ordusuna teknoloji geliştirdi. Bunlar sizi öldürmeye gelecekler, işte insanlar buraya geldiler.

Şimdi bir diğer önemli konu, Japonya'da çok büyük bir sorun var. Japon nüfusu çöküyor ama Japonya göçmen almak istemiyor. Binlerce ada var. Adalara nasıl gideceğiz diyorlar ve kaptanı olmayan taksi gemiler ürettiler. (Slayt) Bakın hiç kaptanı yok bunların. Şakır şakır yolcu taşıyorlar. Japonya 2040'a gelindiğinde, denizle yaptığı dış ticaretin, ada olduğu için tamamına yakın dış ticaret yapıyor, hava yolu hariç, ticaretinin tamamına yakınına hiç tayfası ve kaptanı olmayan gemilerle yapmak istiyor.

Bakın (Slayt) bu bir tarım robotu. Sydney Üniversitesi'ninkini aldım ben size. Tarım bile baştan yaratılacak. Her şey. Nasıl çalıştığını şimdi bir görün: Kızıl ötesi ışınlarla bakıyor. Tıpkı yıldızlara bakıp, içinde demir var, bakır var, oksijen arıyorum dediğimiz gibi spektrometreyle çalışıyor. Ürün şekerlendi mi elma? İçinde ne kadar şeker var? Bunların hepsini anlamaya çalışıyor. Bakın nasıl baktığını görüyorsunuz. Tek tek ilaçlıyor, hangisinde hastalık var veya hangisinin gübreye ihtiyacı var. Bize yeni bir çağın başladığını gösteren şeyler bunlar. Bu normal kamerayla gördüğümüz, bu da öbür kamerayla gördüğümüz, detaylı bir şekilde tarıyor. Biliyorsunuz şu anda traktörler var, yaban otlarını lazerlerle yakıyor. Daha fazla uzatmayacağım.

Peki soru şu, bütün bunları mümkün kılan nedir? Bunlar nasıl oluyor? Herkesin bildiği ama bir türlü üzerinde düşünmediği bir sırrı göstereceğim şimdi size. Bu gördüğünüz (slayt) Samanyolu galaksisinin gaia uzay teleskobuyla onlarca yıllık çalışmasının sonucunu geliştirmiş olan görüntüsü. Samanyolu galaksisinin parmak izini görüyorsunuz. Aşağıda büyük Macellan, öbürü küçük Macellan ve uydu galaksiler. Bu gördüğünüz Hubble Uzay Teleskopu'nun 10 yıl boyunca çektiği fotoğrafların birleştirilmesinden oluşuyor. Burada gördüğünüz her ışık küresi bir galaksi. İçinde 200 ila 400 milyar yıldız var. Ben ilkokula giderken evrende 50 milyon galaksi var deniyordu. Ben üniversiteye giderken 50 milyar oldu. Şimdi 2 trilyon galaksi olduğu tahmin ediliyor. Bunların her biri galaksi, içinde yüz milyonlarca yıldız var. Ama bu görünür evrenin, görünür evren görebildiğimiz, ışığın bize gelebildiği evren, eğer ay kadar olsaydı evren, bu kadar olacaktı, o kırmızı leke kadar. Bu gördüğünüz fotoğraf. Biz, bu fotoğrafta kaç galaksi var? Kaç yıldız var? Kaç gezegen var? Kaçının uydusu var? Kaçının içinde hayat var? Bilmiyoruz daha. Çünkü bilimiz çok sınırlı. Ama bir şeyi biliyoruz. Bu yıldızlar, bu galaksiler, bu kara delikler, bu üzerinde durduğumuz bu otel neden yapıldı biliyoruz. Hepsini biliyoruz. Eğer evrende bir şey varsa insanın en büyük başarılarından birine bakıyorsunuz. Evrende bir şey, bir element varsa buraya girmediyse bir gün girecek, keşfedeceğiz. Her şey bunun içinde, bütün evren bunun içinde ve bu ne? Kim keşfetti bunları?

(slayt) Lyon sütunu şeklinde gördükleriniz insanlığın karanlık çağından beri bildiklerimiz. Yani ne onlar? İşte altın, gümüş, demir gibi, bakır gibi. Bir tane fakir ülke, gariban ülke görüyor musunuz? Almanya'ya bakın gariban gariban orada duruyor. Bizim coğrafyamızdan bir tane yok. Japonya oraya bayrak koymak için ne yaptı biliyor musunuz? Yıllarca kendini paraladı. Nasıl? Zenginliğin, uygarlığın, refahın, gücün, teknolojinin sırrı o zaman nedir? Evet, uygarlığın, refahın, teknolojinin, zenginliğin hepsinin sırrı bilimdir. O zaman biz başka bir şeye geliyoruz. Soru şu, bilim nedir? Nedir bilim? Şu anda ben size bilimin ne olduğunu göstereceğim. Bilimsel olmayan bir şekilde, bilim nedir? (Slayt) Bilim budur. Bilmediğimiz, o sonsuz bilgi deryasının içinde yaktığımız küçücük bir ışıktır. Aydınlatın önümüzü, bilelim, görelim, anlayalım ve kavrayalım diye. Başka hiçbir şey böyle bir şey yapamaz. Sadece bilim bunu yapabilir. Bilim budur. Siz bilime sahip çıkmazsanız, onun yanında durmazsanız o zaman ne olur? Hepimiz karanlıkta kalırız. Yolumuzu kaybederiz. Sineklerin tanrısındaki gibi hurafeye, batıla teslim oluruz. Ne yapacağımızı ne yöne gideceğimizi bilemeyiz. Kayboluruz karanlığın içinde. Çünkü bize ışık tutacak bir şey yoktur. Tek şey nedir? Sadece, sadece o gerçek anlamda bize ışık tutar. Bir Japon, bir Koreli, bir Alman için fark etmeksizin inanan inanmayan, şu veya bu dinden olan için fark etmeksizin, sadece o yolunuzu aydınlatır.

Kaybolursunuz. Yönünüzü, doğuyu batıyı, kuzeyi güneyi, ne tarafa gitmek istediğinizi bilemezsiniz ve karanlık korkuyu, düşmanlığı, kabusu getirir. Kabuslar karanlıkta olur.

Peki, o zaman tekrar sorarım. Bilim nedir? Biliyorsunuz, Karl Popper'ın tanımları üzerinden çok gideriz. Ama benim sevdiğim ve sizin öğrencilerinize vermek istediğim tanım, Isaac Asimov'un tanımıdır. O yüzden onu size göstereceğim. Ama öncesinde o karanlığı, bakın Einstein böyle diyor, gerçeklikle, gerçeklik ne, evrende çözmemiz gereken, mikro ve makro evrende çözmemiz gereken her şey gerçekliktir. Bilimde vardığımız düzey ilkindir. Ama sahip olduğumuz tek şey, en değerli şey odur. Onu kaybetmememiz lazım. Peki Einstein'dan sonra Asimov ne diyor? Bilimi nasıl tanımlıyor? Diyor ki, bilim bir isim değil fiildir. Yani bir şey yapman lazım. Bir araştıracaksın, okuyacaksın, mantık yürüteceksin, matematik kullanacaksın, onu yapacaksın. Bir şey yapacaksın. Bir fiil, orda durmayacaksınız, bir şey yapacaksınız. Zihinsel veya deneysel bir şey yapacağız. Herkes bilimi varılan sonuçlar dizisi zanneder. Bilim varılan sonuçlar dizisi değildir. Bilim doğrulanarak ilerler zannedersiniz. Bilim yanlışlanarak ilerler. Einstein diyor ki, görülen lehine bir sürü delil vardır. Ama aleyhine bir delil olsa, bir tek delil bulunsa çöker. Evrim aleyhine bir tek delil bulunsa, mesela antik DNA'sı olmayan bir canlı bulsak, evrim çöker. Ama bulamadık. Sadece boş boş konuşuyoruz. Benim için ölçüt nedir? Söyleyeyim. Ben evrime inanıyorum. İnanmıyorum diyene ben pespaye insan derim. Neden? Bilim inanç konusu olabilir mi? Yanlışlanacaksa yanlışlanır. Gidip başka bir şey bulacağız. Çözüm bulacağız yani neyse o, onu bulacağız. Bilim bir inanma konusu değildir, varılan sonuç değildir. Evrene nasıl bakacağız? Biz bu evreni nasıl anlayacağız? İçerideki yani mikro ve makro kozmosu nasıl anlayacağız? Sorunlarımızı nasıl çözeceğiz? Hurafe, inanç, batıl bunlarla mı? Yoksa deneyeceğiz, düşüneceğiz, matematiğe vuracağız, kimyaya vuracağız, fiziğe, coğrafyaya, neyse onlara vuracağız. Bilim budur. Evrene bir bakış biçimidir. Kendimize, hayatımıza, her şeye bir bakış biçimidir. Onun için ben hayatımın her anında akıl ve bilimin içinde hareket ederim. Yarın dün gibi değil. Yeni yollar, yeni bakışlar kazanmamız lazım. Yeni bir dünya inşa ediliyor ve hocalarım eğer bu dünyanın inşasına sahip çıkmazsanız çok kötü şeyler olacak. Ben kendime şunu sorarım: Çok eleştiriyorsun, senin elinde olsaydı Türkiye'de neyi değiştirmek isterdin?

(slayt) Bu dünyadaki ülkelerin inovasyon, teknoloji ve bilim üretme kapasitelerini ölçen bir harita, görüyorsunuz çok ayrıntılı. Hindistan'ın kuzey ile güneyi arasında farkı var. Çin'in sahili ile iç kesimleri arasında farkı var. Yeşil renkle görülenler temel bilimi, temel inovasyonu yapanlar. Sarı renkle görülenler temel bilimi yapmıyor ama ondan bir ürün geliştiriyor. Temel bilimi alıyor ve bir ürün geliştirebiliyorlar. Ülkeniz önce sararsın sonra yeşil olsun istemez misiniz? İsteriz tabii ki. Ben bunu değiştirmek isterim. (slayt) Bu ne? Bu da TÜİK verileriyle Türkiye'deki sanayi şirketlerinin teknoloji seviyesi. Bakın, yüzde üç değil, binde üç. Bunu değiştirmek istemez misiniz? İstersiniz. Bu ülke hepimizin. Bunu değiştirmek isteriz. İnsan yaşlanınca anne babasından daha çok alıntı yapıyor, rahmetli annem derdi ki: Canımız cennet istiyor ama günahlar koyuvermiyor. Çünkü günahları başkası yapıyor. Başkasının günahları bize yazıyor. Öyle değil. İsteseydin yüksek teknolojiye yatırım yapardın. Hala en düşük teknolojiye yatırımı destekliyorsun. Dostlarım, peki yapabilir miyim, değiştirebilir miyim? Soru bu değiştirebilir miyiz?

Sayın Bakan Timss'teki başarıyı anlattı ama artı işaretlerini neden söylemedi? İngilizcesinde artı işaretleri, altta da açıklamalar var. Dördüncü sınıf çocuklarının girmesi gereken sınıfa beşinci sınıf çocuklarımızı soktuğumuzu neden söylemedi mesela? Türkçe raporda yok bu arada o artı işaretleri. Diyor ki okullarla işişare ettik ve hazırlandılar. Aa nasıl? Ransom seçmedin, rastgele seçmedin, temsil yeteneği olan öğrenci seçmedin, okulları seçtin. İstediğim kim olduğu fark etmeksizin bütün çocukların en iyi eğitimi alması. Benim istediğim bu, bunu yapmalıyız. Benim doğmamış torunumun geleceğinden bahsediyoruz burada. Bu iktidarla

alakalı değil, Eurovision şarkı yarışması değil, kaçınıcı olduğumuzun bir önemi yok. Benim sorunun ne? Matematikte, Kimyada nedir benim sorunun? Özel okulda, resmi okulunda nedir benim sorunun? Nasıl çözerim? Benim bunu bulmam lazım. Bunu bulmalıyız.

Abide'yi bilenler var mı? Abide, Türkiye gibi doğu toplumlarında şöyle çok önemlidir. İsimler çok önemlidir. Böyle titriler, ünvanlar çok önemlidir, böyle büyük büyük. Akademik başarıyı ölçmeye değerlendirme sistemi Abide. İki tane test yaptılar. İnternette bir hafta kaldı. Neden? Emin Çapa yayın yaptı. Bulamazsınız internette, ben size atayım. Eskidi ama bir şey değiştiğini zannetmiyorum. Abide'ye göre, neden Abide yapıldığını da size söyleyeyim. PISA bizim değerlerimizi ölçmüyor. Bana dava açıldı. Dedim ki, matematik sizin değeriniz değil mi, Fizik, Kimya sizin değeriniz değil mi bunlar? Bunu ölçüyor. Bir de kendi dilinde okuduğunu anlama. Abide'yi yaptılar, sonuç şu. Bin öğrenciden ikisi bir metinde, Türkçe bir metinde derine gömül bilgisi bulabilir. Bilmediğimiz bir olayla karşılaştığımızda ne yaparız bilimsel bir şekilde açıklayacağız. “Türkiye’de 9.sınıf öğrencilerinin % 64’ü modern dünyada yaşamını sürdürece kadar Matematik bilmiyor”. Abidenin sonucu. Nasıl? % 64 modern dünyada yaşayacak kadar matematik bilmiyor ve bu çocukların suçu değil mi? Hiç Milli Eğitim Bakanlığı tarafından üstüne alınan yok. Bu yüzden de çok sinirlendiler bana. Ankara’da bir kişi sorumlu değil. Hiç sorumlu yok. Bu sizin partiniz, bürokratiniz veya başka bir şeyle ilgili değil. Bu, bu ülkenin geleceğiyle ilgili bir konu. Bunu bizim ciddi ciddi konuşmamız lazım. Bu devletin yaptığı araştırma. Ortaokul ve lise seviyesinde çocuklarla yapılıyor.

Bu ne? (slayt) Konuşuyoruz, anlaşıyoruz. Neden anlaşıyoruz? Aynı dili konuşuyoruz gibi. Aynı dili konuşmuyoruz. Wittgenstein diye bir adam var, bayılıyor kendisine. Sözcüklerin bir anlamı yoktur. Sözcükleri onu kullanan insanların yüklediği anlamın önemi vardır, kendi dilinde. Türkçe, çocuklara verdiğimiz eğitim dili yıllarca. Bu ne? Dünya sıralamasında ODTÜ (slayt). Bir zamanlar siz, eğer ODTÜ mezunuysanız, son on yılı aldım “Dünyanın en iyi yüz üniversitesinden birinden mezunum ben”, diyebilirdiniz. Ama eğitimimiz çağ atladığı için TIMSS’te olduğu gibi. Ben hep şey derim, enflasyon düşüyor ama yukarı doğru düşüyor. Hani gök itimi varmış, yerçekimi yokmuş ya, böyle yukarı doğru düşüyor enflasyon bizde. Bu da öyle. Yükseliyoruz ama aşağı doğru yükseliyoruz. Peki, bu ne? (slayt) Yakında Boğaziçi diye bir üniversite kalmayacak, zaten şu anda da yok Boğaziçi diye bir üniversite. İtiraf edin. Bu ne? Olabilir mi böyle bir şey? (slayt üniversite sıralama listesi). Bir zamanlar ilk 100’de, 250’de üniversitelerimiz vardı. Buyurun durum bu. Bu ne? (Slayt) Hollanda dediğiniz ülke 16,5 milyon. Ben de 18 milyon üniversite öncesi öğrenci var. Biraz önce Finlandiya’yı dinlediniz. Finlandiya’nın nüfusu 5,6 milyon. Ben de ilkokul öğrencisi sayısı 5,8 milyon. İşlemez bana onlar. Buyurun, Hollanda. Bizim kadar milli geliri yaratıyor 16 milyon, İstanbul kadar nüfusla. İlk yüze 6 üniversitesi sokmuş, ilk 250’yi 12. Hiçbirinde yokuz. Bir zaman vardık, üç taneydi. On ikiye üçtüyü hiç değilse.

Evet, Kore. Kore mucizesi, çok çalışanlar. Yok ya, bilimsel olarak hareket etmiyor iseniz istediğiniz kadar çalışın. Koşu bandına gidiyorum. Spor yapıyorum. Bir yere gidiyor muyum? Hayır. Neden? Koşu bandında koşuyorum. Bir yere gitmiyorum. Olduğum yerde, olduğum yerde dönüyorum. Bir yere gitmiyorum. Enerji harcıyor muyum? Harcıyorum. Ama bir yere gidiyor muyum? Bu da Almanya. Nasıl olur Türkler ilk yüze hiç üniversite sokmaz ve koca Almanya nasıl sekiz sokar? Yazıklar olsun bize diyerek üzüntüden kahroluyorlar. Utanç içindeler. Kafanızı kuma gömmeyin.

Bitiriyorum, sürem azalıyor. Aslında size anlatmak istediğim çok şey var. Ama bakın dostlarım şunu görüyor musunuz? (slayt) 2016’dan bu yana Türkiye’de hangi okul ne yaptı bunları göremiyoruz. En son veri 2016. Gerekçe ne? Okullar reklam için kullanılmış, başarılıysa zaten kullansın. Ama sen de öyle düşünüyorsan ki bence yanlış ama diyelim ki öyle

düşünüyorsan okul adı verme bari. Ama bir şeyi gizlemek istediğini ben biliyorum senin. Ben kaç yıllık gazeteciyim. Şimdi dostlarım, bakın aslında özeller de çok başarılı değil. Bir tek yanıt bile fark ettiriyor. Aslında sistem toptan hasta. Düzeltmemiz lazım. Özeli de devleti de hepsini düzeltmemiz. Çünkü bunun özeli devleti yok. Senin çocuğun, benim çocuğum yok. Bu çocuklar bizim, geleceğimiz. Benim ülkem, insanlığın. Bizim bunlar.

Peki gizlenen gerçek nerede? Sizce neden açıklanmıyor artık? 2016'da ne oldu bu ülkede? Bir darbe teşebbüsü oldu. Biz ne biliyorduk? FETÖ'cüler soruları çalıyorlar. Aa İmam Hatipler şahane! Birinci! Üniversite birincileri çıkıyor, çok başarılı! Bir efsane yarattık. Giren bin çocuktan lisans yerleştirme yani açık öğretim falan yok bunun içinde 162'si bin çocuktan. Arkadaşlar, birbirimize yalan söylemeyelim. Doktora gidiyorum, doktor "Al şu tahlilleri yaptır getir" diyor. Tahlilleri yaptırıyorum, bir bakıyorum, kan değerlerim, üre değerlerim rezil. Doktor anlayacak, kendime bakmamışım, düzeltiyim bunları, ayıp doktor görmesin. Temizlikçi gelmeden kadınların evi temizlemesi gibi. Bütün değerleri düzeltiyorum, normale geliyor. Doktor bakıyor "Aa Emin Bey, sizin bütün değerleriniz normal, harika". Teşhis yoksa tedavi yok, bırakın teşhis koyalım. Ben koyamam. Benim işim değil. Bürokratlar da koyamaz. Bir tanesi sınıfa girip ders mi vermiş Allah aşkınıza? Kim sınıfa girip ders vermiş Ankara'da, milli eğitimdeki. Bir gel şu öğretmenler bir yazsınlar, bakalım da gör.

Ben bu ülkeye inanıyorum. Bu ülkenin halkına inanıyorum. Ben size inanıyorum. İnanıyorum ben. Neden inanıyorum? Şimdi ben kendi araştırmamı koysam siz Emin'e değer vermezsiniz. Emin kim ki? Başkaları daha değerli. Siz Harvard'a inanırsınız. Ben bunu 30 ülkeyle yapıyorum. Bunu size kısaca anlatmak istiyorum. Şimdi dostlarım bu şu (slayt) ülkelerin ekonomik çeşitlilikleri. Yani bir tek muz mu, bir tek araba mı, bir tek sektörde mi iyiler, ekonomik çeşitlilik. Bu taraf fecaat, bu taraf çok iyiye doğru gidiyor. Bu da yukarı doğru skala, ülkelerin sıçrama potansiyeli var mı? Zıplayabilirler mi? Buradaki ülkelerin ekonomileri çeşitli değil, zıplama potansiyelleri de yok. Yaşıyorlar öyle. Bunlar ekonomileri çeşitli değil ama Endonezya gibi ama zıplama potansiyelleri var. Bunlar, ekonomileri çok çeşitli ama zıplama potansiyelleri yok. Neden? Çünkü bunların arabaları zaten zangır zangır uçuyor. Araba ivmelenemez. İvmeye hızı bilmiyor bu halk. Beni en çok şaşırtan şeylerden biri, ivmeye hızın aynı şey olduğunu zannetmeleri. Gerçekten, hani gençler diyor ya ben şok. Araba daha hızlanamaz, gidemez yani. Gidemiyor. Nasıl gitsin? Zangırdıyor araba, uçuyor bunların. Öyle yetişemezsin sen onlara. Öyle uydurma. Hem ekonomileri çeşitli hem de uçuyor arabaları.

Buradakilerse öyle değil. Bunların ekonomileri nispeten çeşitli ve zıplama potansiyelleri var. Bakın zıplama potansiyelinde Türkiye'nin üstünde bir tek ülke var: Hindistan. Hindistan dışında hiçbir ülke zıplama potansiyelinde Türkiye ile yarışamaz. Benim datalarımda da böyle çıkıyor. Ben 30 ülkeye bakıyorum. Türkiye'nin rakibi olan ülkelere. Japonya'ya, Amerika'ya falan koymuyorum. Ben de tek başına zavallı bir Emin Çapa' yım yani o kadar. Kusura bakmayın. Bu ülkeye inanın. Bu ülkenin yetişmiş insanların, sizin iyi eğittiğiniz insanların nasıl yurt dışında kapış kapış gittiğini Kanada, Almanya gibi..

Benim eğitimde önem verdiğim şey nedir? Ben size söyleyeyim. Ben oğluma hep şunu söyledim; Oğlum, iktisatçı mı olacaksın? Amerika'da iktisatçı olarak ayakta durabilir misin? Oğlum, kimyacı mı olacaksın? Japonya'da kimyacı olarak hayatını kazanabilir misin? Oğlum, mühendis mi olacaksın? Almanya'da mühendis olarak ayakta durabilir misin? Mesele bu. Yerli ve milli çocuk yetiştiriyor. Eee? Kapıkule'nin dışında kimse onu talep etmiyor. Kapıkule'nin dışında kimsenin almadığı bir şeyi üretmenin anlamı var mı? Hayır. Evrensel çocuklar yetiştireceğiz. Tabii ki ülkesini sevecekler, o başka bir şey. Ama evrensel çocuklar yetiştireceğiz. Bilim, akıl evrensel çünkü. Rakibim orada. Bu bana diyor ki, ben boşuna bu ülkeye bağlanmıyorum.

Şimdi bitirirken size bir soru soracağım. Bizim sorumluluğumuz nedir? Sizlerin sorumluluğu nedir? Sizin hiçbir sorumluluğunuz yok mu? Türkiye'de şöyle bir şey vardır. Türkiye'yi cumhurbaşkanı düzeltsin, üniversiteyi rektör düzeltsin, şirketi CEO düzeltsin. Ee, sen kimsin? Sen ne iş yapıyorsun? Kulla vatandaş aynı kişi değildir. İnanıyorsanız, kul olursunuz ve biat edersiniz. Vatandaş hesap sorar, hesap! Vatandaş başka bir bilinçtir. Vatandaş olma bilinci Fransız ihtilaliyle başlamıştır. Vatandaş olmak, kul olmakla aynı şey değildir. Vatandaş hesap sorar. O zaman sorun kendinize ben ne yapıyorum diye? Yeni bir dünya geliyor. Bana derlerdi ki hep, ya sen niçin kuantum okuyorsun ki? Sen niçin DNA okuyorsun ki? Astrofizik. Çok isterdim astrofizik. Arkeoloji ve astrofizik arasında kaldım üniversite şeyinde. Dedim ki arkeoloji çok istiyorum. Hala çok okurum. Ama arkeoloji zengin ailelerinin çocuklarının yaptığı bir şey. Benimki gibi bir ailede astrofizik istiyorum. Yurt dışına hayatımda çıkmamışım. Ailemde üniversiteye giden ilk kişi benim. Şimdi, astrofizik okursam ben aç, bir yere gitme imkanı yok. Dedim ki, ekonomiyi de seviyorum gazeteci olayım, belki oradan bir şey yapabilirim ben. 17 yaşındayım üniversite sınavına girerken.

Arkadaşlar, ben niye bunları okuyorum? Çünkü kendime hep şu soruyu soruyorum. Emin Çapa, bundan beş yıl sonra işini yaparken çocuğun için, halkın için, ülken için nasıl yeni yetkinliklere ihtiyacın olacak senin? Dünya değişirken, başka bir yer olurken halkına ne anlatacaksın? İnsanlara ne söyleyeceksin sen? Benim ızdırabım da bu. Hiç umursamayan halkıma bunları anlatmak. Arkadaşlar, benim hayatım daha iyi olmalıdır. Ailem daha mutlu olmalıdır. Benim okulum, şirketim daha iyi olmalıdır. Benim ülkem daha mutlu, huzurlu bir ülke olmalıdır. Dünya daha güzel bir yer olmalıdır diyor musunuz? Diyorsunuz değil mi? O zaman soru bu, peki buna kim liderlik edecek? Kim sizin hayatınızı daha iyi hale getirecek? Senin çocuğunun hayatını, benimkini, sizin ülkenizi kim daha iyi hale getirecek? Soru bu. Ben ne yapıyorum? Önce bu soru. Ben ne yaptım da sana hesap soruyorum? Ben bir şey yapmalıyım. Çünkü dünya değişmelidir diyenler, ben değiştirebilirim. Kendi hayatım değişmelidir, daha iyi olmalı diyenler, ben değiştirebilirim. Ülkem daha iyi olmalıdır, ben değiştirebilirim. Bunu demiyorsanız, siz aslında değişimi istemiyorsunuz sahtekârlarsınız. Değiştirmek için bir şey yapıyorsunuz. Ne yapıyorsunuz? Benim çocuğumu değiştiriyorsunuz. Bir tane, bir tane bile kâr. Öbür çocuğu değiştiriyorsunuz. Beni yaratıyorsunuz. Beni siz yaratınız.

Gülşen Öztabaş benim ilkokul öğretmenimdir. Beni yaratan kişilerin başında gelir annemle beraber. Cenazesinde de oradaydım, yaşlılığında da oradaydım. O da babam gibi Alzheimer olduğunda da ben oradaydım. O zaman arkadaşlar, dünya değişmelidir ve siz değiştirebilirsiniz. Türkiye değişmelidir, daha iyi, daha güzel olmalıdır. Siyasetten bağımsız söylüyorum ve siz daha iyi bir ülke yapabilirsiniz. Değişmelidir ve ben liderlik ederim. Ben hayatımı böyle yaşıyorum. O yüzden ben kirada oturuyorum ve benim arabam yok. Ben buraya nasıl geldim? Elimde valizim, bastım İstanbul kartı, metroya bindim hop indim havalının içine. Ben hep böyle yaşıyorum. Bir kere iklim krizi var. Hem çevreci geçinip hem de öyle karbon emisyonu. Yok öyle yağma. Her şeyi, her şeyi bilim ve aklın içinde yapacağız. Dünya değişmelidir.

Dönüşmezsek ne olur? Dönüşmediğiniz için bir imparatorluk kaybeden bir halkın parçasısınız siz. Şimdi aynı şey. Dünya yeniden inşa edilirken seyirci kalmamalıyız. Lütfen önce kendinizi dönüştürün, bir şey yapma iradenizi ortaya koyun. Kendinizi dönüştürün, çocuğunuzu dönüştürün. Ailenizi değiştirin. Oradan ülkemiz değişecek, insanlık değişecek. Ama lütfen bilim neydi? İsim değil, fiil. Dönüşüm de bir isim değil bir fiil, bir eylem gerektiriyor. Bu insanların bir şey yapmasına ihtiyacımız var. Size ihtiyacımız var. Mecburuz, başka yol yok. Çok teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için.

Alp KÖKSAL Khan Academy, Türkiye Direktörü

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA EĞİTİME KÜRESEL BİR PERSPEKTİF: KHAN ACADEMY

Sosyal fayda ekseninde, eğitim, teknoloji, dijital dönüşüm ve biraz da gelecek üzerine kafa yoran bir sivil toplum kuruluşu yöneticisi olarak, teknoloji destekli ama insan odaklı yeni nesil bir öğrenme kültürü ve eğitim yaklaşımının yaygınlaşması için çalışıyor ve büyük değişimlerin yaşandığı bir çağda, sosyal ve paylaşmayı seven genç nüfusumuz ile bir adım daha ileri geçmek için önümüzde çok önemli bir fırsat olduğuna inanıyorum. En değerli yatırım, eğitime yapılan yatırımdır. Peki, günümüzde eğitim nasıl değişiyor anlamak için gelin önce dünya nasıl değişiyor ona bakalım.

Bugün dünyayı ve geleceği konuşurken karşımıza sıkça çıkan bazı kavramlar ve kelimeler var. Her şeyden önce hızlanan bir dünyada yaşıyoruz. Yeni teknolojiler, özellikle de iletişim ve bilişim sektörlerinde yaşanan gelişmeler sayesinde dünya her zamankinden de hızlı değişiyor; takip etmekte zorlanır hale geldik. Dijitalleşme hayatın her alanında, her sektöre hakim. Bilgiyi o kadar hızlı tüketiyoruz ki, fazlasını üretebilmemiz, yenilik yani inovasyon yapabilmemiz için paylaşmamız gerekir.

Paylaşım ekonomisi, paylaşım kültürü son yıllarda oldukça popüler kavramlar. Dünya genelinde başarı sağlamış yeni girişimlere baktığımızda, artık satılan şeyin fiziksel bir ürün değil, dijital bir deneyim olduğunu görüyoruz. Bu deneyimin muhakkak ki kişiye özel olması gerekiyor. Kişiselleştirme hayatımızın her alanında, her deneyim için olmazsa olmaz bir öneme sahip. Sebebi de basit, mobil nesil küresel ölçekte sürekli iletişim halinde, adeta tüm dünya birbirine bağlı ve bağlantılı olarak yaşıyoruz. Bu birlikte var olma ortamında her birey kendini farklılaştırmaya ihtiyaç duyuyor. Aynı zamanda paylaşım kültürü muazzam bir veri ortaya çıkarıyor. Ben ilk duyduğumda inanmakta zorlanmıştım, hala da şaşıyorum. Biliyor musunuz, insanoğlu artık her yıl insanlık tarihi boyunca ürettiğine eş değer miktarda veri üretir hale gelmiş. Buna büyük veri diyoruz.

Büyük veriyi nerede depoluyoruz, sahibi kim hepsini tartışmaya devam ederken, tartışmadığımız bir şey var ve o da şu: Algoritmalar ve yapay zeka büyük veriyi bizden çok daha hızlı analiz edebiliyor ve insanoğlundan çok daha hızlı anlamlandırabiliyor. Makinelerle rekabet edemeyeceğimiz alanlar var bunu kabul edelim. Ama veriyi ne amaçla kullanacağımızı hala biz belirliyoruz, yani amacımızı, hedefimizi iyi düşünmeliyiz. Elimizdeki veriyle neler yapabiliriz? Son olarak, tüm bu sürecin sonucunda karşımıza otonom araçlar, otonom platformlar ve popüler tabiriyle robotlar çıkmaya başlıyor. Her geçen gün daha da güçlenen bir yapay zeka ve robotlarla birlikte yaşayacağımız bir gelecek öngörüyoruz. Bir eğitimci olarak şunu soruyorum; peki kendimizi, çocuklarımızı, gençlerimizi, böyle bir geleceğe hazırlayabiliyor muyuz? Nasıl hazırlıyoruz ya da nasıl hazırlamalıyız?

Ben 80'li yıllarda kalabalık ve düşük imkanlara sahip sınıflarda okumuş öğrencilerden biriyim. Eminim aramızda benzer sınıflardan geçen yüzlerce kişi var. Bu sınıflar bugün hala dünyanın büyük bir kısmında var olmaya devam ediyor. Belki kara tahtanın yerini yeşil tahta, beyaz tahta, hatta akıllı tahta almış olabilir ama dersin işleyiş biçimi hala aynı çerçeve

içerisinde, bilgi aktarma odağı ile sürüyor. Bir öğretmen ders anlatıyor, öğrenciler not tutuyor, sınavlar yapılıyor. En iyi öğrenci de, geçer not alan öğrenci de hızla bir sonraki konuyu öğrenmeye devam ediyor. Halbuki her öğrencinin kendine en uygun hızda, ustalaşarak ve eksiksiz öğrenmesi gerekir. Teknolojinin bu denli gelişmiş olduğu bir çağda bilgiye hızla ulaşabilen ve tam öğrenebilen yetkin bireyler, bilinmez bir geleceğe çok daha hazır olarak ilerleyebilecekler.

Bugün dünyadaki sınıfların büyük kısmına egemen olan eğitim modeli, aslında 18. yüzyılda Prusya denen ve artık var olmayan bir ülkede; sanayi devriminin ihtiyaç duyduğu standardize yeteneklere sahip bir iş gücü yetiştirmek için kurgulandı. Öğrenciler aynı işi, aynı sürede, aynı kalitede yapabilecek kısıtlı bir bilgi ve beceri seti ile donatıldıktan sonra okuldaki sıralardan ayrılıp, fabrika ve atölyelerdeki tezgahları, masaları doldurmaya başladılar. Eğer bir aile kurup çocuk sahibi olurlarsa, anne babaları çalışırken çocuklar da yeniden sınıflardaki sıraları doldurdular. Böylece içinden çıkılması oldukça zor bir döngü oluştu; sanayi gelişti, ekonomi gelişti, dünya gelişti. Bugün konuştuğumuz tüm yeni teknolojileri aslında büyük ölçüde bu eğitim sistemine borçluyuz. Maalesef değişmeyen bir şey var ki, o da eğitimin kendisi.

Ne kadar büyük bir kırılmanın eşiğinde olduğumuzu anlamanın belki de en kolay yolu, eğitimin ne kadar uzun süredir değişmediğine ve değişime karşı direndiğine bakmak olabilir. Bugün eğitimde dijital dönüşümü yaşıyoruz, en az 10 yıldır bunu konuşuyoruz. Sanıyorum ki bu konu her sene Geleneksel Antalya Eğitim Sempozyumu'nda birkaç oturumda konuşuluyordur. Eğitimde dijital dönüşümü en kısa haliyle şu şekilde tanımlıyorum: Dijitalleşen bir eğitim ortamında öğrenme süreklilik arz eden, zamandan ve mekandan bağımsız, veriye dayalı ve kişiye özel bir deneyime dönüşüyor. En büyük kırılmanın ise, son birkaç yıldır konuştuğumuz yapay zekanın eğitim ile buluşması sonucunda karşımıza çıkacağına inanıyorum.

Yapay zeka bundan sonra bizimle, geri döndürülemez bir değişim ve dönüşüm sürecinin henüz başlarındayız. Her teknolojik dönüşümde olduğu gibi yapay zeka da insanlık için, eğitim için, riskleri ve fırsatları bir arada barındırıyor. Tam da bu sebeple, önceliğimiz iyi uygulamaları örneklerini çoğaltmak olmalı. Unutmayalım ki teknoloji kullanımı bir amaç olmamalı. Teknoloji sadece bir araç, hangi amaç için kullandığımız önemli. Eğer yapay zekadan kopa çekmek için faydalanırsak o işe yarar, eğer örgün eğitim modelini yeniden düşünmek ve öğrenmeyi ileriye taşımak için kullanırsak eminim o işe yarayacaktır. Yapay zeka öyle sıradan bir araç ya da sadece basit bir teknoloji de değil, insanlığın ilerlemesinde yepyeni bir boyut dememiz yanlış olmaz. Ama genel bir kural var ki: Teknolojiyi kötülük için kullanırsak, kötülük doğar. Teknolojiyi iyilik için kullanırsak, hep beraber daha iyi bir dünya yaratabiliriz. Teknoloji insanın niyetinin güçlenerek vücut bulmuş halidir.

Khan Academy'nin kurucusu Salman Khan, son yaptığı TED konuşmasında çocuklarımız için güvenli ortamı sağlayabilir ve iyi uygulama örneklerini çoğaltabilirsek, yapay zeka eğitimin bugüne kadar karşılaşmış olduğu en olumlu teknolojik dönüşümün itici gücü olabilir diyor. Bu konuşmasında Khan Academy'nin yapay zeka öğrenme ve öğretme asistanı Khanmigo'yu tanıtıyor ve oğlu ile birlikte çektiği OpenAI'nin GPT-4 omni lansmanında yayınlanan bir diğer videoda ise Khanmigo'nun nasıl kullanılabileceğinin demosunu yapıyor. Bu iki video da oldukça popüler çünkü eğitim ile yapay zekanın doğru bir noktada buluşması adına örnek olarak gösteriliyor.

Bir diğer önemli soru ise şu: Yapay zekanın eğitim için yaratabileceği faydayı toplumun geneline nasıl yayabiliriz? İyi uygulama örneklerini çoğaltabildiğimiz ve yaygınlaştırabildiğimiz takdirde eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmek için daha önce hiç sahip olmadığımız kadar önemli bir fırsata sahibiz. Eğer bu teknolojiden sadece toplumun belirli bir kesiminin, sadece bir grup insan ya da öğrencinin faydalanabildiği ve diğerlerinin erişimlerinin olmadığı bir düzende ise ne yazık ki pandemide hepimizin gördüğü dijital uçurumun daha da büyüdüğüne şahit olmak zorunda kalacağız.

Bir dijital eğitim platformunun temsilcisi olarak en sık karşılaştığım sorulardan ikisini sizlerle paylaşmak ve görüşlerimi belirtmek isterim. Madem dijital ortamda öğrenmek bu kadar verimli, gelecekte her şey tamamen dijital ortamda mı olacak, bir başka deyişle bildiğimiz anlamda fiziksel okullar ortadan kalkacak mı diye endişelenen insanlarla karşılaşıyorum. Benzer bir şekilde, gelecekte çocuğuma yapay zeka mı öğretecek; öğretmenlik mesleği ortadan kalkacak mı diye endişelenen veliler ya da öğretmenlerle de yolum kesişiyor. Tabii ki bu soruların cevaplarını yaşayarak göreceğiz ama yıllardır her konuşmamda şu iki görüşü beyan ediyorum.

Öncelikle, dünyadaki en iyi teknolojinin bile işini sevgiyle yapan bir öğretmenin yerini alamayacağına inanıyorum. İnsanın makinelerle rekabet edemeyeceği pek çok alan olduğu gibi, makinelerin de insanlarla aşık atamayacağı alanlar var ve öğretmenlik de bunlardan biri. Öğretmenlik kalplere dokunan bir meslek. Diğer yandan, okullar ortadan kalkacak mı diye düşünecek olursak sizlere hatırlatmak isterim ki eğitim sosyal boyutu çok güçlü bir olgu; biz insanlar bir arada olduğumuzda, paylaşım ve etkileşimli ortamlarda bulunduğumuzda edindiğimiz bilgiyi çok daha hızlı bir şekilde beceriye ve deneyime dönüştürebiliyoruz. Ne öğretmenin, ne de okulun tek görevi bilgiyi aktarmak olabilir. Eğitim çok boyutlu bir olgu, öğretmenlik çok yönlü bir meslek. Bu sebeple hem okulun hem de öğretmenlerin her zaman eğitim sisteminin temel taşları olarak var olmaya devam edeceklerini, fakat görev tanımlarının dönüşeceği görüşünü savunuyorum.

Popular Mechanics dergisinin 1961 yılında yayınlanan bir sayısının kapağında şu yazıyordu: Gelecekte çocuklarımıza robotlar mı öğretecek? Teknolojiyi insanın, öğrencinin, öğretmenin işini kolaylaştırmak için kullanmalıyız yerini alması için değil. Tekrar ediyorum, teknoloji sadece bir araç, başarıyı belirleyen ve değişimi kalıcı kılan ise bahsi geçen teknolojinin hangi amaç için kullanıldığıdır. Bir kez daha teknolojiyi her daim insan odaklı kullanmamız gerektiğini vurgulamak isterim. Bugün en bilgili insan, ihtiyacı olduğu anda, güvenilir bir kaynaktan, doğru bilgiye en hızlı şekilde ulaşmayı öğrenen insan. Peki bilgili olmak ya da bilmek, eğitimli olmak ile aynı şey, yani eğitimin hedefi midir? Bana sorarsanız, eğitimin hedefi bilmek değil, üretmektir. Eğitim insanın öğrenerek, gelişerek, olgunlaşarak üretir hale gelmesi ve mutlu olmasıdır. Çünkü, ancak üreten insan mutlu olur; bilen insan değil. Bu bağlamda, okulun rolü nasıl dönüşecek sizlerle kendi bakış açımı paylaşayım.

Bilgiyi dijital ortamda iyi tasarlanmış bir öğrenme deneyimi ile yüz yüze ortama kıyasla çok daha verimli bir şekilde aktarabiliyoruz. Her bireyin istediği an istediği yerde bilgiye ulaşip kendi hızında öğrenmesi ve böylelikle kendi öğrenme sürecini ve sorumluluğunu sahiplenmesi mümkün. Diğer yandan, bilgiyi aktarmak eğitimin sadece bir aşaması, değil mi? Bilgi hızla değişiyor fakat beceri bilginin kalıcı halidir. Okullar bilginin beceriye dönüştürülebilmesi için gerekli ortamı sağlayabilir, yüz yüze geçirilen değerli zamanı akran öğrenmesi ya da grup çalışması için değerlendirebilirler. Deneyim ise becerinin değer yaratmış halidir. Öğrenciler okullarda uygulamalı olarak öğrenerek hem becerilerini geliştirebilir hem de sosyal bir

ortamda deneyim kazanabilirler. Böylece bilmenin çok daha ötesine geçerek, sahip oldukları bilgi ile tükettiğinden fazlasını üreten nesiller yetiştirebiliriz.

Bir konuya da dikkatinizi çekmek isterim. Online ortamda dijital eğitim ve sınıf ortamında yüz yüze eğitim birbirine rakip ya da birbirinin yerine geçebilen kavramlar değil; birbirlerini tamamlayan ve güçlendiren kavramlardır. Aynı olmadıklarını sanıyorum ki pandemide hepimiz deneyimledik. Gelecekte ise bizi farklı bir deneyim bekliyor, bu iki yöntem bir arada kullanıldığı zaman eğitimi çok daha ileriye taşıyabiliriz. Öngörmesi zor bir geleceğe doğru ilerlerken, bilgi, beceri ve deneyim sahibi yetkin bireylerin kendisi, çevresi, toplum ve dünya için değer yaratması desteklenmelidir. Okul bilginin beceriye, becerinin deneyime dönüştürüldüğü, yetkin ve üretken bireyler yetiştiren bir müessese olarak kendini yeniden tanımlamak mecburiyetindedir.

Hep konuşuyoruz ya yapay zeka yüzünden şu kadar meslek ortadan kaybolacak ama bu kadar yeni meslek ortaya çıkacak diye; kariyer seçiminde geleceğin mesleklerinin muhasebesini yapmaya çalışıyoruz. Yakın zamanda uluslararası bir araştırmanın sonuçlarına göre İngiltere’de son 15 yılda 800.000 iş ortadan kaybolmuş, aynı dönemde tam 3.500.000 yeni iş ortaya çıkmış. Bu bir hipotez de değil, yaşanmış, gerçekleşmiş bir olay. O halde yapay zeka mesleklerimizi elimizden alabilir diye kaygılanmalı mıyız yoksa kaygılanmamalı mıyız?

Bu konuda iki şey söylemek isterim. İlki, yapay zeka gelip doğrudan işinizi elinizden almasa bile yapay zekayı sizden daha iyi kullanan bir başka insanın işinize talip olma olasılığı oldukça yüksek. Bu sebeple yapay zeka kullanmamak gibi bir lüksümüz olduğuna da, yapay zekadan kaçabileceğimize de inanmıyorum. Diğer yandan, biraz önce bahsettiğim araştırmada farklı sektörlerde ortaya çıkan yeni mesleklerin hepsinin ortak noktası neymiş biliyor musunuz? Yeni işler, yeni nesil beceri ve yetkinlikler gerektiriyormuş. Bakınız bilgi değil, çünkü bilgi hızla değişiyor ve bilgiye hızla ulaşılabilir. Fakat beceri ve yetkinlikler gelecek için insanın makineyle olan ilişkisinde ve hepimizin kariyerinde belirleyici role sahip olacakmış gibi görünüyor.

Konuşmamın son kısmında ise sizlere Khan Academy ve Khanmigo’dan bahsetmek isterim. Khan Academy uluslararası ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş; herkese, her yerde, dünya standartlarında ve ücretsiz bir eğitim desteği sunmayı amaçlıyoruz. Hikayemiz 2006 yılında Salman ya da kısaca “Sal” Khan’ın farklı bir şehirde yaşayan kuzenine ders çalıştırmak için hazırladığı yazılım ve internet ortamında paylaştığı ders videolarına ve bunların bir anda sadece akrabaları değil on binlerce kişi tarafından takip edilmeye başlamasına dayanıyor. Khan Academy, genellikle bu hikaye ve ders videoları ile tanınır. Ben ise sizlere bugün hem farklı bir hikayeden, hem de Khan Academy’nin ders videosunun çok ötesine geçen yapay zeka destekli kişiye özel öğrenme deneyimi ve yeni yapay zeka asistanımız Khanmigo’dan bahsedeceğim.

Babası Bangladeş, annesi Hindistan kökenli; Müslüman ve göçmen bir ailenin oğlu olan Sal Khan, Amerika Birleşik Devletleri’nde doğmuş, zor şartlarda büyümüş fakat MIT ve Harvard gibi Amerika’nın en iyi üniversitelerinden tam dört diploma kazanmış sıra dışı akademik başarıya sahip bir insan. Finans sektöründe çalışıyor, hızla yükseliyor ve çok başarılı bir kariyeri var. Otuzlu yaşlarının başında kendine şu soruyu soruyor. Eğer bugün hayatta bir noktaya geldiysem, bunu neye borçluyum? Eminim birçoğumuz bu soruyu kendimize sormuşuzdur. Sal için cevap basit. Ben mevcut hayatımı bilgime, yani aldığım eğitime borçluyum diyor. Belki de babasının doğduğu topraklarda doğmuş olsaydı, eğitime erişimi olmasaydı şu ankinden çok daha farklı bir hayatı olacaktı. Bunun üzerine, sahip olduğum en değerli şey olan

bilgimi dünyayla paylaşmak benim boynumun borcu diyor. Kariyerinden de vazgeçiyor ve Khan Academy, eğitimi demokratikleştirmek için Sal'ın evindeki dolap odasında kaydettiği videoları herkese açık ve ücretsiz olarak paylaşması ile doğuyor.

Dünya çapında 617 milyon çocuk temel matematik ve okuma becerilerinden yoksun. Khan Academy olarak eğitimin aynı temiz hava ve su gibi her çocuk için temel bir hak olduğuna inanıyoruz. Bir kişinin sosyal fayda idealleri ile başlayan Khan Academy bugün 190 ülkede, 59 dilde, 160 milyondan fazla kayıtlı öğrenciye ücretsiz ve reklamsız bir öğrenme kaynağı sunuyor. Matematikten sanata, fen bilimlerinden finansa birçok farklı konuda hemen hemen her yaş için eğitim içeriği; ders videoları, interaktif alıştırmalar ve daha da önemlisi her bireyin seviyesini tespit edebilen ve kendisine en uygun içeriklere yönlendirebilen akıllı bir sistem; öğrenci, öğretmen ve veliler için ayrı ayrı hazırlanmış raporlama sistemi ve fazlasına isteyen herkes hiçbir ücret ödmeden ulaşabiliyor. Bireysel öğrenmenin yanı sıra örgün eğitime katkı sunuyor, 10 milyon öğretmen Khan Academy'den faydalıyor ve sınıflarında kullanıyor. Ayrıca, platformun ve tüm içeriğin herkese açık olduğunu ve üye olmadan da kullanılabilirdiğini düşündüğümüzde bu sayıların çok daha yüksek olduğunu düşünmek zor değil.

Eminim tüm bunlar nasıl ücretsiz olabiliyor, değirmenin suyu nereden geliyor diye merak edenleriniz olacaktır. Bireysel bağışçıların yanı sıra büyük destekçiler kurumsal sosyal sorumluluk yaklaşımıyla Khan Academy'nin her zaman ücretsiz olmasını garanti altına alıyor. Bir kişi ile başlayan Khan Academy'nin bugün Silikon Vadisi'nde merkez ofisinde 300'e yakın çalışanı var. Dünyanın diğer ülkelerinde, ülke ekiplerinde bir o kadar kişi daha platformun yerelleşmesi için çaba sarf ediyor.

Tam da bu noktada, gururla paylaşmak isterim ki; Khan Academy'nin anadili olan İngilizce'den sonra ikinci dili Türkçe oldu. Merkez ofisimizden sonra ilk ülke ofisi 2012 yılında Türkiye'de faaliyete geçti ve Türkçe, yıllar boyunca sayıları artarak bugün 59'a ulaşan diğer dillere öncülük etti. STFA'nın desteği ve yüzlerce gönüllünün katkılarıyla STFA Eğitim Vakfı çatısı altında Türkçeleştirilen dersler bugün İngilizce'den sonra tüm diller arasında en büyük kütüphaneyi sunuyor. 12.000 ders videomuz öğrenmek isteyen herkese açık. Mutluyuz ki ülkemizde şu ana kadar 26.3 milyon insan Khan Academy'den faydalanmış; verdiğimiz ders sayısı ise 400 milyona yaklaşıyor. Özel okullar zaten Khan Academy'den yararlanıyor. Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği protokolü çerçevesinde 2013 yılından beri içeriklerimiz tüm devlet okullarına da ulaşıyor. Eğer eğitimde fırsat eşitliğine katkı sunabildiysek, ne mutlu bize.

Küresel bir perspektiften konuya baktığımızda ise, işin en güzel yanı ne biliyor musunuz? Amerika'da, Avrupa'da, Türkiye'de sınıflara ulaşan Khan Academy derslerinden Bangladeş'te, Filistin'de, Suriye'de, Ukrayna'da, Afrika'da da faydalananlar olduğunu görüyoruz. Khan Academy'nin Meksika'da İspanyolca ve Brezilya'da Portekizce dilleri için çok büyük operasyonları var; fakat benzer operasyonlar Vietnam'da, Filipinler'de, Pakistan'da ya da Hindistan'da da var. Tüm bunları, küreselleşen bir dünyada öğrenmenin sınırlardan bağımsız, eğitimin dünya standartlarında olduğu bir gelecek için atılan önemli adımlar olarak görüyorum.

Son olarak sizlerle en son projemiz olan, Khan Academy'nin yeni yapay zeka öğrenme ve öğretme asistanı Khanmigo ile ilgili bilgileri de paylaşarak sözlerimi tamamlamak isterim. 2022 yılında, ben de dahil çok büyük bir kısmımız henüz ChatGPT ile tanışmamışken OpenAI ve Khan Academy bir sosyal sorumluluk projesi olarak eğitim için tasarlanmış yeni bir yapay zeka geliştirmeye başlıyor. Önce OpenAI'nın büyük dil modeline Khan Academy içeriği

öğretiyor, sonrasında ise öğretmenler, pedagoglar ve eğitim uzmanlar tarafından yapay zeka aylarca geliştiriliyor.

Güvenliğe ve gizliliğe hassasiyet göstererek küçük gruplarla ve gönüllü sınıflarla yapılan denemelerden sonra Khanmigo hem öğrenciler için öğrenirken takıldıklarında destek alabilecekleri; onları düşünmeye sevk eden, yönlendiren, yüreklendiren ama asla sorularına doğrudan cevap vermeyen bir öğrenme asistanı; öğretmenler içinse ders planı hazırlama, ödev ya da sınav değerlendirme gibi rutin görevlerin yükünü azaltarak hayatlarını kolaylaştıracak bir öğretme asistanı olarak Khan Academy'nin içinde kullanılmaya başlıyor. Sadece bilgi aktarımı değil, aktarılan bilgilerin beceriye dönüştürülmesi amacıyla Khanmigo öğrencilerle birlikte birçok aktivite yapabiliyor. Sokratik yöntemle öğrencilerin her zaman keşfetmelerini ve öğrenmenin heyecanını yaşamalarını amaçlıyor. Öğretmenlere ise belki de en çok ihtiyaç duydukları şey olan, zaman kazandırıyor.

Şu an için sadece İngilizce olarak erişilebilen Khanmigo'nun ülkemizde de Türkçe olarak en kısa zamanda kullanıma gireceğini müjdelemek istiyor ve bu konuda bugün aramızda bulunan Khan Academy Uluslararası Operasyonlardan Sorumlu Başkan Yardımcısı Sandeep Bapna'dan da sizlerin önünde bir söz almayı amaçlıyorum. Sandeep'ten gerekli sözü de aldığımıza göre, hem Khan Academy, hem de Khanmigo'nun okullarda kullanımının artması, daha çok öğrenci ve öğretmene ulaşması, ülkemizde eğitime daha da büyük bir katkı sağlaması için gönüllülük ve işbirliği çağırısı yaparak sözlerimi bitirmek istiyorum. Büyük değişimlerin yaşandığı bir çağda ancak bir arada çalışırsak; özel okullar, devlet okulları, akademi, sivil toplum, özel sektör ve kamu; tüm paydaşlar işbirliği içinde olursak değişimi takip eden değil, yöneten ve yönlendiren bir genç kuşak yetiştirecek eğitim modelini de hep birlikte inşa edebileceğimize inanıyorum.

Geleneksel Antalya Sempozyumu 2025'in bir parçası olmaktan büyük mutluluk duyduğumuzu belirterek, hem şahsım hem de Khan Academy adına Türkiye Özel Okullar Derneği Başkanı Zafer Öztürk'e, bugünkü konuşma ile ilgili olarak doğrudan iletişim içinde olduğum TÖZOK Yönetim Kurulu Üyesi Mina hocama, her türlü konuda destek olan Hüma hanıma ve diğer tüm YK üyelerine; desteği olmazsa olmaz Sevinç hocama, her yıl bu harika etkinliği mümkün kılan Nalan hanıma ve emeği geçen tüm ekibe; en önemlisi değerli vaktini ayırarak bugün bu salonda bulunan ve beni sabırla dinleyen tüm kıymetli dinleyicilere teşekkürlerimi sunuyorum.

O halde, son sözüm şu olacak: Teknoloji destekli ama insan odaklı bir yaklaşımla, öğrenirken çabalamamız gerektiğini kabullenirsek, tam öğrenirsek ve hayat boyu öğrenmeyi içselleştirebilirsek, öğrendiklerimizi beceriye ve deneyime dönüştürebilirsek, yetkin bireyler için inanıyorum ki insanlığın potansiyeli uçsuz bucaksız bir hal alacaktır. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Eren CEYLAN
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER
OECD Eğitim Direktörü

PISA 2022 BULGULARIYLA ÖZEL OKULLARDA EĞİTİMİN NİTELİĞİNİ ARTIRMA

Türkiye Özel Okullar Derneği'nin 29 Ocak – 1 Şubat 2025 tarihlerinde düzenlenen Geleneksel Eğitim Sempozyumunda kapanış semineri Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER ve Prof. Dr. Eren CEYLAN'ın sunumu ile gerçekleşmiştir. Seminerin ilk oturumunda Prof. Dr. CEYLAN, OECD Eğitim Direktörü Prof. Dr. SCHLEICHER'e PISA 2022 sonuçları üzerine sorular sormuştur. Prof. Dr. SCHLEICHER'in bu sorulara vermiş olduğu cevaplar hem PISA'nın genel sonuçları hem de Türkiye sonuçları hakkında önemli konuları ortaya koymaktadır. Prof. Dr. SCHLEICHER'in Türkiye'nin PISA 2022 sonuçları üstüne vermiş olduğu cevapları aşağıda bulabilirsiniz.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: Öncelikle bizi kırmayıp sempozyum davetimize katıldığınız için çok teşekkürler.

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: Beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim. Türkiye'de yıllardır eğitimi takip ettim ve gerçekten çok etkileyici bir ülke olduğunu düşünüyorum. Türkiye, öğrenme sonuçlarını önemli ölçüde artırdı. PISA sonuçlarına baktığınızda, en hızlı gelişme gösteren ülkelerden biri olduğunu görebilirsiniz. Bu yüzden sizinle tanışmak ve eğitim alanındaki fikirlerinizi duymak benim için büyük bir mutluluk. Eğitimin daha fazla geliştirilmesine yönelik düşüncelerinizi merakla bekliyorum.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: PISA çalışması, 2000 yılında başlatıldı ve zamanla dünyanın en popüler ve güvenilen geniş ölçekli değerlendirmesi haline geldi. Bu girişim başladığında bu kadar başarılı olacağını öngörmüş müydünüz? Kısaca bize PISA çalışmasının tarihçesinden bahseder misiniz?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: Bu başarmamız oldukça zor oldu. Eğitim kalitesinin ülkeler arasında karşılaştırılabileceği bir çerçeve oluşturmak büyük bir adımdı. Eğitim alanında uzun bir geçmişimiz, güçlü fikirlerimiz ve başarılı uygulamalarımız vardı. Ancak bu bilgileri uluslararası düzeyde ortak ve uyumlu bir sistemle ölçmek tamamen yeni bir yaklaşımdı.

Bu süreci gerçekleştirmek için güçlü bir altyapıya ve iş birliğine ihtiyacımız vardı. OECD'nin en iyi fikirlerinden faydalanarak en ilerici ülkeleri bir araya getirdik. Böylece ülkelerin, özellikle de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin yeteneklerini ve eğitim sistemlerinin potansiyelini keşfetme fırsatı bulduk.

Buradaki en büyük zorluklardan biri, öğrencilerin ne kadar başarılı olabileceğini anlamaktı. Onların belirli bilgileri öğrenip öğrenmediğini tespit etmek mümkündü, ancak bu bilgileri gerçek dünyada nasıl uygulayabildiklerini ölçmek çok daha büyük bir meydan okumaydı.

Bu noktada, ülkeler arasında ortak metrikler ve gerçekçi ölçümler oluşturmak gerekiyordu. Bu süreç yıllar aldı ama sonunda PISA'nın sağladığı verilerin gençlerin gelecekteki

yaşamlarını nasıl etkilediğini görmek mümkün hale geldi. Bu da PISA'nın orijinal amacını doğruladı. Yolculuk uzun ve zorlu oldu, ancak süreç boyunca birçok paydaşın desteğini aldık.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: PISA sonuçları, dünya genelinde eğitim politikalarını etkiledi. Sizce bu sonuçlardan en fazla fayda sağlayan ve sonraki döngülerde önemli ilerleme kaydeden ülkeler hangileri oldu? Spesifik örnekler verebilir misiniz? Örneğin, Almanya'nın yaşadığı 'PISA şoku' aklı geliyor. Bir Alman olarak, bu dönüm noktası ve etkileri hakkında kendi bakış açınızı bizimle paylaşır mısınız?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: PISA'nın sonuçları, dünya genelinde eğitim politikaları üzerinde büyük bir etkiye sahip oldu. Eğitim sistemlerinin etkinliğini ve eksikliklerini ortaya koyarak ülkeler için kritik bilgiler sundu. Özellikle bazı ülkeler, PISA sonuçlarını eğitim politikalarını geliştirmek için etkili bir şekilde kullandılar. Bunların başında Estonya, Polonya, Portekiz ve Vietnam gibi ülkeler geliyor. Örneğin, Estonya, eğitim reformlarıyla Avrupa'nın en başarılı eğitim sistemlerinden birini oluşturdu. Polonya, eğitimde eşitliği artıran reformlarla büyük bir gelişim gösterdi. Portekiz, okullardaki eğitim kalitesini artırarak PISA performansını iyileştirdi. Vietnam, düşük bütçeye rağmen PISA'da etkileyici sonuçlar elde ederek dikkat çekti.

Bu ülkeler, eğitim sistemlerinde yaptıkları değişikliklerle büyük ilerlemeler kaydettiler. Türkiye de benzer şekilde PISA sonuçlarından faydalanarak eğitim politikalarında iyileştirmeler yapabilir. PISA'nın ülkeler arası karşılaştırmalar sağlayarak eğitimde eşitliği ve kaliteyi artırma noktasında kritik bir araç olmaya devam ettiğini söyleyebiliriz.

PISA'nın dünya çapında nasıl büyük değişimlere yol açtığını konuşurken, Almanya'daki PISA şoku gerçekten dikkate değer bir örnek. Almanya'da insanlar, herkesin okula gittiğini, bir şeyler öğrendiğini ve iyi öğretmenlere sahip olduğunu düşündükleri için PISA sonuçlarının çok iyi çıkmasını bekliyorlardı. Ancak gerçekler beklentilerle örtüşmeyince büyük bir şok yaşandı. PISA sonuçları Almanya'nın eğitim sistemindeki eksiklikleri açıkça ortaya koydu. Bu da ülkede büyük bir tartışmaya yol açtı. Medya uzun süre bu konuyla ilgilendi, eğitim politikacıları ve genel kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Bu şok, Almanya'da eğitim sisteminin köklü bir dönüşüm geçirmesine neden oldu. Öğretmen eğitimine daha fazla önem verildi, öğrencilere daha fazla destek sağlandı ve eğitim süreleri uzatıldı. Sonuç olarak, Almanya son 10 yılda eğitim performansını ciddi şekilde artırdı.

Ancak Almanya tek örnek değil. Brezilya da çok ilginç bir örnek. Brezilya, OECD üyesi olmasına rağmen PISA'ya katılmak istediğini belirten ilk ülkelerden biri oldu. Bir gün Brezilya'dan, devlet başkanlığı ofisinden bir telefon aldım. "PISA programına katılmak istiyoruz" dediler. Bu benim için oldukça şaşırtıcıydı. Onlara sordum: "Bunu neden yapmak istiyorsunuz? OECD ülkeleriyle ekonomik anlamda büyük farklılıklarınız var ve bu sürecin sizin için zor olacağını düşünmüyor musunuz?" Verdikleri cevap ise çok çarpıcıydı: "Bizim en büyük sorunumuz, eğitimin harika olduğunu sanmamız. Çocuklar okula gidiyor, öğretmenler çalışıyor, öğrenciler iyi notlar alıyor. Bu yüzden kimse eğitim sisteminde bir değişime ihtiyaç duyduğunu düşünmüyor."

Ancak PISA sonuçları açıklandığında, Brezilya son sıralardaydı. Bu büyük bir tartışma başlattı ve hükümet eğitim kalitesini artırmak için büyük ölçekli reformlar yapmak zorunda kaldı. Sonrasında Brezilya, PISA sonuçlarını en hızlı geliştiren ülkelerden biri haline geldi. Daha fazla genç öğrenci eğitime dahil oldu ve akademik başarı arttı.

Bazı ülkeler, PISA gibi uluslararası karşılaştırmalar sayesinde eksiklerini fark edip büyük değişimlere imza atıyor. Ancak her ülke bunu aynı şekilde değerlendiremiyor.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: Türkiye'nin PISA 2022 sonuçlarını, özellikle matematik okuryazarlığı açısından incelediğinizde, en dikkat çekici bulgular nelerdir? Bu bulgulara dayanarak, gelecek PISA döngülerindeki sonuçları iyileştirmek için Türkiye'deki öğretmenlere, okul yöneticilerine ve politika yapıcılara ne gibi önerilerde bulunursunuz?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: Öncelikle daha önceki PISA sonuçlarına bakarak başlayabiliriz. Türkiye'nin PISA 2002 sonuçlarına baktığımızda, eğitim sisteminin bazı kritik noktaları gözler önüne serildi. Özellikle matematik alanında belirgin zorluklar yaşandığı görüldü. Türkiye'nin bu alandaki temel bulguları şunlardı: Öğrencilerin büyük bir kısmı, öğrendikleri bilgileri gerçek hayat problemlerine uygulamakta zorlanıyordu. Matematik ve fen bilimlerinde, problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri yeterince gelişmemişti. Öğrenciler arasındaki başarı farkı oldukça yüksekti. Eğitimde fırsat eşitliği konusunda ciddi eksiklikler vardı.

Bu sonuçlar, Türkiye'nin eğitim politikalarını şekillendirmesi açısından çok önemliydi. Sonraki yıllarda öğretim programlarında yapılan reformlar ve eğitim kalitesini artırmaya yönelik çalışmalar sayesinde Türkiye, PISA performansını geliştirmeye başladı. Ancak hâlâ yapılması gerekenler var. Türkiye, Almanya ve Brezilya örneklerinden ders çıkararak, öğrencilerin sadece bilgiye sahip olmasını değil, bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilmesini sağlayacak eğitim modellerine odaklanmalı. PISA'nın en büyük katkılarından biri de bu zaten: Eksikleri görmek, farkındalık yaratmak ve gelişime öncülük etmek.

Türkiye, matematik alanında PISA sonuçlarında sürekli bir gelişme gösterdi. Özellikle 2022 sonuçları önceki yıllarla kıyaslandığında pozitif bir eğilim sergiliyor. Ancak, bu gelişmenin ötesine geçmek ve daha sağlam bir matematik anlayışı oluşturmak için bazı önemli noktalara odaklanmak gerekiyor:

Türkiye'deki öğrenciler matematik bilgilerini hatırlama konusunda iyiler, öğrendikleri matematik kurallarını ve formülleri hatırlamakta başarılılar. Ancak bilgiyi uygulamada zorlanıyorlar. Formülleri ezberlemek yeterli değil; öğrencilerin matematiksel kavramları gerçek dünya problemlerine nasıl uygulayabileceklerini öğrenmeleri gerekiyor. Matematiksel kavramları tam anlamıyla kavrayamıyorlar. Örneğin, üstel fonksiyonları (exponential functions) işlem olarak yapabiliyorlar, ancak bu fonksiyonların gerçek dünyadaki anlamını kavramakta güçlük çekiyorlar. Oysaki, pandeminin yayılma hızını anlamak, ekonomik büyümeleri modellemek veya doğadaki değişimleri incelemek için üstel fonksiyonlar kritik öneme sahiptir. Bu noktada, öğrencilere matematik öğretirken ezber yerine kavramsal anlayışa odaklanmak gerekiyor.

Bu bağlamda matematik öğretmenlerine şu tavsiyeleri sunabilirim: Matematiksel düşünmeyi ön plana çıkarın. Öğrencilerin sadece formülleri ezberlemeleri yerine, matematikçi gibi düşünmelerini teşvik eden öğretim yaklaşımlarına yönelmek önemli. Gerçek yaşam problemleriyle öğretim yapın. Öğrencilere matematiğin günlük hayatla bağlantısını kurma fırsatı verin. Örneğin, pandeminin yayılmasını modelleme, banka faiz hesaplamaları, şirketlerin büyüme oranlarını tahmin etme gibi uygulamalı matematik örnekleri kullanılabilir. Araştırma ve sorgulama temelli öğrenme modeli benimseyin. Öğrencilere sorular sorarak onları düşünmeye teşvik edin, örneğin "Bu formül neden bu şekilde çalışıyor?", "Bu matematiksel model gerçekte neyi ifade ediyor?", "Bu bilgiyi günlük hayatta nasıl kullanabiliriz?" gibi. Bu yaklaşım,

öğrencilerin sadece mekanik olarak işlem yapmalarını değil, kavramları içselleştirmelerini sağlayacaktır. Elbette öğretmenlerin bunları etkili bir şekilde yapabilmeleri için matematik öğretmenleri için daha fazla profesyonel gelişim fırsatı sunulmalı, matematik öğretmenleri için modern öğretim teknikleri, STEM tabanlı eğitim yaklaşımları ve dijital araçlar konusunda daha fazla eğitim düzenlenmeli, Matematik ekipmanları ve teknolojik araçlar daha aktif kullanılmalı. Grafik hesap makineleri, simülasyon programları, interaktif tahtalar gibi araçlarla dersler daha dinamik hale getirilebilir.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: Öğrencilerin sosyoekonomik statülerinin (SES), dünya genelinde öğrenci başarısı üzerinde önemli bir rol oynadığı hepimizce malum; ancak bu etkinin düzeyi ülkeden ülkeye değişiyor. Araştırmalar, SES etkisinin çeşitli istatistiksel analizle kontrol altına alındığında, PISA ülke sıralamalarının önemli ölçüde değişebildiğini gösteriyor. Bu sonucu ortaya koyan en önemli çalışmalardan biri de Lenkeit ve Caro'nun 2014 yılındaki çalışması. Bu bağlamda, Türkiye'de ise SES'in başarı üzerindeki etkisinin yüksek olduğunu görüyoruz. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Öğrenci başarıları üzerindeki SES etkisini azaltmak için Türkiye'nin (eğitimle ilgili olarak) atabileceği adımlar neler olabilir?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: PISA verileri, sosyoekonomik statünün (SES) öğrenci performansını büyük ölçüde etkilediğini gösteriyor. Türkiye'de sosyoekonomik faktörler, eğitimde başarıyı belirleyen en güçlü unsurlardan biri olarak karşımıza çıkıyor.

Özellikle gelir düzeyi yüksek ailelerden gelen öğrenciler, akademik başarı açısından avantajlı bir konumda oluyor. Çünkü daha iyi okullara erişimleri var, daha fazla özel ders, kaynak ve eğitim materyaline ulaşabiliyorlar, ailelerinin akademik destekleri daha güçlü. Ancak düşük gelirli ailelerden gelen öğrenciler için eğitim, tek fırsatları olabilir. Eğer iyi bir öğretmene ve güçlü bir okul sistemine erişimleri olmazsa, bu onların eğitim hayatlarını ve gelecekteki kariyerlerini ciddi şekilde etkileyebilir. Bu nedenle Türkiye'nin eğitim sisteminde sosyoekonomik statünün etkisini azaltacak adımlar atması çok önemli. Bu etkinin azaltılması için sunacağım öneriler şunlar olabilir:

Öğretmenlerin dağılımını daha adil hale getirmek: En deneyimli, en yetenekli öğretmenler sadece yüksek performanslı okullarda değil, dezavantajlı bölgelerde de görevlendirilmeli. Brezilya ve ABD'de (Seattle modeli) uygulanan sistemler örnek alınabilir. Öğretmen maaşları, görev yapılan bölgeye göre artırılabilir, zor durumdaki okullara giden öğretmenler için kariyer fırsatları sunulabilir bu okullara atanan öğretmenler için daha iyi çalışma koşulları ve destek sağlanabilir. Brezilya ve ABD'de yüksek performanslı okullara ek bütçe verilmiyor. Bunun yerine, bu okulların performans artışı için ayrılan bütçeleri, düşük performans gösteren okulları desteklemek amacıyla kullanılıyor. Bu model Türkiye'de de uygulanabilir.

Türkiye'de bazı okullar gelişmiş teknolojiye ve eğitim materyallerine sahipken, bazı okullar temel eğitim ekipmanlarından bile yoksun. Devletin eğitim bütçesi, okulların ihtiyaçlarına göre daha dengeli bir şekilde dağıtılmalı, özellikle kırsal bölgelerdeki okullara daha fazla kaynak aktarılmalı. Dijital eğitim platformları yaygınlaştırılmalı ve tüm öğrencilerin erişimine açık hale getirilmeli.

Dezavantajlı ailelerden gelen öğrencilerin başarılarını artırmak için, ücretsiz özel ders ve akademik destek programları oluşturulmalı, dezavantajlı öğrenciler için mentorluk programları geliştirilerek, başarılı öğretmenler veya üniversite öğrencileri tarafından desteklenmeleri sağlanmalı, okullarda ücretsiz yemek, ulaşım ve eğitim materyali desteği artırılmalı. Bunlar,

öğrencilerin sosyoekonomik engelleri aşarak akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilir.

Eğitim, gençler için daha ilginç, daha ilgili ve daha uyumlu hale getirilmelidir. Matematik, fen ve sosyal bilimlerde ezberci eğitim yerine, problem çözme ve proje tabanlı öğrenme modelleri kullanılmalı, öğrencilere gerçek dünyaya dair projeler yapma fırsatı verilmeli, dersler daha interaktif ve öğrenci merkezli hale getirilmeli.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: Türkiye’de devlet ve özel okullar karşılaştırıldığında, özel okulların sosyoekonomik statüsünün (SES) genellikle daha yüksek olduğu görülüyor. Ancak, matematik okuryazarlığı alanında devlet okulları özel okullardan daha iyi performans gösterdiği dikkatleri çekiyor. Özellikle belirli devlet okullarının matematik okuryazarlığı açısından en başarılı okullar arasında yer aldığı görülüyor. Bu sonuç, özel okulların her zaman devlet okullarından daha başarılı olacağı varsayımını sorgulamamıza neden oluyor. Başarı, sadece ekonomik kaynaklara değil, aynı zamanda öğretim kalitesine, okul yönetimine ve eğitim politikalarına da bağlı.

Özel okulların kendi arasında kalite farkı çok büyük. Bazı özel okullar çok yüksek standartlarda eğitim olanakları sunarken, bazıları yeterli kaliteyi sağlayamıyor. Dolayısıyla okul açma kriterlerinin sıkılaştırılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekiyor. Özel okullarda eğitimde kalite kontrolünü artıracak akreditasyon süreçleri ve uluslararası programların yaygın hale gelmesi hem ulusal programlarımızın niteliğini artırmak hem de öğrencilere fırsatlar sunmak açısından çok önemli. Bazı devlet okulları, kaynak eksikliğine rağmen akademik olarak çok başarılı. Bu başarı, nitelikli öğretmenlerin ve iyi yönetilen okulların önemli olduğunu gösteriyor. Bu bağlamda, başarılı devlet okullarındaki modellerin incelenerek, yaygınlaştırma çalışmaları yapılması, özel okulların sadece ekonomik yatırımla değil, akademik kaliteyle de öne çıkması, kaliteli öğretim programları, yetkin öğretmen kadroları ve öğrenci gelişimini destekleyen ve izleyen sistemlerin oluşturulması temel öneriler olarak sunulabilir. Bununla beraber özel okullarda öğretmenlere sunulan ihtiyaca yönelik mesleki gelişim programlarının niteliği okul başarısındaki en önemli faktörlerden biri. Özel okulların öğretmen eğitimine yatırım yapmaları ve öğretmenlerin gelişimini desteklemeleri son derece önemli.

Sayın **SCHLEICHER**, tüm bunlara dayanarak özel okulların başarılarını artırmaları için ne gibi önerilerde bulunursunuz?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: Özel okullar, sadece akademik başarıya değil, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı becerilerini geliştirmeye yönelik programlara da odaklanmalı. Özel okullarda STEM, proje tabanlı öğrenme ve uygulamalı eğitim programları yaygınlaştırılmalı. Toplum ve okul arasında daha güçlü iletişim kurmak, veliler ve öğretmenler arasındaki iş birliği güçlendirilmesi, öğrenci başarısına katkıda bulunabilecek sosyal projeler teşvik edilmesi söyleyebileceğim genel öneriler olabilir.

Diğer ülkelerdeki özel okullardan örnekler verecek olursam, Finlandiya’da özel okullar devlet destekleriyle çalışıyor ve eğitim kalitesi tüm okullarda aynı standartlarda olduğunu söyleyebilirim. Ayrıca, Kanada’da öğrenciler arasında fırsat eşitliğini sağlamak için burs programları yaygın olduğunu biliyorum. Bununla beraber Singapur’da özel okulların STEM ve dijital öğrenme programlarıyla desteklendiğini söyleyebilirim.

Prof. Dr. Eren CEYLAN: OECD'nin "Okullar için PISA Projesi'ni" hayata geçirdiğini biliyoruz. Bu girişimin temel unsurlarını ve detaylarını bizimle paylaşabilir misiniz? Ayrıca, OECD bu projeyle genel olarak neyi amaçlamaktadır?

Prof. Dr. Andreas SCHLEICHER: Okullar için PISA Projesi geleneksel PISA testlerinden farklı olarak bireysel okul performanslarını ölçen ve uluslararası karşılaştırma yapmayı mümkün kılan yenilikçi bir eğitim aracı. Sadece akademik başarıyı değil, sosyal-duygusal becerileri ve okul ortamını da değerlendirerek daha kapsamlı bir analiz sunuyor. İngiltere gibi ülkeler, bu sistem sayesinde eğitim kalitesini artırmak için okullarına özel stratejiler geliştirdi.

Türkiye'de de "Okullar için PISA Projesi'ni" kullanılırsa, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, okulların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve eğitim kalitesini yükseltmek için önemli bir araç olabilir. Geleceğin eğitim politikalarını daha sağlam temellere oturtmak ve öğrenci başarısını artırmak için "Okullar için PISA Projesi" gibi sistemler, ülkeler için büyük bir fırsat sunuyor.

Okullar için PISA Projesi, PISA'nın sadece ülkeler arasındaki eğitim karşılaştırmalarıyla sınırlı kalmayıp, bireysel okulları da değerlendirmeye dahil eden bir proje olarak karşımıza çıkıyor. Bu proje, okulların kendi eğitim kalitelerini uluslararası standartlarla kıyaslayabilmelerine olanak tanıyor. Yani okullar, PISA testlerini kullanarak dünya genelindeki diğer okullarla karşılaştırmalı sonuçlar elde edebiliyor. "Okullar için PISA Projesi" nin amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

Geleneksel PISA, ülkelerin eğitim sistemlerini değerlendirirken "Okullar için PISA Projesi", okulların bireysel performanslarını ölçmeye odaklanır, okul özelinde performans değerlendirmesi sağlar. Bu sayede her okul, kendi başarısını uluslararası ölçekteki okullarla kıyaslayabilir ve gelişim alanlarını belirleyebilir. Okulların sadece matematik, fen ve okuma başarısını değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal-duygusal becerilerini ve öğrenme yaklaşımlarını da ölçer. Öğretmenler, eğitim yöneticileri ve okul liderleri bu verilerden faydalanarak öğretim yöntemlerini geliştirebilir. Bu sayede okullar arasında bilgi ve deneyim paylaşımını artırmayı hedeflemektedir.

İngiltere, Okullar için PISA Projesi projesine katılan ilk ülkelerden biri ve bu sistem sayesinde okulların bireysel analizlerini daha etkili hale getirdi. İngiltere'de Okullar için PISA Projesi'in sağladığı katkıları şöyle sıralayabiliriz: Okul bazlı performans ölçümleri arttı ve daha detaylı analizler yapılabilir. Öğretmenler, PISA metodolojisini kullanarak kendi öğrencilerinin güçlü ve zayıf yönlerini belirleyebildi. Okul yönetimleri, eğitim politikalarını belirlerken daha veriye dayalı kararlar almaya başladı. İngiltere'de bazı okullar, "Okullar için PISA Projesi" değerlendirmeleri sayesinde öğretim yöntemlerini çağdaşlaştırarak öğrencilerinin akademik başarılarını artırdı.

TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► PANEL I

FARKLI ÜLKELERDEN ÖZEL (BAĞIMSIZ) OKUL ÖRNEKLERİ (I): PORTEKİZ, İNGİLTERE, AVUSTRALYA

- **Rodrigo Queiroz e MELO**
Portekiz Bağımsız Okullar Birliği İcra Direktörü, Ecnais Başkanı
- **Rudolf Eliott LOCKHART**
İngiltere Bağımsız Okullar Derneği
- **Dr. Darlene FISHER**
NEASC Danışmanı ve Uluslararası Akreditasyon Lideri

Rodrigo Queroz e MELO Portekiz Bağımsız Okullar Birliği İcra Direktörü, Ecnais Başkanı

Portekiz'de 25 Nisan 1974 Devrimi, kırk sekiz yıllık bir diktatörlüğe son vererek ülkeyi demokrasiye açtı. Ülke, bir eğitim politikası oluşturmak için sıfırdan başlamak zorunda kaldı. Devrim sonrası hükümet başlangıçta güçlü bir Marksist etkinin altında, daha sonra ise okul eğitimi ve yüksek öğretimi büyük ölçüde Devletin kontrolü altında tutmak için Salazar rejimi politikasını sürdürdü. Bu süre zarfında, eğitim hizmetinin genelleştirilmesi, yani zorunlu eğitim, demografik büyüme ile birlikte gerçekleşti. Devletin eğitim üzerindeki kontrolü, yalnızca okul yönetimi (okul yapılarının tanımı ve öğretmenlerin merkezi olarak işe alınması) yoluyla değil, aynı zamanda öğretilecek müfredat ve disiplin içerikleri üzerinde tam hakimiyet kurarak da uygulandı. 90'lı yıllardaki hükümetler, eğitim sisteminde sürekli olarak bir dizi liberal reform uyguladı. Buna rağmen, Portekiz eğitim sistemi hala Avrupa'daki en merkeziyetçi sistemlerden biri olmaya devam etmektedir. Devlet okullarının tümü merkezi devlet tarafından yönetilmekte ve tüm devlet okulu öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından işe alınmakta ve yönetilmektedir. Belediyeler yalnızca temel eğitimde okul binalarının eğitim dışı personellerinden ve bakımından sorumludur.

Zorunlu eğitimi 12 yıla çıkarmak ve yüksek öğrenime katılımı artırmak, 21. yüzyılın ilk on-yirmi yılında ülkenin ana hedefleriydi. Ortaöğretimde mesleki eğitimin genişletilmesi önceliklendirildi ve bugün hala öğrencilerin %40'ı bu yolda ilerlemektedir.

Portekiz eğitim sisteminde özel okulların rolüne gelince, bu hükümetler için bir sorun teşkil etmemektedir. Hükümet devlet okullarına odaklandığı için, özel okullar müfredat ve öğretmenlerin nitelikleri konusundaki yasalara uymak zorundadır, ancak örgütlenmekte özgürdürler. Sadece küçük bir grup özel okul kamu fonu almıştır. Ancak, 2010'ların başlarında, Ulusal Bütçe üzerindeki mali kısıtlamalar nedeniyle, özel okullara yönelik kamu fonları hakkında bir tartışma ortaya çıktı. 2013 yılında, Sosyalist Parti hükümeti, Parlamento'da Komünist Parti ve "Bloco de Esquerda" (radikal sol bir parti) tarafından desteklenerek, bu okullarla yapılan sözleşmeleri feshetti ve öğrenim ücretini ödeyemeyen öğrencileri devlet okullarına gitmeye zorladı.

Portekiz eğitim sisteminin yapısı

Portekiz eğitim sistemi, çoğu Avrupa ülkesinden farklı bir yapıya sahiptir. 0 ila 3 yaş arası çocuklar, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın gözetiminde olan kreşlere giderler. Bu kurumların tamamı özel mülkiyettir. Çoğunlukla kar amacı gütmeyen kuruluşlara aittirler.

Çocuklar 3 yaşında anaokullarına başlarlar. Çocukların neredeyse yarısı devlet anaokullarına, yarısı ise özel anaokullarına devam ederler. Temel eğitim, 1 ile 9. Sınıflar arasındadır (6 ila 14 yaş) ve üç aşamadan oluşur: 4 yıllık birinci aşama (ve tüm dersler için tek öğretmen), iki yıllık ikinci aşama (her ders için farklı öğretmen) ve üç yıl daha süren üçüncü aşama. Ortaöğretim, 10 ve 12. sınıflardır. Anaokulu, temel ve ortaöğretim, Eğitim Bakanlığı'nın gözetimi altındadır. Ayrıca, tüm devlet anaokulları ve okulları Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilmektedir. Temel eğitimde iki yol vardır: genel eğitim ve uzmanlaşmış sanatsal eğitim (genel eğitim ile sanat eğitimin bir karışımı). Temel eğitimde alternatif yollar çok sınırlı ve yetersizdir. Ortaöğretimde üç ana yol vardır: genel eğitim, mesleki eğitim ve sanatsal

uzmanlaşmış eğitim. Başka bazı alternatif yollar da mevcuttur, ancak bunlar çok yetersizdir. Ortaöğretim öğrencilerinin yaklaşık %40'ı mesleki yolu tercih etmektedir.

2022/2023'te devlet okullarına kayıtlı 1.264.216 öğrenci vardı. Bu rakam, anaokulundan ortaöğretimin sonuna kadar olan öğrencilerin %79'unu temsil etmektedir. Özel okullara 341.222 öğrenci kayıtlıydı ve bu rakam, anaokulundan ortaöğretimin sonuna kadar olan öğrencilerin %21'ini temsil etmektedir. Anaokuluna, 3 ila 5 yaşları arasında devam eden çocukların %46'sı özel mülkiyete ait kurumlara gitmektedir. Temel eğitimde (6 ila 14 yaş) özel kurumlar öğrencilerin %13'üne, ortaöğretimde (15 ila 18 yaş) ise %25'ine eğitim vermektedir.

Portekiz'de Özel Okullar

Eğitim özgürlüğü Portekiz'de mutlak bir hak değildir. Portekiz mevzuatı ve mahkeme kararları, anayasal eğitim özgürlüğü garantisinin, ne devlet dışı okulların kamu sübvansiyonları talep edebileceği ne de devlet okullarında verilenlerle aynı yasal statüye sahip sertifikalar veya diplomalar verebileceği anlamına gelmediğine hükmetmiştir. Bununla birlikte, Portekiz'de özel bir okul açmak basit bir süreçtir. İdari gerekliliklerin neredeyse tamamı tesislerle ilgilidir. Fiziki veya tüzel kişiler, yeterli tesise sahip olduklarını gösterirlerse özel bir okul açma hakkına sahip olurlar. Okul ya devlet müfredatını takip etmeli ya da Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanacak alternatif bir müfredat sunmalıdırlar. Onay verdikten sonra, Devlet, Ulusal Okul Müfettişliği aracılığıyla özel okulların nasıl işlediğini denetleyerek eğitimi düzenler. Bir okulun müfredatı ve öğretmen nitelikleri gibi işleyişinin bazı yönleri denetlenebilir. Yasaya göre, hükümet özel okulları finanse etmek için sözleşmeler yapabilir. Ancak bu nadirdir. Bunun tek istisnası, uzmanlaşmış sanatsal eğitim okulları ağıdır. Portekiz'de Eğitim Bakanlığı'na ait ve bakanlık tarafından yönetilen 9 devlet konservatuvarı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin ücretsiz olarak gidebilmesi için Eğitim Bakanlığı tarafından finanse edilen 120 özel konservatuvar bulunmaktadır.

Evde Eğitim

2019'a kadar evde eğitim uygulaması yoktu. Ortaöğretim zorunlu olduğundan, çok özel durumlar dışında evde eğitim yasal değildi. O zamandan beri, evde eğitimle ilgili yeni bir yasa onaylandı ve evde eğitim arttı. Ancak, evde eğitim gören öğrenci sayısı sınırlıdır. Öğrenci bir okula kayıtlı olmalı ve veliler ile okul arasında gelişim ve eğitimsel kazanımların ölçüldüğü bir eğitim anlaşması yapılmalıdır.

Öğretmenler

Öğretmen olmak için, temel veya ortaöğretimde öğretmenlik alanında yüksek lisans derecesine sahip olmak gerekmektedir. Bu yüksek lisans, bir bilimsel disiplinde lisans ve bir pedagoji yüksek lisansından oluşmaktadır. Devlet okulları için işe alım süreci, adayların ders vermek istedikleri okulları seçtikleri ve ardından yüksek lisans derecelerinin sonunda aldıkları not ve öğretmenlikteki kıdemlerine göre sıralandıkları ulusal bir yarışmadır. Özel okullar, normal iş kanunu çerçevesinde öğretmenleri istedikleri gibi işe alırlar. Ancak, diplomalı öğretmenler olmaları gerekmektedir (öğretmenlik alanında yüksek lisans derecesi).

Öğrenci değerlendirme

Ulusal testler, temel eğitim ve ortaöğretim her döngüsünün sonunda uygulanmaktadır. Bu sınavlar 4. (temel eğitimin ilk aşamasının sonu), 6. (temel eğitimin ikinci aşamasının sonu), 9. (temel eğitimin üçüncü aşamasının sonu) ve 12. (ortaöğretim sonu) eğitim yıllarında uygulanır. Sonuçlar sadece 9. ve 12. sınıflarda sınıf geçme/başarısızlığa karar vermek için kullanılır.

Yükseköğretime kabul, her adayın 5 adede kadar ders/fakülte seçeneğine sahip olduğu ulusal bir yarışma ile yapılır. Öğrenciler, ortaöğretim sırasında okullarının onlara verdiği notlara ve ortaöğretim sonunda ulusal sınavlarda aldıkları notlara göre sıralanırlar. Her yükseköğretim kurumu, giriş için gerekli olan sınavları seçme hakkına sahiptir.

Okul değerlendirme

Hem devlet hem de özel okullar, Ulusal Eğitim Müfettişliği'ne tabidir. Müfettişlik, Eğitim Bakanlığı'nın bir parçasıdır. Özel okullarla ilgili olarak, denetimler okul düzeyinde mevzuata uygunluğu amaçlamaktadır.

Bakanlığın ayrıca yerinde ziyaretlerle yapılan nitel bir okul değerlendirme modeli de bulunmaktadır. Yalnızca Devlettten fon alan özel okullar bu değerlendirmeye tabidir. İki müfettiş ve iki dış uzmandan oluşan bir ekip okulu değerlendirir ve kamuya açık bir rapor yazar.

Eğitim Bakanlığı ayrıca okul hakkında çeşitli göstergeler içeren çevrimiçi bir okul panosu oluşturmuştur. Bu göstergeler temel olarak demografik verilere ve öğrencilerin ulusal sınavlarda aldıkları sonuçlara dayanmaktadır. Bununla birlikte, genel kamuoyu için ana bilgi kaynağı, her yıl ulusal sınav sonuçları açıklandığında medya tarafından oluşturulan sınav sonuç tablolarıdır.

Rudolf Eliott LOCKHART İngiltere Bağımsız Okullar Derneği

İyi günler. Bugün sizlerle birlikte olmak bir zevk. Benim adım Rudi ve Bağımsız Okullar Birliği'nin İcra Kurulu Başkanıyım. Birleşik Krallık'taki bağımsız okulların yaklaşık 700 müdüründen oluşan bir Birliğiz. Bugün sadece kuruluşumun parçası olan okullardan bahsetmeyeceğim. Tüm bağımsız sektörden bahsedeceğim.

Ağırlıklı olarak Birleşik Krallık'ın tamamındaki okullardan ziyade İngiltere'deki okullardan bahsedeceğim, çünkü İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'nın her birinde farklı eğitim sistemleri var.

Ve söylemek istediğimin özüne geçmeden önce, "bağımsız okullar" derken ne demek istediğimi açıklamam gerektiğini düşünüyorum. Birleşik Krallık'ta bu terim "Özel Okullar" ile aynı anlama gelir, ancak 1970'lerden beri kendimize "bağımsız okullar" demeye meylettik çünkü devletten bağımsızlıklarını vurgulamak istiyoruz.

Bence "bağımsız okullar" daha iyi bir terim, çünkü okulların özünü tanımlıyor. Bu okulların beş temel bağımsızlığı olduğunu iddia ediyorum.

İlk olarak, müfredat üzerinde bağımsızlığa sahipler. Devlet sisteminde sabit bir Ulusal Müfredat vardır, ancak bağımsız sektörün bunu takip etmesi gerekmez. Okullarımız, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için kendi müfredatlarını tasarlayabilirler. Bu büyük bir avantaj. Okullarımıza muazzam bir esneklik kazandırıyor. Ve bu, devletin okullarımızda ne öğretilmesi gerektiğini dayatamayacağı anlamına geliyor, bu nedenle varlığımızda temelde liberal bir değer var.

İkinci olarak, okullarımız öğrenci alımı konusunda bağımsızlığa sahiptir. Okullarımız hangi öğrencileri kabul etmek istediklerini seçebilirler. Bu, okullarımızın uzmanlaşabileceği ve mümkün olan tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmak yerine, belirli ihtiyaçlara daha uygun bir şey sunabileceği anlamına gelir. Bu, aynı zamanda okullarımızın bazılarının çok akademik olduğu ve çok zor giriş sınavlarının olduğu anlamına gelir. Diğerleri spor, sanat veya drama üzerine daha çok odaklanabilir. Ve bazıları daha az seçici ve daha az baskılı bir ortam sunabilir.

Üçüncü olarak, okullarımız personel istihdamı konusunda bağımsızlığa sahiptir. Genel olarak konuşursak, bağımsız okullar, öğrencileri için en iyi olacağını düşündükleri öğretmenleri işe alabilirler. Belirli bir öğretmenlik yeterliliğine sahip olma zorunluluğu yoktur. Bu nedenle, bağımsız okullar, akademik uzmanlıklarının fark yaratacağını düşünüyorlarsa, eski bir üniversite öğretim görevlisini işe alabilirler. Spor programlarına yardımcı olacaklarını düşünüyorlarsa, eski bir Olimpiyat sporcusunu işe alabilirler. Ya da ekonomi öğretmek için harika olacaklarını düşünüyorlarsa, eski bir bankacıyı işe alabilirler.

Dördüncü olarak, okullarımız bağımsız yönetime sahiptir. Bazı bağımsız okullar hayır kurumlarıdır, bu nedenle bir hayır kurumu mütevelli heyeti tarafından yönetilirler. Müdürü ve ekibini hesap verebilir tutan ve okulda olup bitenleri denetleyen de bu Kuruldur. Diğer bağımsız okullar ise müessese okulları olarak adlandırdığımız, sahibi olan işletmeler olarak

yönetilen okullardır. Ancak hem hayır kurumu hem de müessese okulları devletten bağımsızdır.

Bu, başarılı bir okul olmanın ne olduğuna, Hükümet tarafından kendilerine dayatılan hedefleri karşılamak zorunda kalmak yerine, kendilerinin karar verebilecekleri anlamına gelir.

Beşinci ve son olarak, bağımsız okullar mali bağımsızlığa sahiptir. Okullarımız büyük ölçüde Hükümet hibelerinden ziyade velilerden alınan ücretlerden elde edilen gelirlerle desteklenmektedir. Bu bağımsızlık çok önemlidir, çünkü okullarımızın doğrudan velilere karşı sorumlu olduğu anlamına gelir. Veliler okulda bir şeyin yeterince iyi olmadığını düşünüyorlarsa, çocuklarını okuldan alarak tepkilerini gösterebilirler. Bu mali bağımsızlık, okullarımızı gerçekten de velilerin memnun olduğu bir eğitim vermeye odaklar. Bu çok güçlü bir hesap verebilirlik biçimidir.

Elbette, bağımsız okulların bir düzenleyici çerçeve içinde faaliyet göstermesi gerekir. Ve bağımsız okullar düzenleyici standartları sürekli olarak karşılayamazlarsa, kapanmaya zorlanabilirler.

Bu nedenle, tüm bağımsız okulların karşılaması gereken, Hükümet tarafından belirlenen Bağımsız Okul Standartları adlı bir belge bulunmaktadır. Bu belge, öğrencilerin refahını ve güvenliğini sağlamak, Yönetimin işleyişinden emin olmak ve eğitim kalitesinin uygun olmasını sağlamakla ilgilidir. Yatılı okulların da Ulusal Asgari Standartları karşılaması gerekir. Ve çok küçük çocukları olan okulların Erken Yıllar Temel Aşaması gerekliliklerini karşılaması gerekir. Ayrıca, Hükümet tarafından yayınlanan ve bağımsız okulların uyması gereken bazı yasal rehberler de bulunmaktadır. Örneğin, ilişkiler ve Cinsellik Eğitimi hakkında yasal rehberlik bulunmaktadır. Ancak genel olarak, bu yasal gereklilikler bağımsız okullarda tam olarak ne olması gerektiğini belirlemez, daha ziyade karşılanması gereken bir standart belirler. Bu nedenle, bağımsız okulların yüksek kalitede olması gerekir, ancak bunu çok farklı şekillerde yapabilirler.

Bağımsız okulların düzenleyici standartları karşıladığından emin olmak için bir denetim süreci vardır. Tüm bağımsız okulların 3 yıllık bir döngüde denetlenmesi gerekmektedir. Denetimde, Bağımsız Okul Standartlarına göre değerlendirilirler ve herkesin okuyabileceği bir rapor yayınlanır. Standartlardan herhangi birini karşılayamazlarsa, sorunu çözmeleri gerekir ve bunun gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etmek için tekrar denetlenirler. Denetimler iki müfettişlikten biri tarafından yapılır. Bunlardan biri bir hükümet kurumu olan Ofsted, diğeri ise müfettişlerin tamamı bağımsız okul uzmanları olan Bağımsız Okullar Müfettişliğidir. Bu nedenle, okullarımızın büyük çoğunluğu bağımsız okullar müfettişliği tarafından denetlenmektedir.

Şimdi. Bağımsız okullar sektörünün neye benzediği hakkında biraz bilgi vermek istiyorum. Daha fazla bilgi edinmek isterseniz, bu belgeyi şiddetle tavsiye ederim. Bu belgenin adı Bağımsız Okullar Konseyi Yıllık Raporudur. 1972'den beri her yıl Mayıs ayında yayınlanmaktadır ve size her yıl işlerin nasıl görüldüğüne dair harika ayrıntılı bir rapor sunar. Şimdi size orada yer alan her şeyi anlatmam mümkün değil, ancak biraz fikir vereceğim.

Tüm okul öğrencilerinin yaklaşık %6,5'i bağımsız okullarda okuyor. Bu grafik, bağımsız okullara giden öğrenci sayısının ve payının son 20 yılda nasıl hemen hemen sabit kaldığını

gösteriyor. Aslında, bu durum çok daha uzun süredir oldukça sabit: bağımsız okullar, en azından 1963'ten beri tüm okul öğrencilerinin %5,7 ile %8,1'i arasında bir paya sahip.

Ancak bağımsız okullardaki yaş profili tekdüze değil. 5 ila 10 yaşları arasındaki öğrencilerin yalnızca %4-5'i bağımsız bir okula giderken, 11 ila 15 yaşları arasındaki öğrencilerin yaklaşık %10'u ve 16 ila 18 yaşları arasındaki öğrencilerin ise %20'sinin biraz altında bir kısmı bu okullara gidiyor. Yani velilerin, daha büyük çocukları için bağımsız bir okulu tercih etme olasılıkları daha yüksek.

İngiltere'de yaklaşık 2.500 bağımsız okul bulunmaktadır. Ortalama olarak, devlet okullarından daha küçüktürler, ancak çok büyük bir çeşitlilik vardır. Bağımsız okulların yaklaşık %5'inde 1.000'den fazla öğrenci bulunurken, yarısında 150'den az öğrenci bulunmaktadır. Yani çok sayıda çok küçük bağımsız okul var demektir.

Şu anda sektörde çok fazla konsolidasyon görüyoruz. Yani bazı hayır okulları, birden fazla bağımsız okulun hayır vakıflarını oluşturmak için diğerleriyle birleşiyor. Bunu, artık çok büyük kar amaçlı bağımsız okul zincirlerinin bulunduğu mülkiyet sektöründe daha da fazla görüyoruz. Önümüzdeki birkaç yıl içinde bunun çok daha fazlasını göreceğimizi tahmin ediyorum.

Okullarımızdaki ücretler, diğer birçok ülkeye kıyasla yüksektir. 2023/4'teki ortalama gündüzlü ücreti yıllık 18.600 £ idi. Ortalama yatılı ücreti ise 42.000 £'in üzerindedir. Bunu, devlet sektöründeki öğrenci başına ortalama 7.500 £'luk finansmanla karşılaştırırsanız, mevcut olan büyük kaynak farkını görebilirsiniz. Ve bu grafik, devlet ve bağımsız okullar arasındaki finansman açığının nasıl önemli ölçüde büyüdüğünü gösteriyor. Aslında, bu grafik son dört yılı içermiyor ve bu dönemde finansman açığı daha da büyüdü.

Ancak her zaman ortalamalara karşı dikkatli olmalısınız. Çok sayıda daha düşük maliyetli bağımsız okul bulunmaktadır. Örneğin, Müslüman Okullar Birliği içindeki bağımsız okullardaki ortalama yıllık ücretler yaklaşık 3.000 £ civarındadır. Yani devlet sektöründeki ortalama finansman oranından bile çok daha düşük.

Tüm bunlar hakkında daha fazla bilgi için lütfen ISC Yıllık Raporuna bakın.

Bitirmeden önce, başladığım yere geri dönmek ve bağımsızlığın ne anlama geldiğini düşünmek istiyorum. Birleşik Krallık'ta bağımsız okullarla ilgili algı tamamen ayrıcalık ve parayla ilgili. Burada görebiliyor musunuz bilmiyorum ama bunlar "bağımsız okullar" diye Google'da arama yaptığımda aldığım çok parlak görüntüler. Ve şunlar da gazetelerin bağımsız okullarla ilgili haberleri göstermek için kullanmayı sevdiği türden görüntülerden bazıları. Bu görüntüler çok sinir bozucu. Emin olun, bu şekilde görünen sadece bir avuç okul var. Ve bu fotoğraflardan biri 1937'den kalma, ancak medya hala bu fotoğrafları kullanmayı seviyor.

Çoğu bağımsız okul çok daha normal görünüyor ve bunlara hiç benzemiyor. Çünkü gerçek şu ki, Birleşik Krallık'taki bağımsız okullar inanılmaz derecede çeşitlidir. Zaten isimlerinden belli, bağımsız okullarda çeşitliliği getiren bağımsız olmalarıdır.

Bu okullar, devletin yapabileceğinden farklı bir şey sunmak için bağımsızlıklarını kullanan okullardır. Bu görüntüler dikkatinizi dağıtmasın! Bu okullar sektörün sadece küçük bir bölümünü oluşturuyor. Ve çok daha ilginç ve heyecan verici bölümleri var. Her türden farklı okul

var. Özel Eğitim İhtiyaçları okulları. İki dilli okullar. Sahne Sanatları okulları. Yatılı okullar. Her türden farklı dini karaktere sahip ve hiç dini unsuru olmayan okullar. Çok geleneksel müfredatlara sahip okullar ve inanılmaz derecede ilerici müfredatlara sahip okullar. Çiftliklerde bulunan okullar. Tüm öğretimin açık havada yapıldığı okullar. Tamamen çevrimiçi olan okullar. Aklınıza ne gelirse gelsin, muhtemelen bunu gerçekleştiren bir bağımsız okulumuz vardır.

Bu, bağımsızlığın okulların yenilik yapabileceği ve risk alabileceği bir sektör. Yeni yetkinlikler ve eğitime yeni yaklaşımlar geliştirebilecekleri yer.

Ve veliler bu tür okulları istiyor. Onları yüksek kaliteli eğitim sunan okullar olarak görüyorlar. Velilerle yaptığımız ankette, bağımsız okulları tercih etmelerinin en popüler nedeni olarak eğitim standartlarını gösterdiler ve bu soruya diğer tüm yanıtların iki katından daha fazla yanıt verdiler. Ve velilerin bağımsız bir okulu seçmemeleri için verdikleri ana neden, bunu finansal olarak karşılayamamalarıydı ve üç katından daha fazla veli bu cevabı verdi. Yani çok daha fazla veli, imkanı olsa bu okulları tercih ederdi.

Bağımsız okulların kalitesini birçok yönden görüyoruz. Örneğin, 2023'te bağımsız okullardan GCSE sınav girişlerinin %47'si 7 veya daha yüksek bir not alırken, seçici olmayan devlet okullarından girişlerin yaklaşık %20'si bu notu aldı. Yani bağımsız okullardaki sınav sonuçları çok daha iyi.

Bağımsız okullar, Modern Yabancı Diller gibi az bulunan dersleri destekler ve çok sayıda öğrencinin Tıp fakültelerine girişini sağlar.

Ancak velilere hitap eden sadece akademik müfredat değil. Bağımsız okullar çok çeşitli bir müfredat dışı program da sunabiliyor. Spor. Yaratıcı Sanatlar. Sahne Sanatları. Karakter eğitimi. Dayanıklılık. Bağımsız okulların sunduğu eğitimin geniş bir yelpazesi var.

Ve son olarak, bağımsız okullar Birleşik Krallık ekonomisi için büyük bir pozitif fayda sağlamaktadır. Birleşik Krallık ekonomisi için yılda yaklaşık 16,5 milyar sterlin üreten bağımsız okullar, 5 milyar sterlinden fazla vergi geliri elde etmekte ve 300.000'den fazla istihdamı desteklemektedir.

Ancak ne yazık ki şu anda tehdit altında olan bir sektörüz. Bu nedenle söylediklerim Türkiye'deki ve Avrupa'daki arkadaşlarıma bir uyarı niteliğindedir. Birleşik Krallık'taki mevcut Hükümet, 50 yılı aşkın süredir bağımsız okullara karşı muhtemelen en düşman olanıdır.

Bu yılın başında bağımsız okul ücretlerine %20 oranında KDV getirdiler. Birleşik Krallık'ta ilk kez doğrudan eğitime KDV uygulanıyor. Bu tutarsız bir uygulama: özel kreş ücretlerine ya da üniversite ücretlerine vergi uygulanmıyor, sadece okul ücretleri hedefleniyor.

Özellikle büyük bir meblağ toplamayacak.

Aslında çok büyük bir meblağ da toplanmayacak. Muhtemelen yılda yaklaşık bir milyar sterlin gelir getirecek ancak İngiltere'deki devlet okullarının yıllık bütçesinin 60 milyar sterlinin üzerinde olduğu ve yıllardır yetersiz finanse edildiği düşünüldüğünde, bu miktarın ihtiyaç

duyulan farkı yaratması çok zor. Hatta, devlet okullarının bu politika ile toplanan paranın hiçbir kuruluşunu görememesi bile muhtemel.

Yapacağı şey, daha küçük ve mali açıdan daha kırılgan okulların bazılarını kapatmak ve halihazırda aşırı yüklenmiş bir devlet okulu sistemine daha fazla öğrenciyi itmek olacak. Ancak en büyük ve en varlıklı okullara çok daha az zarar verecek. Hatta bu okulların bazıları bu politikadan muhtemelen fayda sağlayacak. Yani zamanla bu KDV politikası, bağımsız okullar sektörünü biraz daha küçültecek, çok daha pahalı hale getirecek ve devlet sektöründen çok daha kopuk hale getirecek.

Bu nedenle, bu noktada ülkem size işlerin nasıl yapılmaması gerektiğine dair bir örnek sunuyor. Bizi örnek almayın.

Ancak biz direniyoruz. KDV politikasına insan hakları gerekçesiyle karşı çıkan çeşitli yasal itirazlar devam ediyor. Bunların hiçbirisi henüz karara bağlanmadı. Dolayısıyla ne olacağını göreceğiz.

Yani, Birleşik Krallık'taki bağımsız okullar iyi durumda. Hepsi harika okullar. Veliler çocuklarını bu okullara göndermek istiyor. Ancak bize düşman bir Hükümetimiz ve sahip olduklarımızı tehlikeye atan yeni politikalarımız var. İngiltere'de bizler, bağımsızlığın okullar için neden önemli olduğunu ve gerçek bağımsızlığın nasıl harika okullara yol açabileceğini gösteren güçlü bir örneğiz. Ancak aynı zamanda – mevcut koşullarda- bunun nasıl tehdit altına girebileceğinin ve bağımsızlığı savunmaya devam etmenin neden her zaman önemli olduğunun da bir örneğiyiz çünkü bağımsızlık değerli bir şeydir.

Teşekkür ederim.

Dr. Darlene FISHER

NEASC Danışmanı ve Uluslararası Akreditasyon Lideri

AVUSTRALYA ÖZEL VE BAĞIMSIZ OKULLARINA GİRİŞ & BİR GELİŞİM MODELİ OLARAK NEASC OKUL AKREDİTASYONU

Avustralya'da eğitimi anlamak için terminolojiyi bilmek önemlidir. Avustralya'da özel okul, herhangi bir devlet okulu olmayan, yani merkezi veya eyalet hükümeti tarafından finanse edilmeyen veya yönetilmeyen bir okuldur. Bağımsız okul ise, birçoğu belirli topluluklarla, yani belirli dinlerle ilgili olan çok çeşitli devlet okulu olmayan okullardır.

Özel ve bağımsız okullar arasında bir miktar örtüşme bulunmaktadır. 2023 yılında Avustralya'daki 9.629 okulun %69,7'si devlet okulu iken, %30,3'ü özel okuldur; bunların %18,3'ü en büyük özel okul grubu olan Katolik okulları ve %12,0'si bağımsız okullardır.

Merkezi Avustralya hükümeti ile eyalet ve bölge hükümetleri, hem devlet hem de özel okulların finansman gereksinimlerinin önemli bir bölümünü karşılamaktadır. Özel okullar velilerden gelen ücretlere ve katkılara büyük ölçüde sırtlarını dayasalar da, hükümetten de önemli destek almaktadırlar. Hükümetin özel okullara sağladığı finansmanı tamamen kesmesi durumunda, bu öğrencilerin ek maliyetlerinin, öğrencilerin özel okullardan devlet okullarına geçmesiyle büyük olasılıkla hükümetin üzerine kalacağı ve dolayısıyla eyalet ve merkezi bütçelere önemli bir yük getireceği öngörülmektedir. Bu maliyetler daha sonra büyük olasılıkla tüm topluma artan vergilendirme yoluyla geri aktarılacak ve herkes için yaşam maliyetini artıracaktır.

Devlet okulları, bir öğrencinin eğitiminin tüm maliyetine eşdeğer bir finansman desteği almaktadır. Özel okullar finansman desteği almakla birlikte, okul topluluklarından beklenen katkılar genellikle, Avustralya İstatistik Bürosu'nun Nüfus ve Konut verilerinde bulunan, okulun bulunduğu bölgedeki ortalama gelire dayalı olarak belirlenen katkılardır. 2020'den itibaren, özel okullardaki öğrencilerin tüm ebeveynlerinin ve vasilerinin gelirleriyle hesaplanan medyan gelire dayanan yeni bir Doğrudan Gelir Ölçüsü kullanılmaktadır. Bu, okulların devlete ebeveynlerin ve velilerin isimlerini ve adreslerini vermesini ve ebeveynlerin katkıda bulunma kabiliyetlerini değerlendirmek için medyan geliri hesaplamasını gerektirmektedir. Bu uygulama, düşük gelirli bölgelerdeki ebeveynlere devlet kaynaklarından eğitim için daha fazla destek sağlarken, ebeveynlerin özel eğitim isteklerini de karşılar.

Bağımsız okullar, büyük şehirlerin dışındaki kırsal ve uzak bölgelerde en hızlı büyüyen okul türüdür. Ek olarak, büyüme çoğunlukla düşük ve orta sınıf sosyo-ekonomik gruplarda ve engelli öğrencilerde görülmektedir. Bu nedenle, bağımsız sektör, yetersiz hizmet alan veya ek ihtiyaçları olan öğrencilere daha iyi hizmet vermektedir.

Avustralya okullarında kullanılan müfredat, Ulusal bir müfredat tarafından yönlendirilmekle birlikte, doğrulama ve değerlendirme için önemli esneklik ve sınırlı dış test imkanı sunmaktadır. Okulların, müfredatı yerel kültür ve öğrenmeye yönelik öncelikler de dahil olmak üzere yerel bağlamlara uyarlaması beklenmektedir. Müfredat, öğretmenlere öğrenenlerin ihtiyaçlarına uyum sağlamak için hız, derinlik ve odak alanlarında özerklik sağlamaktadır.

Çeşitli disiplin alanlarının disiplinler arası çalışma ünitelerine entegrasyonu, esnekliğin bir parçasıdır ve yerel bağlamlara ve ilgi alanlarına önemli ölçüde uyum sağlanmasına olanak tanır. Okullar, üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler gibi belirli öğrenciler için mesleki alanlarda, belirtilen müfredatın ötesine geçen özel programlar sağlayabilir. Değerlendirme, birkaç yılda bir ve eğitim sonunda yapılan bazı dış değerlendirmelerle gerçekleştirilmekle birlikte, bunlar arasında esneklik vardır ve okullar öğrencilerin ilerlemesini ölçmek ve geri bildirim sağlamak için çeşitli yöntem ve süreçlerle öğrencileri değerlendirebilirler.

Sonuç olarak, öğrencilerin yaklaşık %30'unun özel veya devlet okullarında olmasıyla, bu öğrencilerin eğitiminin eyalet ve merkezi hükümetlere olan maliyeti azalmakta ve velilere çocuklarının geleceği için en yararlı gördükleri eğitim türünü seçme imkanı sunulmaktadır. Özel okullar, en çok ihtiyaç duyulan alanları - uzak öğrencileri, daha az varlıklı olanları ve öğrenme ihtiyaçları olanları - desteklemektedir.

Bu nedenle, bireylere hizmet sunmakta ve hükümetler üzerindeki maliyetleri ve talepleri azaltmaktadırlar. Müfredat tarzı ile ulusal ve eyalet finansmanı için geleceğin neler getireceği öngörülemez, ancak özel okulların gelecekte büyümese bile devamlılığı yüksek olasıdır.

Sunumumun ikinci yarısı, bir büyüme modeli olarak NEASC okul akreditasyonu ile ilgiliydi. New England Okullar ve Kolejler Birliği (NEASC), üyeler, adaylar ve akreditasyon yolculuğuna yeni başlayan okullar olmak üzere 90'dan fazla ülkede yaklaşık 500 uluslararası okulla çalışmaktadır.

1885 yılında kurulan NEASC, eğitimde kalite güvencesi konusunda uzun bir geleneğe ve kanıtlanmış bir üne sahiptir. NEASC akreditasyonu, okullardaki öğrenimin kalitesini değerlendirmek ve tanımak için bir araç olarak başlatılmıştır, böylece üniversiteler, devlet veya ülke çapında bir ölçüt sağlamak için harici bir test sisteminin olmadığı bir zamanda, belirli bir okulun Lise Diplomasının arkasındaki öğrenimin kalitesini değerlendirmenin bir yolunu elde etmişlerdir.

Son derece misyon odaklı bir kuruluş olan NEASC, öğrencileri güçlendirmek ve eğitimde yenilik ve mükemmelliği teşvik etmek gibi temel öncelikler tarafından yönlendirilmektedir. ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yurtdışındaki okulları akredite etmek üzere tanınan NEASC, ABD'deki diğer tüm akreditasyon kurumlarından daha uzun süredir eğitimin her seviyesindeki kurumları akredite etmektedir.

Anaokulundan 12. sınıfa kadar olan seviyelere odaklanan NEASC, akreditasyon, profesyonel yardım ve en iyi uygulamaların takibi yoluyla anlamlı, sürekli tüm okul gelişimi için ilgili, geleceğe odaklı bir çerçeve sağlar. NEASC, dönüşümsel ACE Öğrenme çerçevesi gibi zorlu, araştırmaya dayalı standartları karşılamak; öz-yansıtma süreci boyunca okullara ve öğrenme liderlerine koçluk yapmak; ve okul gelişimini desteklemek için yerinde akran değerlendirmeleri sağlamak ve düzenlemek için dünyanın dört bir yanındaki eğitimcilerle birlikte çalışmaktadır.

Akreditasyon, hem iç hem de dış topluluğa karşı hesap verebilirlik sağlar. Sürdürülebilir büyüme ve iyileştirmeye odaklanarak sürekli kendini yansıtma kültürünün geliştirilmesi için destek ve yapılar sağlayarak eğitimin mevcut öğrenciler ve onların gelecekle ilgili uygun olmasını sağlar. Akreditasyon aynı zamanda küresel pazarda tanınırlık sağlar ve üniversitenin tanınırlığını teşvik eder.

Eski akreditasyon tarzı, okulların tüm doğru politika ve prosedürlere sahip olmasını ve günlük uygulamaya rehberlik edecek yazılı bir müfredata sahip olmasını sağlamaya odaklanıyordu. Ancak son birkaç on yılda açıkça ortaya çıkan şey, bunun kaliteli öğrenmeyi desteklemek için yeterli olmadığıdır. NEASC, insanların, tesislerin ve öğrenmenin güvenliğini ve emniyetini sağlamak için bir dizi Temel Standart'a dayanan yeni bir protokol olan ACE Ekosistemi'ni geliştirmiştir, ancak daha sonra odağı on Öğrenme İlkesi'ne çevirmiştir. Bu Öğrenme İlkeleri (Öİ), okulun Öİ'lerini nasıl uyguladığına bakılmaksızın, sağlanan eğitimin öğrenenlerin bireysel öğrenme becerilerini geliştirmesini ve geleceğe hazır olmalarına yardımcı olmasını sağlamak için öğrenme etrafındaki sohbetlere rehberlik etmektedir.

NEASC uyumlu okullar, öğrenci merkezli, kişiselleştirilmiş öğrenmeye ve artan öğrenci yetkinliğine odaklanmaları; öğrenenleri üzerinde düzenli olarak dönüşümsel etkiler yaratmaları; büyümeyi ve geleceğe yönelik düşünmeyi geleneksel olarak değerlendirilen akademik başarının ötesine taşımaları ve sıcak bir ortam yaratmaları ile karakterize edilir.

Bir Ziyaretçi, akreditasyon süreci hakkında şöyle demiştir: "ACE, okul yeniliği için gördüğüm ilk rehber ve okul gelişimi üzerinde çalışırken eğitimcilere ilham veren ilk belgedir."

NEASC ACE akreditasyonu, okullar ve toplulukları için sürdürülebilir bir büyüme modelidir.

Referanslar:

ACE Ekosistemi 2.0 Bazı içerikler www.neasc.org adresinde veya 'ACE Ekosistemine Giriş' belgesi için [<https://isa.edu.au/our-sector/about-independent-schools/myth-busting>] adresinden edinilebilir.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► PANEL II

ÖZEL OKULLAR VE ULUSLARARASI PROGRAMLAR: IB & AP

- **Dina KHALAF**
İB Geliştirme ve Tanıma Müdürü
- **Paul SANDERS**
The College Board İcra Direktörü

Dina KHALAF İB Geliştirme ve Tanıma Müdürü

Uluslararası Bakalorya (IB): Daha İyi Bir Dünya İçin Eğitim

IB, öğrencilerin kendi öğrenme yolculuklarını yönlendirmelerine ve başarılı olmaları, kalıcı bir fark yaratmaları için ihtiyaç duydukları beceri ve özgüveni geliştirmelerine imkan sağlar. Öğretmenleri, güçlü bir küresel ağ tarafından desteklenen tatmin edici bir kariyer içinde, öğrenmede mükemmelliğin mimarları olarak güçlendirir. Okullara ise, tüm toplumu ileriye taşıyan başarılı sonuçlar sayesinde güçlü bir itibar kazandırır.

Uluslararası Bakalorya® (IB) programları, diğer müfredatlardan daha fazlasını sunmayı hedefler. Dört programımız, merak eden, bilgili ve duyarlı bireyler yetiştirerek onların başarıya ulaşma motivasyonlarını artırır. IB, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirir, merak duygularını besler ve karmaşık problemleri çözmeye yeteneklerini güçlendirerek onlara belirgin avantajlar sunar.

IB programında öğrencilerin öğrenmeye ve mükemmelliğe olan sağlıklı ilgilerinin yanı sıra, kültürlerarası anlayış ve saygı yoluyla daha iyi bir dünya inşa etmelerini sağlamaya çalışırız.

IB program çerçeveleri, tüm yaş gruplarındaki ulusal müfredatlarla etkili bir şekilde entegre olabilir; IB Dünya Okullarının yarısından fazlası devlet tarafından finanse edilmektedir.

- IB programları, diğer müfredatlardan farklıdır çünkü:
- Her yaştan öğrenciyi eleştirel düşünmeye ve varsayımlara meydan okumaya teşvik eder.
- Hükümetlerden ve ulusal eğitim sistemlerinden bağımsız olarak geliştirilir, araştırmalar ve küresel okul topluluğumuzun en iyi uygulamalarını içerir.
- Her yaştan öğrencilerin hem yerel hem de küresel bağlamları dikkate almalarını sağlar.
- Çok dilli bireyler yetiştirmeye yönelik bir anlayış benimser.

IB, öğrenme ve öğretmeye yönelik felsefesi ve yaklaşımlarıyla birbirine bağlı dört programdan oluşan bütünsel bir eğitim sunar. Bu programlar, öğrencileri hem akademik hem de kişisel başarıya teşvik ederek onların derslerinde ve bireysel gelişimlerinde en iyiye ulaşmaları için meydan okur.

IB programları, ulusal ve uluslararası araştırmalardan ve IB küresel topluluğundan gelen kaliteli uygulamaları içermektedir. Öğrencileri, karmaşık ve aşırı bağlantılı bir dünyada uluslararası bir bakış açısına sahip olmaya teşvik ederler.

Tüm IB programları boyunca, öğrenciler öğrenme becerilerini ve IB öğrenen profili niteliklerini geliştirir. IB öğrencisi, eleştirel düşünmeye teşvik edilir ve disiplinler, kültürler ve ulusal sınırları aşan esnek bir öğrenme ortamında eğitim alır. Kültürlerarası anlayış ve saygı yoluyla daha iyi ve barışçıl bir dünya yaratmaya katkıda bulunan bireyler yetiştirmeyi amaçlarız.

Paul SANDERS The College Board İcra Direktörü

COLLEGE BOARD: KÜRESEL EĞİTİMDE BAŞARIYA AÇILAN KAPI

College Board'a Genel Bakış

College Board, 1900 yılında kurulmuş, kar amacı gütmeyen ve misyon odaklı bir kuruluştur. Amacı, öğrencileri yükseköğretime başarıyla yönlendirmek ve fırsatlar sunmaktır. 6.000'den fazla üye kurumu, 22.000'den fazla temsilcisi ve milyonlarca eğitimci ve öğrenciyle College Board, eğitimde mükemmeliyet ve fırsat eşitliğini teşvik etmede önemli bir rol üstlenmektedir.

Öğrenci Başarısında Kapsamlı Stratejik Ortak

College Board, öğrencileri üniversiteye hazırlamak amacıyla SAT sınavları, Advanced Placement (AP) Programı ve BigFuture gibi birçok program ve hizmet sunmaktadır. 178 ülkede 2.000'den fazla SAT sınav merkezi ve 138 ülkede AP sınavlarına katılan öğrenciler bulunmaktadır.

AP Programlarının Küresel Büyümesi

2024 yılında, ABD dışındaki 3.000'den fazla okulda en az bir öğrenci AP sınavına girmiştir. Bu, önceki yıla göre %8'lik ve son beş yılda %38'lik bir büyümeye işaret etmektedir.

Türkiye'de AP Kullanımı %300 Arttı

Son beş yılda Türkiye'de AP sınavlarına katılan öğrenci sayısında %300 artış yaşanmıştır. Bu artış, AP programının Türkiye'de giderek daha fazla tanındığını ve değer gördüğünü göstermektedir.

AP Programı: Güvenilir Bir Akademik Standart

AP dersleri ve sınavları, üniversite öğretim üyeleri ile deneyimli AP öğretmenleri tarafından geliştirilmekte ve değerlendirilmektedir. Sınavlar, öğrencilerin bilgi ve becerilerini güvenilir psikometrik standartlarla ölçmektedir.

Advanced Placement (AP) Nedir?

AP dersleri, lise düzeyinde verilen birinci yıl üniversite dersleridir. Öğrenciler, standart AP sınavlarına girerek konuyu ne kadar iyi öğrendiklerini gösterir ve bu sayede üniversite başvurularında avantaj sağlar ve ders kredisi kazanabilirler.

AP Ders ve Sınavlarının Geliştirilme Süreci

Her AP dersi, sınav sorularının üniversite düzeyindeki beklentilere uygunluğunu sağlayan özel bir geliştirme komitesi tarafından hazırlanır. Ders çerçeve planları, ders kapsamı ve hedeflerini belirler.

AP Programı Genel Bakış

AP programı, tarih ve sosyal bilimlerden matematik ve bilgisayar bilimine kadar uzanan yedi farklı disiplinde toplam 39 üniversite düzeyinde ders sunmaktadır.

Prometric Test Merkezi

İstanbul'daki Prometric Test Merkezi, belirli AP sınavlarını sunmak üzere yetkilendirilmiştir. Kayıt dönemleri ve ücretler Prometric'in web sitesinden öğrenilebilir.

Yenilik ve Erişim: Dijital AP Sınavları

Mayıs 2025 itibarıyla, 28 AP sınavı dijital olarak uygulanacaktır. Dijital sınavlar, SAT sınavlarında da kullanılan Bluebook platformu üzerinden yapılacak ve hem güvenlik hem de sınav deneyimi açısından iyileştirmeler sağlayacaktır.

Dijital Sınav Formatları

28 dijital AP sınavının 16'sı tamamen dijital, 12'si ise serbest cevap bölümünde el yazısı gerektiren hibrit formatta sunulacaktır. Bazı sınavlar dijital portföyler veya özel uygulamalarla yapılmaya devam edecektir.

AP Programına Erişimi Genişletmek

Doğru zamanda alınan bir AP dersi, öğrencilere üniversite fırsatlarını açar. Araştırmalar, tek bir AP dersinin bile öğrencilerin üniversitedeki birinci yıl not ortalamasını ve mezuniyet oranlarını artırdığını göstermektedir.

Yeni Dersler: AP Precalculus ve AP Computer Science Principles

- **AP Precalculus:** Tüm öncül matematik öğrencileri için tasarlanmıştır ve üniversite kredisi kazandırabilir.
- **AP Computer Science Principles:** Bilgisayar bilimine giriş dersi olup, öğrencileri STEM alanlarındaki ileri çalışmalara hazırlar.

Beceri Gelişimi: AP Seminar

AP Seminar dersi; yazma, iş birliği, araştırma ve sunum becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ders içeriği hem öğrencinin hem öğretmenin seçtiği konularda proje çalışmaları ile şekillenir.

Yeni Bir Ders: AP African American Studies

2025-2026 öğretim yılında küresel lansmanı yapılacak AP African American Studies dersi, Afrika kökenli Amerikalıların katkılarını ve deneyimlerini disiplinlerarası bir yaklaşımla inceleyecek ve öğrencileri farklı kariyer yollarına hazırlayacaktır.

AP Programına Başlamak

Bir okul, bir AP dersi açmak için okul kodu almalı ve ders planını onaya sunmalıdır. İsteğe bağlı profesyonel gelişim eğitimleri yıl boyunca sunulmaktadır.

AP Ders Denetimi (AP Course Audit)

Her AP dersi için ders planı ve kaynak gerekliliklerini karşılayan bir AP Course Audit başvurusu yapılmalıdır. Bu süreç, derslerin standartlara uygunluğunu güvence altına alır.

Eğitimciler İçin Sağlanan Kaynaklar

AP öğretmenleri ve yöneticileri için ders ve sınav açıklamaları, ders planı geliştirme kılavuzları ve örnek ders planları gibi birçok destek kaynağı mevcuttur.

Başvuru Süreci

AP Course Audit süreci, formların ve ders planlarının nasıl sunulacağını adım adım açıklamaktadır. Başarılı bir başvuru için ipuçları da sunulmuştur.

Uluslararası Eğitimciler İçin Ek Kaynaklar

SAT sınavları, üniversite planlaması ve AP atölye çalışmaları hakkında daha fazla bilgi içeren ek kaynaklar uluslararası eğitimcilerle e-posta yoluyla paylaşılacaktır.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► PANEL III

FARKLI ÜLKELERDEN ÖZEL (BAĞIMSIZ) OKUL ÖRNEKLERİ (II): HOLLANDA, FİNLANDİYA, İTALYA VE AZERBAYCAN

- **Piet JANSEN**
Hollanda Bağımsız Okullar Derneği
- **Markku MOISALA**
Finlandiya Bağımsız Okullar Derneği
- **Francesco BANCHINI**
Kafkasya ve Orta Asya Özel Okullar Derneği

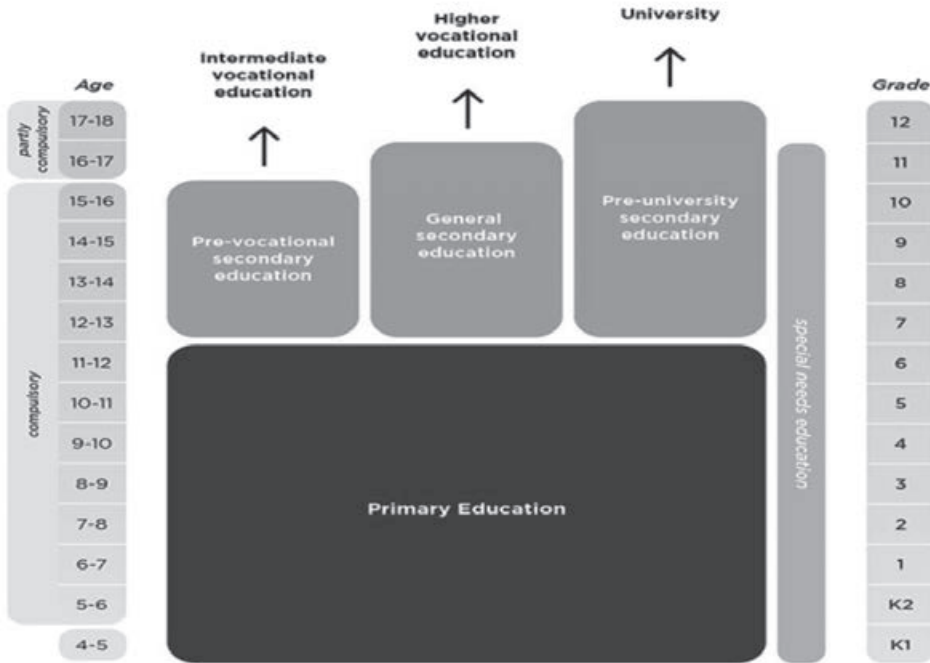

Piet JANSEN Hollanda Bağımsız Okullar Derneği

HOLLANDA'DA BAĞIMSIZ OKULLAR

Hollanda'daki bağımsız sektör, eğitimde uzun bir mükemmellik geçmişine sahiptir. Bağımsız okullar, sıradan insanların özgürleşme gelişiminin bir parçası olmuştur. Hollanda toplumunda, güçlü (dini) gruplar çocuklarını eğitime hakkını talep etti. Bir dizi siyasi mücadelenin ardından, bu hak 1917'de verildi. Ve eşitlik, Hollanda toplumunun birçok açıdan bir anahtar kelimesi olduğundan, bu haklar aynı zamanda devlet eğitimi haklarına da eşitti. Sunumumun odak noktası, Anaokulundan 12. Sınıfa kadar olan dönemdi.

K-12'ye genel bir bakış:

İlköğretim:

- 4 yaşında başlar,
- 5 yaşında zorunludur,
- Bölünmemiştir (özel ihtiyaçlar hariç),
- 8 yıl sürer, K1 – 6. Sınıf veya 4 yaşından 12 yaşına kadar,
- Ortaöğretim okul türü için bir tavsiye ile sona erer (ulusal sınavlardan sonra).

Ortaöğretim:

- Üç okul türüne veya seviyesine ayrılır:
  - VMBO - Mesleki Ortaöğretim- 4 yıl
Orta mesleki eğitim ile devam eder.
  - HAVO - Genel Ortaöğretim - 5 yıl
Yüksek Mesleki eğitim (Politeknik Enstitüleri veya Uygulamalı Bilimler Üniversiteleri) ile devam eder.
  - VWO - Üniversiteye Hazırlık Ortaöğretim- 6 yıl
Yüksek Mesleki eğitim veya Üniversite ile devam eder.
- Her ortaöğretim okulunda yukarıdaki türlerden bir veya daha fazlası bulunur.
- Okulların çoğu geniş kapsamlı okullardır.
- Ortaöğretim iki sınavla sona erer: bir okul sınavı ve bir ulusal sınav. Sonuç, her iki sınavın ortalamasıdır.
- Diploma, giriş sınavları olmaksızın, orta mesleki eğitime, Yüksek öğretime veya Üniversiteye doğrudan erişim sağlar!

Bağımsız okulların öne çıkan özellikleri:

- 1917'den beri devlet okullarıyla tam eşit haklara sahiptir.
- Bağımsız okulların konumu anayasada belirtilmiştir.
- Tüm okulların %73'ü bağımsızdır.
- Tüm okulların tüzel bir kişiliği, yani bir vakıf veya derneği olmalıdır.
- Mali destek, gayrimenkul maliyetleri de dahil olmak üzere, devlet okullarıyla aynıdır!

Tüm okullar için zorunlu:

- Okullar kar amacı gütmeyen kuruluşlar olmalıdır.
- Zorunlu veli katkısı yasaktır,
- Öğretmenlerin belirlenmiş bir diplomaya sahip olması gerekir.
- Toplu iş sözleşmeleri maaşları belirler.
- Yönetim kurulu üyelerinin maaşları yasalarla sıkı bir şekilde düzenlenir.
- Her okul (organizasyon) şunlara sahip olmalıdır:
  - Bir yönetim kurulu (bir kişi olabilir),
  - Bir denetim kurulu ve
  - Bir katılım konseyi.

Müfredat

- Her ne kadar katı düzenlemeler olsa da resmi bir ulusal müfredat yoktur.
- Her ders için, temel hedefler yasayla belirlenmiştir.
- Zorunlu dersler:
  - Hollandaca
  - Hesap veya matematik
  - İngilizce (7. Sınıftan itibaren, genellikle K1 veya K2'den başlar)
  - Dünya yönelimi (Tarih, Coğrafya, Biyoloji, Trafik)
  - Jimnastik/spor

Yıllık sübvansiyon

Okul türüne bağlı olarak, bir okul hükümetten şunları alır:

- Okul başına bir miktar.
- Öğrenci başına bir miktar:
  - İlköğretim € 6.800
  - Ortaöğretim € 8.500
  - Özel eğitim € 12.000- € 42.000
- Proje sübvansiyonları.

Yerel yönetimler, gayrimenkul maliyetlerini karşılar.

Öğretmen eğitimi

Hollanda okulları, yıllık bütçenin önemli bir bölümünü (%10) oluşturan sürekli öğretmen eğitime güçlü bir şekilde odaklanır. Hollanda'da öğretmen eğitiminin bazı önemli noktaları:

- Öğretmen olmanın iki yolu:
  - Yüksek Öğretim Yüksek Lisansı (Uygulamalı Bilimler Üniversitesi) %80.
  - Eğitim Yüksek Lisansı (Üniversite) %20
- Eğitimin toplam süresinin yaklaşık %25'i pratik deneyim kazanmak için kullanılır. Öğretmenler ilk yıllarında %20 daha az ders verirler. Okullar genellikle deneyimli bir mentor sağlar.
- Her öğretmenin okul bütçesinin bir parçası olan yıllık bir çalışma bütçesi vardır:
  - Eğitim maliyetleri € 500- € 600
  - 170 saat € 9.000. Her tam zamanlı öğretmenin yıllık yaklaşık 170 saatlik bir görevi vardır, bunun %10'u sürekli eğitim ve/veya çalışma için ayrılmıştır. Bir öğretmenin toplam maliyeti yılda yaklaşık 90.000 € olduğundan, 170 saatin değeri yaklaşık 9.000 €'dur.
- Öğretmenler özel öğretmen eğitimi için burslara başvurabilirler. Hükümet bu bursları yıllık okul bütçesinin üzerinde öder.

Zorluklar

Tüm okullar için:

- Nitelikli öğretmen ve personel sıkıntısı,
- Haklara artan bir odaklanma,
- Saygı ve otorite.
- Program aşırı yüklemesi

Bağımsız okullar:

- Okulun ortak değerlere sahip bir topluluğun ifadesi olarak anlaşılmasının kaybı.

Markku MOISALA Finlandiya Bağımsız Okullar Derneği

Finlandiya'nın nüfusu 5,6 milyondur. İki resmi konuşma dili vardır: Fince %85,9 ve İsveççe %5,2. Finlandiya, 1917'den beri egemen bir parlamenter cumhuriyet ile yönetilmektedir. Bundan önce, 1809-1917 yılları arasında Rus İmparatorluğu'na bağlı özerk bir Finlandiya Büyük Dükalığı ve daha öncesinde yaklaşık 1100-1809 yılları arasında İsveç Krallığı'nın doğu parçasıydı.

Finlandiya'da öğretmenlik mesleği büyük saygı görmektedir. Öğretmenlik eğitimi almak için hala iyi sayıda başvurumuz var. Ancak Avrupa'nın her yerinde olduğu gibi, yakında nitelikli fen bilimleri öğretmenleri (matematik, fizik ve kimya) sıkıntısı yaşayacağımız görülüyor.

Tüm öğretmenler, tamamlanması yaklaşık 5 yıl süren üniversite yüksek lisans derecesine sahiptir. Mezun olduktan sonra, özellikle branş öğretmenleri az çok "bilim insanı" olarak nitelendirilebilir. Eğitiminin uygulama yanı, pedagojik çalışmalardan ve en önemlisi üniversite öğretmen yetiştirme okullarından gelir. Bu eğitim okullarında öğrenciler ders verir ve bu dersler değerlendirilir. Ders planlarını kontrol eden ve dersler hakkında geri bildirim veren bir rehber öğretmen bulunur.

Genç öğretmenler için mentorluk sistemi okullarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çalışma yılları boyunca mesleki eğitim genellikle Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen dernekleri ve öğretmenin çalıştığı okul tarafından organize edilir.

Finlandiya'da öğretmenlerin çok özerk bir rolü vardır. Müfredatı takip ederler ancak yöntemleri ve öğrenme materyallerini kendileri seçer. Tüm materyaller öğrenciler için ücretsizdir, ancak bu eğitim sağlayıcıları için büyük bir maliyettir.

Finlandiya'da teftiş yoktur. Müdür bile ders sırasında sınıfları nadiren ziyaret eder. Öğretmenlerle iyi bir iletişimim var ve becerilerine tamamen güveniyorum.

Belediyeler, temel zorunlu eğitimi organize etme sorumluluğunu taşır. Ortaöğretim düzeyinde okul sahiplerinde daha fazla çeşitlilik vardır. Bu bağımsız okullar genellikle dernekler veya vakıflar tarafından yönetilir.

Tüm okullar aynı yasalara ve ulusal temel müfredata uyar. Okulların müfredatı genişletme özgürlüğü vardır- bu, bağımsız okullar olarak memnuniyetle yaptığımız bir şeydir.

19.Yüzyılın Sonu: Özel Okulların Kurulması

Finlandiya, 1809-1917 yılları arasında Rus İmparatorluğu'nun bir parçası olan özerk bir büyük dükalıktı. Bu özerklik, ulusal kurumları (yasama, para birimi, posta ve eğitim) geliştirmek için iyi fırsatlar sundu. Bireyler okul işletmek için dernekler kurdu. Karma eğitim okulları fikri, 1800'lerin ortalarında ABD'den yayıldı.

Bağımsız Finlandiya 1917

Genç, bağımsız Finlandiya'da temel fikir, herkes için eğitimi garanti etmektir. Ortaöğretim devlet veya özel dernekler tarafından yürütülüyordu. Okul ağı genişlemeye başladı; 1920'lerden 1950'lere kadar daha fazla okul kuruldu ve bunlardan yaklaşık 450'si özel okuldu. Temel eğitimde 1960'ların sonlarında, 1970'lerin başlarında büyük bir okul reformu uygulandı: Peruskoulu- Kapsamlı okul.

Şimdi belediyeler, temel eğitimi düzenleme sorumluluğuna sahiptir: 1-9 arasındaki sınıflar:

- %95 öğrenci belediyeler tarafından işletilen okullarda
- %4 öğrenci bağımsız okullar tarafından işletilen okullarda
- %1 öğrenci devlet tarafından işletilen okullarda eğitim görmektedir.

Günümüzde Finlandiya'da Bağımsız Okullar

- Devlet destekli özel bir okul, bir vakıf veya dernek tarafından işletilir
- Özerk ve verimli- hem ekonomi hem de yönetim açısından
- Kendi öğretmenlerini ve diğer personelini işe alır
- Genellikle bir belediye okul ağının parçası olarak faaliyet gösterir, ancak öğrencilerin kotasını seçer
- Okul binalarının sahibidir
- Serbest okul seçimini teşvik eder
- Finlandiya okul sisteminde çeşitliliği garanti eder
- Diğer bağımsız okulların güçlü ağından yararlanır

Finlandiya'da Eğitim Bir İş Değildir

Eğitim sağlama izni hükümet tarafından verilir. Bu izne sahip okullara, bağımsız okulların ana mali kaynağı olan devlet sübvansiyonu verilir. Kişi başına düşen sübvansiyon, doğrudan devletten ödenir. Sübvansiyon, okul binaları, eğitim, ders kitapları ve malzemeleri, yemekler, öğrenci esenliği vb. dahil olmak üzere tüm okul işlevlerini kapsar.

Okulların herhangi bir okul ücreti almasına izin verilmez ve okullar kar amacı gütmeyiz.

Finlandiya Bağımsız Okullar Birliği

- 58 üye okul
- Üye okullarda yaklaşık 24.000 öğrenci öğrenim görmektedir
- Öğrencilerin yaklaşık %67'si karma ve genel eğitim veren bir okulda eğitim görmektedir
- %14'ü alternatif pedagoji okullarında- Rudolf Steiner, Freinet, Montessori
- %11'i Hristiyan okullarında
- %5'i dil okullarında- İngilizce, Almanca, İbranice eğitim görmektedir

Francesco BANCHINI Kafkasya ve Orta Asya Özel Okullar Derneği

İTALYA, AVRUPA, AZERBAYCAN, KAFKASLAR VE ORTA ASYA'DA K-12 EĞİTİMİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Eğitim, ulusal kalkınmada, uluslararası işbirliğinde ve toplumsal ilerlemede çok önemli bir rol oynar. İyi yapılandırılmış ve dinamik bir eğitim sistemi, insan sermayesi gelişimini, ekonomik büyümeyi ve sosyal uyumu destekler. Bu makale, İtalya, Avrupa, Azerbaycan ve daha geniş Kafkaslar ve Orta Asya bölgesindeki K-12 eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı bir analizini sunmaktadır. Temel politika çerçevelerini, müfredat yapılarını, öğretmen eğitim programlarını ve uluslararası işbirliğinin rolünü incelemektedir. Ek olarak, bu çalışma, Kafkaslar ve Orta Asya IB Dünya Okulları Birliği'nin (CCAAIBWS) mesleki gelişim, politika yeniliği ve sınır ötesi ortaklıklar yoluyla eğitim kalitesini artırmaya yönelik katkılarını incelemektedir.

İtalya'da K-12 Eğitimi

İtalyan K-12 eğitim sistemi farklı aşamalara ayrılmıştır: scuola dell'infanzia (okul öncesi), scuola primaria (ilkokul), scuola secondaria di primo grado (ortaokul) ve scuola secondaria di secondo grado (lise). Eğitim 16 yaşına kadar zorunludur ve temel okuryazarlık, aritmetik ve eleştirel düşünme becerilerini ön plana çıkarır. Sistem, erken yıllarda güçlü bir akademik temel sağlamak ve öğrencilerin ilerledikçe farklı alanlarda uzmanlaşmalarına olanak tanımak için tasarlanmıştır.

İtalya'nın eğitim sistemi, merkezi politika gözetimi ve bölgesel özerkliğin bir karışımı ile karakterize edilir. Eğitim, Üniversite ve Araştırma Bakanlığı (MIUR), ulusal müfredatları, değerlendirme standartlarını ve genel eğitim politikalarını belirlemekten sorumludur. Ancak, bu politikaların uygulanması, belirli yerel ihtiyaçların ve kültürel bağlamların dikkate alınmasını sağlayarak bölgesel ve yerel makamlar tarafından yönetilir. Bu merkezi olmayan yaklaşım, okulların MIUR tarafından belirlenen çerçeve içinde müfredatlarını uyarlamalarına olanak tanıyarak eğitim sunumunda bir dereceye kadar esneklik sağlar.

İtalyan K-12 eğitim sisteminin önemli bir yönü, değerlendirme yapısıdır. Standartlaştırılmış testler, eğitimsel ilerlemeyi izlemede önemli bir rol oynar ve çeşitli aşamalarda önemli ulusal sınavlar gereklidir. Ortaöğretimin sonundaki Esame di Stato, öğrencilerin üniversiteye giriş veya mesleki yeterlilikler için uygunluğunu belirler. İlkokul ve ortaokul boyunca sürekli değerlendirme, öğrencilerin ulusal öğrenme hedefleriyle uyumlu temel yetkinlikleri geliştirmelerini sağlar.

Güçlü yönlerine rağmen, İtalyan eğitim sistemi çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Eğitimde eşitlik, kuzey ve güney bölgeleri arasındaki kaynak tahsisindeki farklılıklarla birlikte kalıcı bir sorun olmaya devam etmektedir. Güney İtalya'daki okullar genellikle yetersiz altyapıdan, dijital öğrenme araçlarına sınırlı erişimden ve daha düşük öğretmen tutma oranlarından muzdariptir. Bu farklılıklar, yükseköğretime erişimi ve istihdam fırsatlarını etkileyerek eşit olmayan öğrenci sonuçlarına katkıda bulunurlar.

Diğer bir kritik zorluk ise müfredatın modernizasyonudur. Klasik çalışmalara yapılan geleneksel vurgu önemli kültürel ve entelektüel değere sahip olsa da kodlama, yapay zeka ve dijital okuryazarlık gibi daha çağdaş konulara olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Öğrencilerin 21. yüzyıl iş piyasasıyla ilgili becerilerle donatılmasını sağlamak için STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitimini daha etkili bir şekilde entegre etme çabaları devam etmektedir.

Ek olarak, öğretmenlerin mesleki gelişimi bir endişe alanıdır. İtalya'nın iyi yapılandırılmış bir öğretmen eğitim programı olmasına rağmen, sürekli mesleki gelişim fırsatları bazen sınırlıdır. Öğretmenlerin başlangıç eğitiminden geçmeleri ve ulusal yeterlilik sınavlarını geçmeleri gerekmektedir, ancak devam eden mesleki gelişim bölgesel girişimlere bağlı olarak değişmektedir. Dijital pedagojiye, kapsayıcı eğitim stratejilerine ve yenilikçi öğretim yöntemlerine daha fazla yatırım, bu boşlukların giderilmesine yardımcı olabilir.

Bu zorluklara rağmen, İtalya'nın eğitim sistemi, gelişmeye devam eden sağlam ve kültürel açıdan zengin bir model olmaya devam etmektedir. Özellikle dijital eğitim ve mesleki eğitimdeki devam eden reformların, öğrenci hazırlığını hem yükseköğretim hem de işgücü için artırması beklenmektedir. İtalya, bölgesel eşitsizlikleri gidererek, müfredatı modernize ederek ve mesleki gelişim programlarını iyileştirerek, K-12 eğitim sistemini giderek küreselleşen bir dünyanın taleplerini karşılayacak şekilde daha da güçlendirebilir.

Avrupa'da K-12 Eğitimi

Avrupa'daki eğitim sistemleri, eğitim standartlarını uyumlu hale getirmeyi ve öğrenci hareketliliğini artırmayı amaçlayan Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) ve Bologna Süreci gibi ortak politika çerçeveleri tarafından şekillendirilmektedir. Birçok Avrupa ülkesi, özellikle öğrenci ve öğretmen değişimlerini, müfredat geliştirmeyi ve kurumsal işbirliğini finanse eden Erasmus+ olmak üzere uluslararası eğitim girişimlerine katılmaktadır.

Avrupa K-12 eğitim sistemleri, merkeziyetçilik derecelerinde farklılık göstermektedir. Fransa ve İspanya gibi ülkeler güçlü ulusal müfredatları sürdürürken, Almanya ve İskandinav ülkeleri gibi ülkeler bölgesel ve belediye yetkililerine önemli özerklik tanımaktadır. Ortak eğitim öncelikleri arasında kapsayıcı eğitim, dijital okuryazarlık, çok dilli yetkinlik ve yetkinlik temelli öğrenme yer almaktadır. Uluslararası Bakalorya (IB) gibi uluslararası müfredatların yükselişi, Avrupa'nın küresel eğitim standartlarına ve öğrenci hareketliliğine olan bağlılığını daha da yansıtmaktadır.

Avrupa'nın kapsayıcı eğitime verdiği önem, özel eğitim ihtiyaçları (SEN) olan öğrencileri barındıran ve göçmen ve mülteci nüfusunu entegre eden politikalara yansımaktadır. Birçok Avrupa ülkesi, anadili farklı olanlar için farklılaştırılmış öğretim, uyarlanabilir öğrenme teknolojileri ve iki dilli eğitim programları dahil olmak üzere eğitimde eşitliği desteklemek için sağlam çerçeveler geliştirmiştir. AB'nin sosyal uyum ve fırsat eşitliğine olan bağlılığı, sosyoekonomik geçmişi ne olursa olsun tüm öğrenciler için yüksek kaliteli eğitime erişimi önceliklendiren finansman mekanizmalarını yönlendirmektedir.

Ayrıca, dijital dönüşüm Avrupa K-12 eğitiminde giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. Birçok ülke, ulusal müfredatlarına Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BIT) entegre ederek, bilişimsel düşünme, kodlama ve dijital vatandaşlığı vurgulamaktadır. Avrupa Dijital Eğitim Eylem Planı (2021-2027) gibi programlar, öğrenciler ve eğitimciler arasında dijital becerileri

geliştirmeyi ve geleceğe hazır bir işgücü oluşturmayı amaçlamaktadır. Estonya ve Finlandiya gibi ülkeler, yapay zeka odaklı kişiselleştirilmiş öğrenme ve dijital öğrenme ortamları dahil olmak üzere sınıflarda en son teknolojik çözümleri uygulayarak dijital eğitimde lider konumdadır.

Ek olarak, çok dillilik Avrupa eğitim politikasının temel taşı olmaya devam etmektedir. Diller için Ortak Avrupa Referans Çerçevesi (CEFR), dil edinimi hedeflerine rehberlik ederek, dilsel çeşitliliği teşvik etmekte ve öğrencileri yükseköğretim ve küresel kariyer fırsatlarına hazırlamaktadır. Avrupa'nın dört bir yanındaki birçok okul, birden fazla dilde akıcılığı teşvik etmek için iki dilli ve yoğunlaştırılmış programları entegre ederek erken dil öğrenimini teşvik etmektedir.

Bu gelişmelere rağmen, Avrupa genelinde eğitimde eşitliğin sağlanmasında zorluklar devam etmektedir. Sosyoekonomik eşitsizlikler, okul finansmanındaki eşitsizlikler ve kırsal ve dezavantajlı bölgelerdeki öğretmen açığı devam eden sorunlar teşkil etmektedir. Bu zorlukların üstesinden gelme çabaları arasında öğretmen işe alım teşvikleri, yetersiz finanse edilen okullara yatırım ve en iyi uygulamaları alışverişinde bulunmak için sınır ötesi işbirlikleri yer almaktadır. İlerleyen dönemde, Avrupa'nın K-12 eğitimini güçlendirmede kapsayıcı eğitime, dijital yeniliğe ve çok dilli yetkinliğe sürekli yatırım yapılması çok önemli olacaktır.

Azerbaycan'da K-12 Eğitimi

Azerbaycan'ın K-12 eğitim sistemi, müfredatını ulusal kültürel ve dilsel mirası korurken uluslararası en iyi uygulamalarla uyumlu hale getirerek önemli reformlardan geçmiştir. Bilim ve Eğitim Bakanlığı müfredat tasarımını, öğretmen eğitimi ve okul yönetimini denetlemektedir. Azerbaycan, belirli kurumlarda Rusça ve İngilizcenin yanı sıra birincil öğretim dili olarak Azerbaycan dili ile çok dilli eğitime öncelik vermiştir. Ülkenin eğitim reformu, pedagojik yöntemlerin güçlendirilmesine, müfredatın modernleştirilmesine ve öğrencilerin hem teorik hem de pratik becerilerle donatılmasının sağlanmasına odaklanmıştır. Müfredat, öğrencileri gelişen küresel işgücüne hazırlamak için STEM eğitimi, dijital okuryazarlık ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesini ön plana almaktadır. Ek olarak, yetkinlik temelli öğrenme yaklaşımlarının tanıtılması, öğrenci katılımını ve performansını artırmıştır.

Azerbaycan ayrıca, mezunların ulusal ve uluslararası iş piyasalarında ihtiyaç duyulan becerilere sahip olmalarını sağlamak için programları işgücü piyasası talepleriyle uyumlu hale getirerek mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesinde önemli adımlar atmıştır. Hükümet, öğrencilere bilgi teknolojisi, mühendislik ve işletme yönetimi gibi yüksek talep gören alanlarda uygulamalı deneyim sağlayan özel eğitim merkezleri kurmak için sektör liderleriyle ortaklık kurmuştur.

Ayrıca Azerbaycan, pedagojik uygulamaları geliştirmek ve yenilikçi öğretim metodolojilerini entegre etmek için UNESCO, British Council ve IB gibi uluslararası kuruluşlarla güçlü işbirlikleri kurmuştur. Bu işbirlikleri, öğretmen eğitim programlarını, öğrenci değişim girişimlerini ve küresel eğitim standartlarının tanıtımını kolaylaştırmıştır. Ülke ayrıca, eğitim sunumunda erişilebilirliği ve esnekliği artırmak için e-öğrenme platformlarını ve harmanlanmış öğrenme modellerini dahil ederek dijital eğitime büyük yatırım yapmıştır. Hibrit öğrenmeye yönelik pandemi sonrası geçiş, sınıflarda dijital araçların entegrasyonunu hızlandırarak eğitimde süreklilik ve uyarlanabilirlik sağlamıştır. Bilim ve Eğitim Bakanlığı müfredat tasarımını, öğretmen eğitimi ve okul yönetimini denetlemektedir. Azerbaycan, belirli kurumlarda Rusça ve

İngilizcenin yanı sıra birincil öğretim dili olarak Azerbaycan dili ile çok dilli eğitime öncelik vermiştir. Azerbaycan'daki temel reform alanlarından biri, işgücü piyasası taleplerini karşılamak için mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi olmuştur. Ülke ayrıca, özellikle küresel teknolojik gelişmeler ve harmanlanmış öğrenme modellerine yönelik pandemi sonrası geçişe yanıt olarak dijital eğitime yatırım yapmıştır.

Kafkaslar ve Orta Asya'da K-12 Eğitimi

Kafkaslar ve Orta Asya'daki eğitim sistemleri, Sovyet dönemi mirasları ve modern eğitim reformlarının çeşitli bir karışımını sergilemektedir. Kazakistan ve Gürcistan gibi bazı ülkeler sistemlerini küresel eğitim standartlarıyla uyumlu hale getirme konusunda önemli adımlar atarken, diğerleri altyapı, öğretmenlerin profesyonelleşmesi ve kaliteli eğitime eşit erişim açısından zorluklarla karşılaşmaya devam etmektedir. Bölge genelinde ortak bir eğilim, çok dilli eğitime ve uluslararası müfredata verilen önemin artmasıdır. Kazakistan gibi ülkeler, müfredatlarına Kazakça, Rusça ve İngilizceyi dahil ederek üç dilli eğitim politikaları uygulamaya koymuştur.

Kafkasya ve Orta Asya Derneği'nin Eğitimdeki Rolü

Kafkasya ve Orta Asya IB Dünya Okulları Birliği (CCAIBWS), bölge genelinde eğitim işbirliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Girişimleri politika savunuculuğu, öğretmen eğitimi, liderlik gelişimi ve müfredat yeniliğine odaklanmaktadır. Çalıştaylar, konferanslar ve araştırma işbirlikleri aracılığıyla CCAIBWS, eğitim liderliği, teknoloji entegrasyonu ve çağdaş pedagojik stratejiler konularında bilgi alışverişini ve en iyi uygulamaları kolaylaştırır.

Bağımsız Okullarda Müfredat Özgürlükleri

Bölgedeki bağımsız okullar, yenilikçi ve küresel olarak tanınan programları benimsemelerine olanak tanıyan müfredat özgürlüklerinden yararlanmaktadır. Birçok bağımsız okul, disiplinler arası öğrenme, eleştirel düşünme ve küresel vatandaşlığı vurgulayan Uluslararası Bakalorya (IB) ve Cambridge müfredatlarını entegre etmektedir. Bu okullar, ulusal eğitim standartlarıyla uyumluluğu korurken öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için eğitimi uyarlayabilirler.

Örnek Olay İncelemesi: Kazakistan'da Uluslararası Bakalorya

Kazakistan, ulusal gereklilikleri korurken IB müfredatını başarılı bir şekilde entegre eden IB Dünya Okullarının sayısının artmasına tanık olmuştur. Bu okullar öğrencilere küresel bir bakış açısı kazandırırken onları dünya çapında üniversite kabullerine hazırlamaktadır. Araştırmalar, Kazakistan'daki IB öğrencilerinin analitik akıl yürütme ve problem çözme konularında geleneksel okullardaki akranlarına kıyasla daha iyi performans gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Bağımsız Okullar için Mali Destek

Bağımsız okullara yönelik mali destek bölgeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Avrupa'da birçok bağımsız okul, belirli eğitim standartlarını karşılamaları koşuluyla devletten kısmi finansman almaktadır. Örneğin İtalya, ulusal müfredat yönergelerini takip eden özel kurumları sübvans ederek daha geniş bir sosyo-ekonomik demografik grup için erişilebilirlik sağlamaktadır.

Vaka Çalışması: Gürcistan'da Kamu-Özel Ortaklıkları

Gürcistan'da, dezavantajlı öğrenciler için kapsayıcılığı sağlarken uluslararası müfredat uygulayan özel kurumlara mali yardım sağlamak için yeni kamu-özel ortaklık modelleri uygulamaya konmuştur. Bu model, bağımsız okullarda eğitime erişimin artmasına ve kalitenin yükselmesine katkıda bulunmuştur.

Mesleki Gelişim Programları

Sürekli mesleki gelişim, yüksek öğretim standartlarını korumak ve gelişen eğitim metodolojilerine uyum sağlamak için gereklidir.

- **İtalya:** Bölgesel eğitim ofisleri, ulusal önceliklerle uyumlu yapılandırılmış mesleki eğitim sağlar. Programlar müfredatın uygulanması, yenilikçi pedagoji ve liderlik gelişimine odaklanmaktadır.
- **Avrupa:** Erasmus+ gibi AB tarafından finanse edilen kapsamlı programlar öğretmen hareketliliğini, disiplinler arası öğrenmeyi ve dijital eğitim girişimlerini desteklemektedir.
- **Azerbaycan:** Hükümet, öğretmen eğitimi ve eğitim araştırmalarını geliştirmek için uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Programlar iki dilli eğitimi, teknoloji entegrasyonunu ve sorgulamayı vurgulamaktadır.

Zorluklar ve Gelecek Yönelimleri

İtalya, Avrupa, Azerbaycan ve Orta Asya'da eğitimin geliştirilmesinde kaydedilen ilerlemeye rağmen, çeşitli zorluklar devam etmektedir. Bunlar arasında kaliteli eğitime erişimdeki eşitsizlikler, öğretmen açığı, kırsal alanlardaki sınırlı kaynaklar ve daha kapsayıcı eğitim politikalarına duyulan ihtiyaç yer almaktadır.

Geleceğe Yönelik Politika Önerileri

1. **Eşitlik ve Kapsayıcılık:** Ötekileştirilmiş topluluklar, engelli öğrenciler ve kırsal bölgelerdeki öğrenciler için erişimi iyileştirerek eğitim eşitsizliklerini ele almak.
2. **Dijital Dönüşüm:** Dijital altyapının iyileştirilmesi, teknolojinin pedagojiye entegre edilmesi ve çevrimiçi öğrenme fırsatlarının genişletilmesi.
3. **Müfredat Modernizasyonu:** STEM eğitimi, problem çözme becerileri ve eleştirel düşünceye odaklanarak müfredatın hızla gelişen küresel ekonominin taleplerini karşılayacak şekilde uyarlanması.
4. **Öğretmen Eğitimi ve Öğretmeni Elde Tutma:** Mesleki gelişim programlarının güçlendirilmesi, öğretmen maaşlarının iyileştirilmesi ve yetenekli eğitimcileri elde tutmak için destekleyici çalışma ortamlarının yaratılması.
5. **Uluslararası İşbirliği:** Küresel eğitim kurumlarıyla ortaklıkların genişletilmesi, öğrenci ve öğretmen değişiminin teşvik edilmesi ve eğitim sistemlerinin uluslararası ölçütlerle uyumlu hale getirilmesi.

İtalya, Avrupa, Azerbaycan ve daha geniş anlamda Kafkasya ve Orta Asya bölgesindeki K-12 eğitim sistemleri tarihi, kültürel ve ekonomik faktörler tarafından şekillendirilen farklı özellikler sergilemektedir. **CCAAIBWS** gibi bölgesel birliklerin işbirliğini, profesyonel gelişimi ve politika diyalogunu teşvik etmedeki artan rolü, eğitim kalitesini ve yenilikçiliği ilerletmek için çok önemlidir. Küreselleşme eğitimi etkilemeye devam ettikçe, bölgeler arası ortaklıklar, öğrencileri gelecekteki zorluklara hazırlayan eşitlikçi, kapsayıcı ve ileri görüşlü eğitim uygulamalarının sağlanmasında çok önemli olacaktır.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR

► SONUÇ BİLDİRGESİ

XXIII. GELENEKSEL EĞİTİM SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ 30 Ocak – 1 Şubat 2025, Antalya

Türkiye Özel Okullar Derneği tarafından düzenlenen “**TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA ÖZEL OKULLAR**” temalı XXIII. Geleneksel Eğitim Sempozyumu, Antalya Kaya Palazzo Otel’de 30 Ocak – 1 Şubat 2025 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanımız Sayın Yusuf TEKİN, Antalya Valisi Hulusi Şahin, Adana Milletvekili Sayın Müzeyyen ŞEVKİN, Almanya Federal Cumhuriyeti Antalya Konsolosu Martin TCSHERNER, Fransa Eğitim Ataşesi Xavier WASSON, Bakanlık bürokratları, özel öğretim kurumlarını temsil eden dernek başkanları, ECNAIS Başkanı Rodrigo e MELO ve Portekiz, Finlandiya, Hollanda, İngiltere, Kafkasya ve Orta Asya Özel Okullar Derneği Başkanları ve temsilcileri, IB İş Geliştirme Müdürü Dina KHALAF ve AP College Board Direktörü Paul SANDERS, Khan Academy Başkan yardımcısı Sandeep Bapna ve Türkiye direktörü Alp Köksal, TOBB Eğitim Meclisi ve İTO Eğitim Komitesi üyeleri, akademisyenler, eğitim uzmanları, basın mensupları, özel okul kurucu, yönetici ve öğretmenlerinden oluşan 2000 üzerinde katılımcı ile 3 gün boyunca “**Türkiye’de ve Dünyada Özel Okullar**” konusu 8 konferans, 3 panel ve 3 çalıştayda ele alınmıştır. Ayrıca eğitim ve öğretimle ilgili ürün ve hizmetler sağlayan firmalar fuaye alanında dünyada eğitim alanındaki en son gelişmeleri yansıtan ürün ve hizmetlerini katılımcılara sunmuştur.

Bu sempozyumda farklı ülkelerdeki özel okul sistemleri, değerleri ve geleneklerinden ilham aldık. Özel okullara eğitim öğretim programlarında, öğretmen alımı, öğrenci seçimi, finansal konularda nasıl özgürlükler tanındığını, özel okulların öğrenci başına aldığı devlet desteği ve denetimin nasıl farklı şekillerde gerçekleştiğini gözlemledik. Her sistemin kendi içinde sınırlılıklar ve avantajlar barındırdığını, her ülkede özel/bağımsız okulların farklı anlama geldiğini gördük. Özel okullar varlıklarını sürdürdükleri ülkenin ekonomik ve kültürel yapısından etkilendiği için eğitim kültürünü transfer etmek zor olsa da farklı örneklerle kendimizi karşılaştırıp nerede olduğumuzu sorgulamak önemliydi.

Ancak bu şekilde, eğitimde değerlerin önemine dikkat çeken Hollanda ile benzer sorunlarla karşılaştığımızı, denetimin minimum düzeyde olduğu Finlandiya’da kurumların birbirine olan güvenini, İngiltere gibi ülkelerde kendi müfredatını yapılandırma özgürlüğü olan okulların velilerin istekleri ve sınav sisteminin gerektirdikleri doğrultusunda nasıl yapılandırıldıklarını görebiliriz. Bu gibi uluslararası buluşmaların artması farkındalığımızın gelişmesine katkıda bulunacaktır. Uluslararası vizyona sahip ama milli değerlerinden kopmayan nesiller ancak böyle bir ortamda yetişebilir. Araştırmalar, ülkemizde sosyokültürel farklılıkların öğrenci başarısı üzerinde güçlü etkisine işaret ediyor. Bu bağlamda okul ve öğretmenin güçlenmesi, toplumda öğrenmenin önemine dair bilincin gelişmesi önemli. Bununla beraber devletlerin okullara sağladığı finansman da öğrenci başarısını etkileyen faktörler arasında.

Eğitime yatırım yapmaktan daha iyi bir ekonomi politikası düşünülebilir mi?

Global düzlemde yapılan araştırmalarda öğretmen istihdamı, bütçe planlaması, eğitim öğretim programları içeriğinin oluşturulması konularında özerkliğe sahip okulların daha başarılı olabileceğini ama özellikle dış değerlendirme sınavları veya akreditasyon gibi süreçlerle kalite çalışmalarının yapılması gibi ön koşulların olduğunu gösteriyor.

Eğitim bireyleri şekillendirmek ve hayal gücünü özgürleştirmektir. Eğitim lideri Tirozzi'nin bizlere hatırlattığı gibi, "Artık okul müdürünün liderlik fırçasını tuvale sürerek yarının okullarının nasıl olması gerektiğine dair bir vizyon çizme zamanı gelmiştir." Liderlik, öğrencilerin başarıya ulaşmasını sağlayan, pozitif, motive eden ve kapsayıcı okul kültürlerini şekillendirmede kilit bir rol oynar. En iyi okullar, yalnızca öğrenme kurumları değil, aynı zamanda gelecek nesli şekillendiren dinamik, değer odaklı topluluklardır. Bu topluluğun misyonu, yalnızca akademik başarı değil; öğretmenlerin ve öğrencilerin sosyal, duygusal ve entelektüel gelişimlerini ve iyi oluşlarını, akademik bilgiyi yaşamlarında karar verme süreçleri için kullanmalarını destekleyen bir organizasyon kültürü inşa etmektir.

Farklı ülkelerle kendimizi karşılaştırdığımızda, teknolojik gelişmeleri ve ekonomik kalkınma fırsatlarını kaçırmış olduğumuzu düşündüren, beyin göçünün yaşandığı bir tablo ile karşı karşıyayız. Diğer yandan eğer sorgulama temelli bir öğretimi benimsersek, üst düzey düşünme becerilerine odaklanırsak, teknoloji ve yapay zeka uygulamalarını da düşünmeyi erteleyen değil ona fırsat veren biçimde eğitime entegre edersek gelecekte hala umutlu olabiliriz. Önümüzdeki zorluk sadece teknolojiyi takip etmek veya uluslararası sınavlardaki sıralamamızı yukarıya çıkarmak değil, eğitimin kalbini ve ruhunu, öğrenme aşkını yeniden canlandırmak olabilir. Öğrenciler, onlara sunabileceğimiz en iyi okulları hak ediyor, öğrenme ve gelişim için fırsatlar yaratan ve her öğrencinin potansiyelini gerçekleştirebileceği okullar.

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features approximately 28 evenly spaced horizontal grey lines across the entire page, providing a guide for letter height and placement. The background is a solid light blue color. There are no margins, text, or other markings on the page.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal grey lines across its entire width, providing a template for writing or drawing. The margins are consistent on all sides.

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

TÜRKİYE ÖZEL OKULLAR DERNEĞİ

İstiklal Cad. Odakule İş Merkezi No. 142 K. 5
Beyoğlu -İSTANBUL
TEL: 0212 249 00 00 (pbx) FAKS: 0212 249 00 10
www.tozok.org.tr info@tozok.org.tr